برگی از تاریخ قم

مؤلف: الیاس محمدبیگی

بسم الله الرحمن الرحیم

برگی از تاریخ قم

نویسنده:

الیاس محمد بیگی

ناشر چاپی:

زائر

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

برگی از تاریخ قم

مشخصات کتاب

پژوهشکده علوم و معارف قرآنی علامه طباطبائی

محمدبیگی، الیاس، ۱۳۴۱.

عنوان و نام پدیدآور : برگی از تاریخ قم/ مولف الیاس محمدبیگی

برگی از تاریخ قم، اسناد و مکاتبات مربوط به تاریخ ایران و قم از سال ۱۳۰۶ – ۱۳۱۷-.

قم؛ زائر، ۱۳۸۸.

۲۷۱ ص. ۳-۱۱۵-۱۸۰-۹۶۴-۹۷۸

۱. آستانه مقدسه قم – اسناد و مدارک.۲.وقف نامهها –ایران –قم. ۳. قم – تاریخ.

۴ب۷۲م/DSR۲۱۱۳

ص: ۱

اشاره

ص: ۲

ص: ۳

ص: ۴

ص: ۵

ص: ۶

ص: ۷

ص: ۸

ص: ۹

ص: ۱۰

ص: ۱۱

ص: ۱۲

ص: ۱۳

ص: ۱۴

مقدّمه پژوهشکده

ص: ۱۵

مقدمه پژوهشکده

«ان هذا القرآن یهدی للتی هی اقوم...».

قرآن کتاب انسان سازی است و بزرگترین معجزه جاوید است، اگر نوع مردم در برابر معجزات فعلی چون شق القمر و تسبیح سنگ ریزه و شفای مریضان و زنده کردن مردگان انگشت تعجب به دندان گرفته و به عجز و ناتوانی خود اعتراف و اقرار می کنند، عالمان و فرهیختگان در برابر قرآن کریم که معجزه قولی پیامبر خاتم صلی الله علیه و آله وسلم است به خاک افتاده و خدای آنرا را پرستش و سجده می کنند و اشک شوق از قلب و دل در برابر عظمت قرآن جاری کرده و گویای آن هستند که «الخواص للقولیه والعوام للفعلیه اطوع».

وجه اعجاز قرآن گرچه در فصاحت و بلاغت آشکار است اما مهمترین رویکرد اعجاز قرآن به معجزات علمی و صرفه یا... نبوده بلکه قرآن کتاب انسان سازی است و تربیت قرآنی، فردی چون حضرت امیر علیه السلام پدید آورده است که فخر کائنات و سرآمد و قطب اولیاءالله است، اعجاز قرآن را باید در معارف بلند آن و در خداشناسی و معرفی اسماء و صفات الهی جستجو نمود، هرگز و هرگز کتابی در معرض توحید که غایت آمال و کعبه آرزوهای اولیاءالله است به پایه قرآن نمی رسد این همه فیلسوف و متکلم و عارف در طول تاریخ آمده اند و همه ریزه خوار سفره قرآن بوده و هستند و همه در برابر آن سر تعظیم فرود آورده اند.

در همین راستا پژوهشکده علوم و معارف قرآنی علامه طباطبائی رحمه الله با فضل و عنایت خداوند متعال و با استعانت از حضرت ولی عصر عجل اللّه تعالی فرجه الشریف و در پرتو کرامات حضرت فاطمه معصومه علیهاالسلام که با هدف جذب

ص: ۱۶

محققـان، مؤلفان و مترجمان و صاحب نظران زمینه های مختلف علوم و معارف قرآنی جهت اسـتفاده از ظرفیت های موجود انقلاب شکوهمنـد جمهوری اسـلامی به منظور پژوهش و تحقیق در علوم قرآنی، ترویـج و تبیین معـارف والای قرآن کریم، تـدوین کتب و پژوهش های علمی و تحقیقی و تربیت محققان و مـدرسان در حوزه های مختلف علوم قرآنی توسط آسـتانه مقدسه حضـرت فاطمه معصومه علیهاالسلام در سال ۱۳۸۸ تأسیس گردید و پژوهش های روزآمد را وجهه همّت خود قرار داده است.

تأسـیس این پژوهشـکده که از اهـداف دیرینه حضـرت آیه اللّه مسـعودی خمینی تولیت معظم آسـتانه مقـدسه بوده که زحمـات و با تلاـش پیگیر و مجـدّانه ایشان به انجام رسـید و اکنون دست همه ی محققان این عرصه را به گرمی می فشارد. در اینجا لازم است از محقق اثر حاضر که در سامان بخشیدن اثر حاضر تلاش فراوان داشته اند صمیمانه تشکر کنم.

رئیس پژوهشکده

علوم و معارف قرآنی علامه طباطبائی رحمه الله

احمد عابدی

ص: ۱۷

دیباچه

پانزده سال حکومت رضاخان ۱۳۰۵ تا ۱۳۲۰ ه . ش. بر ایران سرآغاز تحولات نامطلوب بسیاری گردید. در این مدت، جنایات بی شماری بر کشور و مردم و حتی بر دین و مذهب و اخلاق روا داشته شد. باز شدن راه ورود استعمار جدید به ایران و مبارزه با ارزش های اخلاقی و مقدسات دینی را باید در این دوران سیاه جستجو نمود. شناخت این دوران که سرآغاز تثبیت حاکمیت و سلطنت پهلوی بر کشور اسلامی ایران بود گامی مهم در بررسی و تحلیل تاریخ بوده، به روشن شدن زمینه های انقلاب اسلامی کمک می کند.

آنچه اکنون پیش روی شماست، اسناد و مدارکی است مربوط به سال های ۱۳۰۶ تا ۱۳۱۷ ه ش. ۱۳۴۶ تا ۱۳۵۸ ه ق. که علی رغم وجود آثار مکتوب مربوط به این دوران، کمتر در دست رس بوده و حتی بسیاری از مورخان بر اثر عدم اطلاع از آن، با ابهامات متعددی مواجه بوده اند.

مهم ترین تحولات سیاسی اجتماعی این دوران عبارت اند از:

الف. تثبیت حاکمیت خائنانه رضاخان بر کشور، تضعیف شدید و از بین بردن مخالفان حکومت پهلوی.

ب. لغو قرارداد کاپیتولاسیون در سال ۱۳۰۷ ه . ش. این قرارداد که بر اثر معاهده ترکمنچای بر ایران تحمیل شده بود، حق قضاوت کنسولی را به اتباع کشورهای بیگانه می داد.

در این کتاب موضع گیری علمای حوزه علمیه قم در حمایت و پشتیبانی از لغو این قرارداد استعماری به وضوح بیان شده و مکاتبات مربوط به آن آورده شده حتی مکاتبات تولیت آستانه مقدسه قم در این خصوص منعکس شده است.

ج. مسأله انتخابات مجلس دوره هفتم در سال ۱۳۰۷ ه . ش. از مسایل جنجالی

ص: ۱۸

بوده که فتوای علمای بزرگ قم و نجف اشرف در برابر انتخابات فرمایشی و صوری به همراه دوراندیشی و دقت نظر آنان در این اسناد و مکاتبات آورده شده است.

د. در انتخابات دوره هفتم مجلس در تهران، پنجاه و یک هزار برگه رأی اخذ شد؛ اما در بین آنها حتی یک رأی نیز به نام مرحوم آیه اللّه سید حسن مدرس وجود نداشت. خود ایشان در یک سخنرانی فرمود: «اگر باور کنیم که تمام مردم تهران به من رأی ندادند، ولی خودم شخصا به پای صندوق انتخابات رفته، یک رأی به خودم دادم، پس این یک رأی که به نام مدرس بود، در صندوق چه شد و چرا خوانده نشد!». در برخی از مکاتبات و اسناد به این مسأله مهم و ساختگی بودن انتخابات توسط سردار سپه اشاره شده است.

ه . متحدالشکل کردن لباس ها از امور مورد تأکید رضاخان بوده که با نهایت قلدری و خشونت آن را دنبال می کرده است. طبق بخش نامه دولت، مراجع معظم تقلید و علما و روحانیون برجسته از این دستور مستثنا بودند. تلاش تولیت آستانه مقدسه قم در استثنا شدن خدّام آستانه از این بخش نامه از دیگر مسایل این دوران است.

و. در سال ۱۳۱۰ ه . ش. کنفرانس مهمی با حضور علما و شخصیت های بزرگ جهان اسلام در فلسطین در خصوص ایجاد وحدت و الفت بیشتر بین مذاهب اسلامی برگزار گردید. در این کنفرانس آیه اللّه کاشف الغطاء از طرف حوزه علمیه نجف اشرف شرکت داشت که همه شرکت کنندگان، نماز جماعت خود را در ایام برگزارای کنگره به امامت مرحوم کاشف الغطاء اقامه می کردند. نامه های مرحوم کاشف الغطاء به تولیت آستانه مقدسه و پاسخهای تولیت به ایشان از دیگر موضوعات خواندنی این کتاب است.

ز. وضعیت معیشت مردم و فقر حاکم بر جامعه ایران و مقدار درآمد مردم و مسؤولان نیز از دیگر محورهای اسناد انتخاب شده است.

آنچه در دست دارید، گلچینی از دوازده جلد اسناد مربوط به تاریخ قم در سالهای ۱۳۰۶–۱۳۱۷ است که مکاتبات علمای بزرگ و تولیت آستانه مقدسه با شخصیتهای مذهبی و سیاسی را روشن می سازد.

ص: ۱۹

برخی از این اسناد، مربوط به مکاتبات سیاسی اجتماعی است و بخشی مسایل اقتصادی و امور مربوط به موقوفات آستانه مقدسه و کیفیت به مصرف رساندن آنهاست.

بعضی از علمای بزرگی که نامه های آنان در این مجموعه آمده، عبارتند از:

۱. مرحوم آیه اللّه سید ابوالحسن اصفهانی.

۲. مرحوم آیه اللّه حاج شیخ عبدالکریم حائری.

۳. مرحوم آیه اللّه حاج شیخ عباس قمی.

۴. مرحوم آیه اللّه سید شهاب الدین نجفی مرعشی.

۵. مرحوم آیه اللّه شیخ محمدحسین کاشف الغطاء.

۶. مرحوم آیه اللّه حاج آقا حسین قمی.

۷. مرحوم آیه اللّه آقا ضیاء الدین عراقی.

۸. مرحوم آیه اللّه سید عبداللّه شیرازی.

۹. مرحوم آیه اللّه سید ابوالقاسم کاشانی.

این نامه ها غالبا خطاب به تولیت آستانه مقدسه، مرحوم سید محمدباقر حسینی بوده(۱)و برخی نیز خطاب به بعضی از وزرا و نمایندگان مجلس و پاسخ آنان است.

موضوعاتی که در این اسناد مورد تأکید قرار گرفته، عبارت اند از:

۱. حضور در مجالس عزاداری.

۲. رعایت حال افراد ضعیف و فقرا و رسیدگی به آنان.

۳. کسب اجازه تصرف در موقوفات و اعطای آن.

۴. توصیه به اکرام و تجلیل از علما.

۵. شرکت نکردن در انتخابات.

۶. تقاضای کتابهای دینی و استنساخ آنها.

۱- میرزا سید محمدباقر حسینی فرزند میرزا سید حسین معروف و ملقّب به «متولی باشی» در حیات پدر خود به سمت تولیت آستانه مقدسه منصوب گردید. وی توسط ناصرالدین شاه قاجار در سال ۱۲۴۵ ه. ش. به این مسؤولیت منصوب شد و تا آخر عمر، یعنی سال ۱۳۲۰ ه . ش. عهده دار آن بود.

ص: ۲۰

۷. تاریخ وفات حضرت فاطمه معصومه سلام اللّه علیها، و تقاضا از مرحوم حاج

شیخ عباس قمی در مورد تعیین تاریخ تولد و وفات آن حضرت.

۸. دستور و کسب اجازه برای تعمیر گنبد مطهر.

۹. رعایت مصلحت و غبطه وقف.

با توجه به آنکه اکثر این مکاتبات به تعارفات و تبریکات اختصاص داشته است، لذا چاپ و نشر همه آنها ضروری دانسته نشد و از این مجموعه دوازده جلدی تنها برخی از آنها انتخاب شده که به صورت کنونی نشر می یابد.

لازم به ذکر است که مجموعه خطی اسناد و مکاتبات در دوازده جلد در اختیار جناب آقای محمد گلبُن بوده(۱) و حضرت آیه اللّه مسعودی، تولیت محترم آستانه مقدسه مجموعه این کتابها را در سال ۱۳۸۱ ه . ش. از ایشان خریداری و به مجموعه اسناد مخطوط آستانه مقدسه اهدا نموده است.

ضمنا زیر همه این اسناد، آدرس آنها به مجموعه خطی دوازده جلدی با عنوان «مراسلات» در پاورقی آمده است.

امید است نشر این اسناد گامی در جهت آشنایی بیشتر محققان با تاریخ معاصر ایران و نقش علمای دین در تحولات سیاسی اجتماعی کشور باشد.

در اینجا لازم است از محقق و پژوهشگر ارجمند جناب حجه الاسلام و المسلمین آقای الیاس محمدبیگی صادقی که در تصحیح و تحقیق این اثر تلاش فراوان نموده اند صمیمانه تشکر وقدردانی کنم.

احمد عابدی ۱۳/۵/۱۳۸۳ ه . ش.

۱- آقای گلبن از محققان و نویسندگان کشور است که کتابهای متعددی به قلم وی تألیف و نشر یافته است. بعضی از آثاری که به اهتمام ایشان چاپ شده، عبارت است از: الف. بلند آفتاب خراسان. ب. گلزار خاموش. ج. سفینه الفرامین.

ص: ۲۱

ص: ۲۲

ص: ۲۳

فصل ۱: مکانت حضرت فاطمه معصومه علیها السلام و بارگاه باعظمت آن حضرت

نامه سید حسین خان امجد السلطنه صفوی به تولیت آستانه مقدسه

فرستنده: سید حسین خان امجد السلطنه صفوی.

گیرنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

موضوع: شرح پریشان حالی و مریضداری خود و نقل فرستاده شدن مقداری سکه طلای امام رضا علیه السلام به ایشان و اعلان واگذار شدن شفای بیمار سرطانی خود به حرم حضرت معصومه سلام اللّه علیها و فرستاده شدن ۵ عدد از سکه های یاد شده به خدمت تولیت.

متن: مورخه شوال ۱۳۴۸

سواد مراسله آقای آمیرزا سید حسن خان امجد السلطنه صفوی که به آقا [ی تولیت [نوشته اند.

فدایت شوم، بعد از تقدیم دعاگویی اقلّ، میرزا سیّد حسن خان امجد السلطنه صفوی از اعیان قدیم مدّت ۲۱ سال است بیکار و خانه نشین [شده ام.] و آنچه هستی داشتم در این مدّت صرف معاش جمعی عیالات نموده و حالیه بی بضاعت شده ام، مبالغی هم مقروضم؛ بدبختانه عیالی دارم ۴ سال است به مرض سلاطون گرفتار شده است، بدین جهت بر پریشانی افزوده شده [است].

همشیره که در خراسان هستند، مقداری سکّه طلای حضرت رضا علیه السلام فرستاد [ه] و نوشته اند که: در خواب دیدم شفای عیال شما در [بارگاه] حضرت معصومه است؛ و حالیه [به قم] آمده ام، بعدا مجاور [حضرت] خواهم بود. از آنجایی که آن وجود مقدس را آقا و نوع پرور دانسته بدین مختصر عرضحال مصدع اوقات شریف شده، پنج دانه از سکه های طلا اعزامی همشیره را به توسط همشیره زوجه میرزا سید علی محض تبرّک آن خانواده محترم تقدیم نموده، امید است قبول فرموده، به جواب فوری کتبی مفتخرم فرمایید، امر، امر مطاع است.

بدون امضا

حضور مبارک حضرت مستطاب اجلّ اکرم عالی، آمیرزا محمد باقر متولی باشی دامت شوکته.

ص: ۲۴

نامه تولیت آستانه مقدسه به میرزا سید حسن خان امجد السلطنه صفوی

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: میرزا سید حسن خان امجدالسلطنه صفوی.

موضوع: اظهار تأسف بخاطر گرفتاریها و کسالت همسر آقای امجد و دلداری دادن و سفارش ایشان به صبر و تسلیم در برابر امر الهی و توسل به اهل بیت علیهم السلام و تشکر از ارسال ۵ سکه طلای امام رضا علیه السلام و کمک مالی به شخص یاد شده همراه با عذر خواهی از کمی آن.

متن: مورخه ۲۶ شوال ۱۳۴۸

سواد جواب مراسله فوق [سید حسن خان امجد السلطنه] از طرف حضرت آقا [ی تولیت آستانه مقدسه] مدّ ظلّه العالی.

عرض می شود، مراسله شریفه واصل، از ابتلای به مریضداری، شرحی نگاشته بودید متأسف گردیدم، خداوند عافیت بدهد و امورات جناب عالی را اصلاح کند، چون پیشآمد روزگار در دست دیگری است، جز تفویض و تسلیم چاره ای نیست؛ البته توسلات [به] خانواده عصمت و طهارت موجب امیدواری و فوز و صلاح است.

۵ عدد سکه مبارک رسید، مزید تشکر گردید، مختصر وجه رعیّتی انفاد داشت، خیلی معذرت می خواهم. ایام عزّت برقرار باد.

امضا

خدمت جناب جلالتمآب آمیرزا سید حسن خان أمجد السلطنه صفوی دام إقباله ملاحظه شود.(۱)

۱- «مراسلات»، ج۳،ص ۱۷۷.

ص: ۲۵

نامه تولیت آستانه مقدسه به کفیل بلدیه قم

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: کفیل بلدیه قم.

موضوع: تحصن سه نظامی در حرم مطهر.

متن: مورخه جمادی الآخره ۱۳۴۶

سواد مراسله آقای سرهنگ، «کریم آقاخان» کفیل محترم بلدیه مرکز.

فدایت شوم، مرقومه شریفه مورخه ۱۸ / آذرماه، زیب وصول ارزانی فرموده از سلامت و اعتدال مزاج آن یگانه دوست معظم نهایت مسرت و انبساط حاصل گردید. در خصوص سه نفر نظامیان که در آستانه مقدسه متحصن شده، اشعار شده بود که به وسیله [ای] آنها را مطمئن نموده، از تحصن خارج شوند؛ بر حسب مرقومه عالی اقدام نموده، تاکنون موفق به مقصود نگردیده، انشاء اللّه تعالی در مواقع مقتضیه کوشش می نماید، شاید موفق شوم. همواره از سلامت حالات مسرور و متشکرم فرمایید. ایام جلالت و شوکت برقرار باد.

خدمت جناب مستطاب اجل امجد عالی آقای سرهنگ کریم آقا خان، کفیل محترم بلدیه دام إجلاله، ملحوظ افتد.(۱)

۱- «مراسلات»، ج ۱، ص ۷.

ص: ۲۶

نامه تولیت آستانه مقدسه به کفیل گروهان مستقل (۳) امنیه کل مملکتی

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: کفیل گروهان مستقّل ۱۳ امنیه کل مملکتی.

موضوع: اعلان عدم توفیق در وادار نمودن نظامی متحصن بر خروج از بارگاه فاطمی.

متن: مورخه غرّه ذو الحجه الحرام ۱۳۴۶

سواد مراسله کفیل محترم گروهان مستقلّ ۱۳ امنیه کل مملکت:

خدمت کفیل محترم گروهان مستقل ۱۳ امنیّه کل مملکتی دام إقباله:

مراسله مورخه ۳ اردیبهشت نمره ۵۳۰ واصل، در خصوص نظامی فراری متحصن اشعار داشته که با وسایل مقتضیه تحویل اداره امنیه شود؛ جوابا زحمتی می دهد، همان موقع که خبر تحصن مشارالیه در آستانه مقدسه رسید، کارکنان و اجراء آستانه متبرکه درصدد مواعظ و نصایح متحصن برآمده، [تا شاید] متقاعد شود [و] بیرون بیاید، تاکنون نپذیرفته است، مجددا هم تأکیدمندند؛ ایام بکام باد.(۱)

۱- «مراسلات»، ج ۱، ص ۱۰۱.

ص: ۲۷

نامه رئیس وزراء به تولیت آستانه مقدسه

فرستنده: رئیس وزراء.

گیرنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

موضوع: سفارش به همراهی و مودت نسبت به آقای حاجی رکن الإسلام تهرانی.

متن: مورخه ۲۶ اسفندماه ۱۳۰۸ / نمره ۱۰۶۴۹/

سواد مراسله ریاست وزراء عظام دامت برکاته:

تولیت حضرت معصومه قم سلام اللّه علیها، جناب مستطاب شریعتمدار آقای حاجی رکن الاسلام طهرانی در موسم تحویل حمل عازم هستند، اظهار همراهی و مودّت نسبت به ایشان محتاج سفارش نیست.

امضاء مهدیعلی [مهدیقلی] و مهر ریاست وزراء(۱)

۱- «مراسلات»، ج۳، ص۱۶۱.

ص: ۲۸

نامه تولیت آستانه مقدسه به حاکم قم و خلجستان

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: حاکم قم و خلجستان.

موضوع: بی اساس بودن شکایت غلامرضا کتابفروش.

متن: مورخه ۱۵ شهر جمادی الآخره ۱۳۴۸

سواد مراسله حضرت حکمران قم.

مقام محترم حکومت جلیله قم و خلجستان دام إجلاله:

مراسله شریفه نمره ۱۰۹۰ به انضمام سواد عرض حال غلامرضا کتابفروش که به خاکپای همایونی عرض نموده واصل جوابا اشعار می دارد: عرض حال مشار الیه ابدا موضوع ندارد قفسه چوبی در ایوان صحن مقدس گذاشته بوده و بساط کتابفروشی پهن کرده و راه بر عابرین و زائرین تنگ و باعث زحمت شده و هیچ زمان ایوانهای صحن مطهر دکان و محل خرید و فروش نبوده، لازم است آن مقام محترم پس از رسیدگی و تصدیق شکایت بی اساس غلامرضا، مراتب را راپورت دهید تا غلامرضا تعقیب شود دیگر اینگونه نسبت های بی اساس و خالی از حقیقت به کسی ندهد، محض مزید بصیرت و اطلاع حضرت عالی «حسن خان آدابی» منشی شخصی را فرستادم توضیحات دیگری هم بخواهید به عرض برساند.

امضا(۱)

۱- «مراسلات»، ج۳، ص۹۵.

ص: ۲۹

ص: ۳۰

ص: ۳۱

فصل ۲: اقدامات جدّی جهت تعمیر بارگاه ملکوتی و جلوگیری از اقدامات مخرب دیگران

نامه تولیت آستانه مقدسه به ریاست محترم نظمیه

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: ریاست محترم نظمیه.

موضوع: درخواست مراقبت مأموران نظمیه جهت حفظ اراضی موقوفه.

متن: مورخه ۲۵ فروردین ۱۳۱۱

سواد مراسله اداره محترم نظمیه:

خدمت ریاست محترم نظمیه دام اقباله، بواسطه توسعه دادن خیابان خارج پل طهران، دیوار فاصل ما بین خیابان و اراضی «مبارک آباد موقوفه» را اداره بلدیه خراب کرده، این خرابی باعث شده است که اراضی «مبارک آباد» در معرض تعرض خرکچی و خاک برداری مردم بی انصاف افتد، هر چه جلوگیری شده است نتیجه نبخشیده، خواهشمندیم مقرر فرمایید مأمورین اداره جلوگیری از خاک برداری های اراضی موقوفه ملکی نمایند، و رفع این خسارت را که جبران ناپذیر [است [کنند، تا دیوار فاصل کشیده شود و اراضی موقوفه از خطر خرابی محفوظ ماند و هم املاک شخصی. ایام اقبال برقرار باد.

امضا(۱)

۱- «مراسلات»، ج۷، ص۱۰۲.

ص: ۳۲

نامه تولیت آستانه مقدسه به ریاست محترم کل اوقاف

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: ریاست محترم کل اوقاف.

موضوع: اعلان اقدام به موقع جهت تعمیرات آستانه مقدسه.

متن: مورخه ۲۹ شهر ذو الحجه الحرام ۱۳۴۶

سواد مراسله ریاست محترم کل اوقاف.

خدمت ریاست محترم کل اوقاف دامت افاضاته:

با اهداء ادعیه خالصانه در جواب مراسله شریفه نمره ۶۹۸/۶۱۰۰، اشعار می دارد در موقعی که خرابی پیدا کرد گنبد، بواسطه سردی هوا تعمیر آن غیر میسر بود، پس از مساعدت هوا مدّتی است شروع به تعمیر گنبد مطهر شده، حتی قسمت های دیگر که صورتا خرابی ندارد ولی در مظان خرابی است، برچیده و تعمیر می شود تا انشاء اللّه تعالی من بعد محفوظ بماند، همانطوری که اولیاء وزارت جلیله متبوعه انجام وظیفه می نمایند، داعی هم در حفظ اساس آستانه مقدسه و انتظامات بقعه مبارکه حسب الوظیفه ساعی و جاهد هستم امیدوارم حتّی القوّه غفلت نکنم. ایام سعادت و جلالت مستدام باد.(۱)

امضا

۱- «مراسلات»، ج ۱، ص ۱۱۳.

ص: ۳۳

نامه تولیت آستانه مقدسه به دفتر آستانه مقدسه

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: دفتر آستانه مقدسه.

موضوع: هزینه کردن عشریه تولیت جهت تعمیرات آستانه مقدسه.

متن: دفتر آستانه مقدسه دام بقائه: چون در هذه السنه دوشقان ئیل ۱۳۴۶ ، تعمیرات آستانه مقدسه اهمیت پیدا کرده [و] میزانی [که] در دستورالعمل سنواتی منظور شده، برای مخارج تعمیرات کافی نیست لذا پانصد تومان عشریه هذه السنه این خانزاد جاروب کش آن آستان ملائک پاسبان را صرف تعمیر نمایید، اینجانب را قبول است.

تاریخ ۱۳ شهر رجب ۴۶ مطابق ۱۶ دی ۱۳۰۶(۱)

امضا

۱- «مراسلات»، ج ۱، ص ۲۳.

ص: ۳۴

نامه تولیت آستانه مقدسه به ریاست محترم معارف و اوقاف قم

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: ریاست محترم معارف و اوقاف قم.

موضوع: دقت تولیت در به موقع بودن تعمیرات.

متن: مورخه ۷ شهر صیام ۱۳۴۷

سواد مراسله ریاست محترم معارف و اوقاف قم. ریاست محترم معارف و اوقاف قم و توابع دام إقباله:

مراسله مورخه ششم اسفندماه، واصل، در خصوص نصب خشتهای طلای گنبد مطهر اشعار شده. بواسطه زمستان بنّایی غیر موقع مخالف مصلحت و موجب خسارت است دستور دادم مباشرین بنّایی، آستانه مقدسه اقدام نمایند. ایام عزت برقرار.

امضا(۱)

۱- «مراسلات»، ج ۱، ص ۵۴.

ص: ۳۵

ص: ۳۶

ص: ۳۷

فصل ۳: تلاش برای روشن نمودن تاریخ ولادت و وفات حضرت فاطمه معصومه علیهاالسلام

نامه تولیت آستانه مقدسه به حاج شیخ عباس قمی

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: حاج شیخ عباس قمی.

موضوع: تقاضای تحقیق تاریخ وفات حضرت معصومه علیها السلام در کتاب «ریاض» شیخ حرّ عاملی.

متن: مورخه ۱۶ شوال ۱۳۴۷

سواد مراسله جناب آقای حاجی شیخ عباس در خراسان.

عرض می شود: انشاء اللّه تعالی وجود فیض نمود عالی در ترویج شریعت مقدسه موفق و مؤید باشد؛ از قراری که از طهران صورتی فرستادند در کتاب «ریاض» «شیخ حرّ عاملی» تاریخ وفات حضرت معصومه سلام اللّه علیها را هفدهم شهر شعبان سنه «دویست و یک» از هجرت معین کردند؛ خواهشمندم تفحص فرموده، چنین کتابی اگر در «کتابخانه آستان قدس» یا محلهای دیگر پیدا شود، ملاحظه فرمایید این تاریخ ثبت و درج شده است یا همچه کتابی اصلاً موجود نیست؟ بهرحال انتظار حسن توجه را به پیدا کردن این کتاب دارم شاید این تاریخ بدست بیاید [و] باعث تعظیم شعائر اسلامی شود. ایام افادت مستدام باد.

این شخص که به این مضمون نوشته بود: در خراسان منزل میرزا احمد در «کتاب ریاض» شیخ حرّ عاملی نوشته اش می دانم. در این خصوص نهایت جدّیت را خواهید فرمود. التماس دعای مخصوص دارم.

امضا

خدمت جناب مستطاب شریعتمدار، مروّج الاحکام، ثقه الإسلام، آقای حاجی شیخ عباس دامت فیوضاته ملحوظ افتد.(۱)

۱- «مراسلات»، ج۳، ص ۱۰.

نامه آقای ابوالقاسم سحاب به تولیت آستانه مقدسه

فرستنده: آقای ابوالقاسم سحاب.

گیرنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

موضوع: تاریخ ولادت و وفات حضرت فاطمه معصومه علیها السلام در قالب شعر.

متن: خلاصه دوره زندگانی حضرت فاطمه بنت موسی بن جعفر علیهما السلام:

اول ذی القعده هفتاد و سه از بعد صد دختر موسی بن جعفر را ولادت شد پدید

آخر عشر اول بود از ربیع دومین دوصد و یک حضرت معصومه را رحلت رسید

تمام مدت زندگانی آن حضرت ۲۸ سال و پنج ماه و ده روز است.

امضا ابوالقاسم سحاب

دارالإیمان قم: حضور مقدس حضرت مستطاب کهف الأنام، ملاذ الإسلام، بندگان آقای متولی باشی دام ظلّه العالی، از طهران. ۲۵ جمادی الآخره ۱۳۵۲ه.ق.(۱)

۱- «مراسلات»، ج ۸، ص ۷.

ص: ۳۹

نامه تولیت آستانه مقدسه به حاجی احمد عراقی

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: حاجی احمد عراقی.

موضوع: به اطلاع رساندن مطلبی که آقای «سحاب» درباره ولادت و وفات و مدّت عمر حضرت به صورت منظوم بیان داشته است.

متن: ۲/۷/۱۳۱۲

سواد مراسله جناب آقای آقا احمد عراقی از طهران.

به شرف عالی می رساند: مدّتی است که از فیض زیارت مرقومه مبارکه محروم و به هیچ وجه در این مدت یادی از این غریب دور افتاده نفرمودید؛ معذالك امید است که آن وجود مقدس خالی از هر گونه ملال و کلال، و همواره با تأیید و توفیق و سعادت و عزّت و اقبال در ظلّ حمایت حضرت قادر متعال بوده باشد، حالت ارادتمند هم از فضل خدا و برکت أئمه اطهار سلام اللّه علیهم اجمعین خوب و عمری به مفارقت اصدقاء و احباب می گذرد.

در خصوص تاریخ و تعیین روز وفات حضرت معصومه سلام اللّه علیها که همواره منظور نظر عالی بود و نیز از داعی وقتی تقاضا فرمودید، اینك تاریخ ولادت و روز تولد و تاریخ وفات و روز رحلت آن حضرت را یکی از دوستان داعی که از دانشمندان امروزی و اهل تحقیق و تدقیق و خود صاحب تصنیف و تألیف است، و فعلاً کتاب مفصلی درباره ی رجال اسلام به اسم «مفتاح الأعلام» می نویسد، و از علوم قدیم و جدید و السنه خارجه با اطلاعند جناب آقای «میرزا ابوالقاسم سحاب» تاریخ دوره زندگانی حضرت را که قبلاً به نظم در آورده بودند به اینجانب اهدا نموده و اینك برای(۱)......(۲)

۱- این تلگراف در نسخه خطی به طور ناتمام آمده است.

۲- مراسلات، ج۸، ص۸.

ص: ۴۰

نامه تولیت آستانه مقدسه به آمیرزا داود وزیر وظایف آستان قدس رضوی

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: آمیرزا داود، وزیر وظایف آستان قدس رضوی.

موضوع: درخواست ارسال کتاب مورد نظر، جهت بررسی تاریخ وفات حضرت فاطمه معصومه علیها السلام.

متن: مورخه ۱۲ شهر شوال ۱۳۴۶

سواد مراسله آمیرزا داود وزیر وظایف ارض اقدس:

عرض می شود، اوراق مفصله جناب عالی واصل، از مضامین استدلالی و برهانی آن مستحضر گردید، البته تصدیق دارم اختلافات در روایات بسیار است و أیضا مسلّم است هر روزی را مشخص به قصد تعظیم شعائر اللّه اقدام در خدمتگزاری ائمه معصومین سلام اللّه علیهم اجمعین نماید؛ و لو مطابق با قضیه نباشد، مأجور و مثاب خواهد بود و در این که جناب مستطاب عالی محدّث مورّخ کامل هستید محل تردید نیست اما خواهشمندم به این پیشنهاد داعی توجه فرمایید: ابداع هر امری باید با اساس متقنی باشد که مورد توجه عموم و خصوص گردد، داعی قصد دارم در روز وفات حضرت معصومه سلام اللّه علیها اعلام کنم تعطیل عمومی شود، دستجات از محلات حرکت کنند مجلس با عظمتی در آستانه مقدسه فراهم شود، با این مقصود بفرمایید مدرک و مستندی در دست داشته باشم که اهالی را طائعا راغبا حاضر نمایم، حال که جنابعالی، آن دو صورت معروضه را اقدام نفرموده، ممکن است عین کتاب را توسط چاپار ارسال فرمایید، داعی به آقایان اهل تاریخ و خبر ارائه داده، عودت دهم، چون جناب مستطاب عالی زحمت کشیده اید، بگذارید این تاریخ محو نشود، به هر یک از اقسام ثلاثه که رأی صواب نمای عالی تعلّق گرفت، اقدام فرموده داعی را ممنون ومتشکر فرمایید. ایام افادت و سعادت برقرار.(۱)

امضا

۱- «مراسلات»، ج ۱، ص۷۸.

ص: ۴۱

نامه تولیت آستانه مقدسه به وزیر وظایف آستان قدس رضوی

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: وزیر وظایف آستان قدس رضوی.

موضوع: تلاش برای مستند نمودن تاریخ وفات حضرت معصومه علیها السلام.

متن: مورخه ۱۶ شهر رجب مرجب ۱۳۴۶

سواد مراسله آقای حاجی میرزا داود وزیر وظایف آستان قدس دامت فیوضاته.

به عرض می رساند: مرقومه مورخه سلخ شهر ماضی زیب وصول بخشید، از اینکه داعی را فراموش نفرموده اید متشکرم، البته مکارم اخلاق وجود محترم اقتضا دارد دوستان صمیمی را از نظر محو نفرموده، به صدور مرقومات ملاطفت آیات یاد و شادم فرمایید. در موضوع تاریخ وفات حضرت معصومه سلام اللّه علیها، که مساعی جمیله به کار برده و موفق به دست آوردن شده، مسرور و متشکر شده؛ اما چون می خواهم تعطیلات فوق العاده از آن روز(۱) بنمایم، لازم است تصدیقی از جناب مستطاب شریعتمدار، عماد المحدثین، «آقای حاجی شیخ عباس قمی» بگیرید، بفرستید تا آن که مقبول خواص و عوام گردد. انتظار دارم زودتر صورت مصدق را گرفته، ارسال فرمایید تا به لوازم آن قیام و اقدام شود؛ التماس دعای مخصوص دارم. ایام سعادت و جلالت برقرار باد.

امضا

خدمت جناب مستطاب شریعتمدار، ملاذ الأنام، ثقه الإسلام آقای حاجی میرزا داود، وزیر وظایف دامت فیوضاته، ملحوظ افتد.(۲)

۱- «در آن روز» درست است مگر این که به جای کلمه «تعطیلات» کلمه «تعظیمات» بوده باشد.

۲- «مراسلات»، ج ۱، ص ۲۵.

ص: ۴۲

نامه تولیت آستانه مقدسه به تولیت آستان قدس رضوی

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: تولیت آستان قدس رضوی، جناب آقای اسدی.

موضوع: تحقیق درباره تاریخ وفات حضرت معصومه علیها السلام.

متن: ۲۲ شهر ربیع الاول ۱۳۵۱ = ۵ مرداد ماه ۱۳۱۱

سواد مراسله ای است که به آقای اسدی تولیت جلیله آستان قدس نوشته می شود.

به عرض عالی می رساند: با فرط خلوص و صمیمیت و تشکر از مودّت و محبت آن یگانه عنصر با کیاست و فراست، به این مختصر مصادعت می دهد و از سلامت حالات شریفه استفسار می نماید، امید است با توجهات خاصه حضرت ثامن الأئمه علیه آلاف التحیه و الثناء، با موفقیت کامله انجام وظائف [و] اصلاحات اساسی را باتمام رسانده؛ در خصوص تاریخ قم که شفاها فرمودید در بجنورد یافت می شود، چنین قول دادید که تحقیق نموده هر گاه چنین تاریخی یافت شود، تاریخ وفات حضرت معصومه سلام اللّه علیها را به دست آورده اطلاع بدهید، خواهشمندم بذل اهتمام فرمود از این اقدام خداپسندانه داعی را قرین امتنان فرمایید، ایام شوکت و جلالت برقرار .

ارض اقدس: هواللّه تعالی، خدمت حضرت مستطاب اجلّ امجد اکرم عالی، آقای اسدی تولیت جلیله آستان قدس دامت شوکته، مشرف شود.(۱)

۱- «مراسلات»، ج۷، ص۱۵۳.

ص: ۴۳

ص: ۴۴

ص: ۴۵

فصل ۴: مکاتبات تولیت آستانه مقدسه سید محمدباقر حسینی و علما و مراجع تقلید

نامه آقای محمد بن الشیخ الحایری المازندرانی به تولیت آستانه مقدسه

فرستنده: آقای محمد بن الشیخ الحایری المازندرانی.

گیرنده: تولیت آستانه مقدسه آقای سید محمد باقر حسینی.

موضوع: تبریک عید اللّه الأکبر عید سعید غدیر به تولیت.

متن: مورخه ۱۸ شهر ذی الحجه ۱۳۴۸

سواد مراسله ایست که حضرت آقای «ابن الشیخ» به حضرت آقا نوشته اند.

بسم اللّه و له الحمد

الحمدللّه الذی جعلنا من المتمسکین بحبل ولایه علی و ولده علیهم السلام .

به عرض عالی می رساند: در این روز عید و یوم سعید که بزرگترین اعیاد شیعیان است تبریک و تهنیت خود را معروض داشته، امیدوارم سال های سال به امثال اینگونه اعیاد موفق و مرزوق باشید. از حال مخلص بخواهید بحمداللّه فی الجمله نعمت صحت را دارا می باشم و دلخوشم که مورد رحمت حضرت مستطاب عالی می باشم و به فال نیک گرفته ام که انشاءاللّه منظور نظر حضرت خیر البشر و أولاد طاهرینش نیز هستم، چون در اوایل ماه به رقیمه ی کریمه یاد و دلشادم فرمودید، جواب معروض داشتم انشاءاللّه رسیده باشد، در هر حال التماس دعا دارم «کما لا أنساکم فی الدعوات و مظانّ الاستجابه» عاکفین بزم حضور را خاصه آقازادگان عظام را به عرض سلام و خلوص مصدعم. ایام سعادت مستدام باد.

من الجانی محمد ابن الشیخ الحایری المازندرانی.

امضا

خدمت ذی رفعت حضرت مستطاب علم الأعلام و أجلّ الأنام و ملاذ الإسلام آقای حاجی متولی باشی دامت برکاته مشرف شود.(۱)

۱- «مراسلات»، ج۴، ص ۲۰.

ص: ۴۶

جواب تولیت به آقای محمد بن الشیخ الحایری

فرستنده:تولیت آستانه مقدسه آقای سید محمد باقر حسینی

گیرنده:آقای محمد ابن الشیخ حایری مازندرانی

موضوع:تقدیر از تبریک عید سعید غدیر توسط «محمد بن الشیخ» و تبریک متقابل به ایشان

متن: مورخه ۱۹ شهر ذی الحجه ۱۳۴۸

سواد جواب مراسله آقای «ابن الشیخ» دامت برکاته. به عرض عالی می رساند: رقیمه ای که زیب وصول بخشید همیشه از طرف آن یگانه عصر، عالی مقام، بروز لطف و محبت شده، در این موقع عید سعید غدیر بر امتنانم افزود. ان شاءاللّه این عید سعید غدیر که بزرگترین اعیاد شیعیان است بر وجود محترم با میمنت و برکت باشد. آقایان: «سالار» و «مصباح» عرض تبریک و تهنیت تقدیم می دارند. ایام افاضت برقرار باد.

امضا

خدمت حضرت مستطاب شریعتمدار غوث الأنام، مروج الأحکام حجه الإسلام و المسلمین آقای حاج شیخ «محمد ابن الشیخ» دامت برکاته مشرف شود.(۱)

۱- «مراسلات»، ج۴، ص ۲۰

ص: ۴۷

نامه آقای حاج عبداللّه بن مسیح تهرانی به تولیت آستانه مقدسه

فرستنده: حاج عبداللّه بن مسیح تهرانی.

گیرنده: تولیت آستانه مقدسه سید محمد باقر حسینی.

موضوع: توصیه به دفن همسر یکی از علما در صحن «علی بن بابویه» بدون این که بیش از مزد حفاری چیزی از ایشان گرفته شود.

متن: مورخه ۱۲ شهر جمادی الآخره ۱۳۴۹

سواد مراسله آقای حاج «میرزا عبداللّه طهرانی».

بسم اللّه [و] الحمد للّه

به عرض عالی می رساند: ان شاءاللّه مزاج مبارک از جمیع بلیات سلامت است بعد از تقدیم عرض ارادت، عیال حضرت مستطاب حجه الإسلام آقای آشیخ ابوالقاسم اصفهانی که از اعاظم اصحاب حضرت آیه اللّه هستند فوت شده دختر «آشیخ هادی» طایفه «حاج محمد کمال پایین شهری» و در صحن کهنه قبرستان دارند، به ملاحظه این که در آنجا جا تنگ است اگر ممکن است اجازه بفرمایید در صحن علی بن بابویه دفن شود. چون بضاعتی ندارند، قدغن فرمائید بیش از مخارج حفاری گرفته نشود، زیاد عرض ندارم. أدام اللّه بقاءکم.

من الأحقر عبداللّه ابن مسیح طهرانی

امضا

حضور مبارک حضرت مستطاب غوث الإسلام، ملاذ المسلمین آقای حاجی متولی باشی دام ظله العالی(۱)

۱- «مراسلات»، ج۴، ص ۱۲۰.

ص: ۴۸

نامه تولیت آستان قدس فاطمی به میرزا عبداللّه تهرانی

فرستنده: تولیت آستان قدس فاطمی آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: میرزا عبداللّه طهرانی.

موضوع: اعلان این که حال فرد سفارش شده به نوعی دیگر [دفن در صحن زنانه] مراعات شد.

متن: مورخه ۱۲ [جمادی الآخره] ۱۳۴۹

سواد جواب مراسله فوق از طرف حضرت آقا.

به عرض عالی می رساند، مرقومه شریفه که در موضوع تعیین مدفن متعلّقه جناب عمده العلماء العظام آقای «آشیخ ابوالقاسم اصفهانی» شرف صدور یافته بود واصل، در صحن و ایوان بقعه «علی بن بابویه» قبر کهنه پیدا نشد، خواستم مرقومه عالی بلا اثر نماند، سپردم در صحن زنانه محل بلامزاحمی پیدا نمایند [و] جنازه را دفن کنند. ایام افادت و افاضت برقرار باد.

امضا

خدمت جناب مستطاب شریعتمدار، ملاذ الأنام، مروج الأحکام، حجه الإسلام آقای حاج «میرزا عبداللّه طهرانی» دامت افاضاته(۱).

۱- «مراسلات»، ج۴، ص ۱۲۰.

ص: ۴۹

نامه تولیت آستان قدس فاطمی به شیخ محمد ابن شیخ

فرستنده: تولیت آستان قدس فاطمی آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: شیخ محمد ابن الشیخ.

متن:[مورخه] ۳/۹/۱۳۰۹

به عرض می رساند: الحمدللّه الذی منّ علینا بوجود أولیائه و أدام لنا برکات أصفیائه.

از رقیمت وجود مسعود محترم متشکر و از مرقومه عالی متذکر شده، این مصرع را خوانده «آنچه خوبان همه دارند تو تنها داری» [از]این که معالجات در وجود شریف مؤثر و ریاضت اربعین بل متجاوز، ثمر[بخش] شده [خرسند شدم]، البته باید با این زحمت نخوردن و نیاشامیدن همین انتظار را داشت، ولی همه کس نمی تواند این مقام را احراز کند. [چرا که: [«الجوع طعام الصدیقین». خدمت جناب مستطاب آقای حائری سلام داعی را ابلاغ فرمائید؛ فرمایشات عالی و [را]... حاجی صدر ابلاغ کردند ان شاءاللّه تعالی فراموش نمی کنم. ایام افادت و افاضت برقرار باد.

امضا

خدمت حضرت مستطاب شریعتمدار، غوث الأنام، مروج الأحکام، حجه الإسلام آقای حاج شیخ محمد بن الشیخ دامت برکاته.(۱)

۱- «مراسلات»، ج۴، ص۱۴۳.

ص: ۵۰

نامه حضرت آیه اللّه العظمی آقای آ سید ابوالحسن اصفهانی به تولیت آستانه مقدسه

فرستنده: حضرت آیه اللّه العظمی آقای آسید ابوالحسن اصفهانی رحمه اللّه (۱).

گیرنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

موضوع: معرفی فرزند آیه اللّه آشیخ ابوالقاسم قمی و سفارش به اکرام و محافظت بر امور مربوط به ایشان به هنگام ورود به قم.

متن: سواد مراسله حضرت آیه اللّه آقای «آسید ابوالحسن اصفهانی» از نجف اشرف [به تولیت آستانه مقدسه] شهر رمضان ۱۳۵۳:

بسم اللّه الرحمن الرحیم

معروض می دارد [که] انشاءاللّه در ظلّ عنایت خاصه [حضرت [ولی عصر ارواحنا له الفداء قرین صحت و سلامت بوده باشید. تلوا مزاحم است در خصوص جناب مستطاب عمده الأعلام، ملاذ الأنام، شریعتمدار، حجه الإسلام، آقای آشیخ

۱- «آیه اللّه سید ابوالحسن اصفهانی»، فرزند سید محمد بن سید عبدالحمید، فقیهی فرزانه و مرجعی عالیمقام بود و از طبعی بلند و مقامی ارجمند برخوردار. او به سال ۱۲۸۴ در مدیسه لنجان اصفهان به دنیا آمد. مراحل مختلف علوم حوزوی را نزد «سید مهدی نحوی» و بزرگان دیگری از اهل علم و ادب، آموخت و علوم عقلی را از «شیخ محمد آخوند کاشی» فرا گرفت، و در سال ۱۳۰۸ق. به نجف اشرف رفته از محضر اکابری چون «میرزا حبیب اللّه رشتی» و «ملا محمد کاظم خراسانی» بهره های فراوان برد و به درجه اجتهاد نائل شد و در برهه ای از زندگی پر برکت خویش مرجعیت علی الاطلاق شیعیان را به عهده گرفت و همواره مورد عنایت خاصه حضرت ولی عصر علیه السلام بود. و سرانجام در سال ۱۳۶۵ق. در شهر کاظمین دنیا را وداع گفت و روح پاکش به شاخسار جنان پرکشید و جنازه اش پس از تشییع بسیار باشکوه به نجف اشرف آورده شد. و در صحن امیر مؤمنان علیه السلام متصل به آرامگاه آخوند خراسانی به خاک سپرده شد. از آثار وی: «وسیله النجاه»، «حاشیه بر کفایه الأصول»، «حاشیه بر نجاه العباد» صاحب جواهر، «حاشیه بر عروه الوثقی» آیه اللّه آسید کاظم یزدی، «صراط النجاه» و رساله هایی در فقه را می توان نام برد. برگرفته از «اعیان الشیعه» ج ۲، ص ۳۳۱.

ص: ۵۱

محمد حسن سلّمه اللّه تعالی و أیّده نعم الخلف حضرت حجه الإسلام و المسلمین آقای «آشیخ ابوالقاسم قمی»، طاب اللّه رمسه که الحمدللّه از جمیع جهات آراسته علما وعملاً و تقوا و عازم وطن مألوف [است] بمقتضای: «المرء یحفظ فی ولده»(۱) برای ادای حقوق مرحوم مغفور شیخ أعلی اللّه مقامه، مناسب

است که کمال ابوّت را درباره ی جناب ایشان منظور داشته، و از هر حیث از جناب ایشان نگهداری فرمائی؛ که انشاء اللّه مرضی حضرت بقیّه اللّه عجل اللّه فرجه و اسباب خوشوقتی اینجانب خواهد بود، و همیشه مترصد ارقام محترمه و خبر سلامتی آنجناب خواهم بود. و السلام علیکم و رحمه اللّه و برکاته.

الأحقر أبوالحسن الموسوی الإصفهانی.

مهر حضرت آیه اللّه

قم: خدمت حضرت مستطاب أجلّ عالی، کهف الأنام، ظهیر الإسلام، آقای متولی باشی دام عزّه(۲).

۱- «بحار الأنوار»، ج۲۸، ص۳۰۲.

۲- «مراسلات»، ج۹، ص۱۱۸.

ص: ۵۲

نامه تولیت آستانه مقدسه به حضرت آیه اللّه العظمی آ سید ابوالحسن اصفهانی

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: حضرت آیه اللّه العظمی آسید ابوالحسن اصفهانی علیه الرحمه.

موضوع: اظهار مسرت از زیارت مرقومه حضرت آیه اللّه و مطلع ساختن ایشان از اکرام و تجلیل «آشیخ محمد حسن» فرزند آشیخ ابوالقاسم قمی موقع ورود به قم بخاطر گواهی آقا به مراتب علم و فضل و تقوای او و التماس دعا از آقا به هنگام تشرف به حرم حضرت علی علیه السلام بویژه در شبهای قدر.

متن: مورخه ۱۶ شهر صیام ۱۳۵۳[۱] = ۳ دی ۱۳[۱۳]

سواد مراسله حضرت حجه الاسلام آقای «آسید ابوالحسن اصفهانی» در نجف اشرف.

به عرض عالی می رساند: همواره در آستانه مقدسه بنت باب الحوائج، بقای سلامت و دوام افادت و افاضات آن ذات قدسی صفات را مسألت داشته و دارم، گرامی مرقومه شریفه، شرف وصول بخشید پس از مدت طولانی مهجوری از زیارت ارقام عالیه بلانهایت مسرّت و شکر حاصل نمودم.

راجع به جناب مستطاب، شریعتمدار آقای «آشیخ محمد حسن» دامت فیوضاته، نجل زکی مرحوم حجه الاسلام [آشیخ ابوالقاسم قمی] طاب اللّه رمسه توصیه فرموده با تصدیقی که به مراتب علمی و زهد و تقوای معزی له، فرمودید، اجرای فرمان را فریضه دانسته در [بدو [ورود، تجلیل] و [احترام وافی نموده.

امیدوارم موفق شوم محض ترویج شریعت مطهّر، خدمات اسلامیه را ادامه دهم. در خاتمه تمنای مخصوص و التماس بالخصوص از ذات شریف عالی دارم، در مواقع تشرف لا سیّما ایام و لیالی متبرکه قدر، داعی صمیمی را فراموش نفرموده و نفرمایید. ایام افاضات و برکات مستدام باد. امضا

ص: ۵۳

نجف اشرف: خدمت حضرت مستطاب شریعتمدار، ملجأ الخواص، حجه الإسلام و المسلمین آیه اللّه آقای آسید ابوالحسن اصفهانی دامت برکاته مشرف گردد.(۱)

تاریخ: ۱۷ صیام ۱۳۵۳ق.

۱- «مراسلات»، ج۹، ص۱۱۷.

ص: ۵۴

نامه تولیت آستانه مقدسه به حضرت آیه اللّه العظمی حاج شیخ عبدالکریم حایری

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: حضرت آیه اللّه العظمی حاج شیخ عبدالکریم حایری(۱).

موضوع: قول مساعد و قطعی جهت تهیه مسکن برای افراد بی خانمان.

متن: مورخه شهر ربیع الآخر ۱۳۵۳ = ۲۷ تیرماه ۱۳[۱۳]

سواد مراسله حضرت آیه اللّه آقای حاج شیخ عبدالکریم.

به عرض حضرت آیه اللّه می رساند: پیوسته به دعای ذات با برکات اشتغال دارد، ادعیه خالصانه را وقایه آن وجود مسعود مغتنم می نماید انشاءاللّه تعالی نیات مقدسه حضرت مستطاب عالی کاملاً اجرا خواهد شد، قبل از زمستان اشخاص بی خانمان دارای منزل و مأوا می شوند. همانطوری که شفاها عرض کردم کتبا هم

۱- «آیه اللّه شیخ عبدالکریم حایری» فرزند محمد جعفر مهرجردی یزدی از عالمان برجسته و طراز اول قرن چهاردهم به شمار می آید. آن آیت عظمی و حجت کبری و مؤسس حوزه به سال ۱۲۷۶ق. در مهرجرد یزد به دنیا آمد، پس از پیمودن مرحله ی مقدماتی علوم حوزوی عازم عتبات عراق شد. از محضر آیات عظام: «میرزا محمد حسن شیرازی» و «میرزا محمد تقی شیرازی» و «شیخ فضل اللّه نوری» و «آخوند خراسانی» و «سید محمد کاظم یزدی» و بویژه «آیت اللّه سید محمد فشارکی» بهره فراوان برد و از آن سرچشمه های جوشان علم و معرفت کسب فیض نمود. پس از مرگ مرحوم «آخوند خراسانی» به کربلا رفت و به تدریس اشتغال ورزیده و در سال ۱۳۳۲ به اراک رفت و حوزه علمیه آن دیار را سامان بخشید. وی پس از چندی در سال ۱۳۴۰ ق. به دعوت و اصرار علمای بزرگ قم همراه شاگردان خود به قم هجرت نمود و حوزه ی کهن آن سامان را تجدید بنا و احیا نمود و خود با درایت کامل در عصر استبداد رضا خانی و حکومت ضدّ دینی او حوزه ی مقدسه ی قم را از نابودی نجات داد و کادر سازی برای آینده را وجهه همت خویش قرار داد. آثار علمی آن رایت دانش و کیاست عبارتند از: تقریرات درس استادش فشارکی؛ «درر الفوائد» در علم اصول؛ کتابهای «الرضاع»، «الصلاه»، «المواریث»، «النکاح». وسرانجام آیه اللّه حایری در سال ۱۳۵۵ قمری از دنیا رفت و به ابدیت پیوست و پس از تشییعی با شکوه در مسجد بالاسر حرم به خاک سپرده شد. برگرفته از «ریحانه الأدب»، ج ۱۷، ص ۶۶.

ص: ۵۵

تـذکر می دهم: چنـد روزی مسـافرت ییلاـق فرمـوده، تقویت و راحت مزاج بفرماییـد، امیـد است از قبول این اسـتدعا داعی را قرین تشکر و امتنان خواهید فرمود. ایام افاضت و برکات برقرار باد.

امضا

خدمت ذی افاضت حضـرت مسـتطاب شـریعتمدار، غوث الأنام، کهف الأیام، مبین الأحکام، حجه الإسلام و المسلمین آیه اللّه آقای حاج «شیخ عبدالکریم حایری» دامت برکات وجوده مشرف شود.(۱)

۱- «مراسلات»، ج۹، ص۸۶.

ص: ۵۶

نامه حضرت آیه اللّه العظمی حاج شیخ عبدالکریم حایری به تولیت آستانه مقدسه

فرستنده: حضرت آیه اللّه العظمی حاج شیخ عبدالکریم حایری.

گیرنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

موضوع: جوابیه تلگراف تولیت و تشکر از دعوت به عمل آمده از طرف ایشان و اظهار نگرانی و ناراحتی از اوضاع رقتبار مردم.

متن: مورخه ۸ ربیع الآخر ۵۳[۱۳ق.]

سواد جواب مراسله فوق [مراسله تولیت [از طرف حضرت آیه اللّه [حاج شیخ عبدالکریم حایری].

بسم اللّه الرحمن الرحیم

به عرض عالی می رساند، مرقومه شریفه که بشارت بخش خاطر بود از حصول نعمت سلامت و استقامت وجود محترم خرسند؛ [اینکه [محض عوالم مهر و محبت [و [قبول و رعایت حال احقر، دعوت فرموده بودید، مزید تشکرات قلبیه [گردید]. حالیه با اوضاع امروزه غیر ممکن [می نماید]. چنانچه خداوند اعانت فرماید [و] فی الجمله فراغتی حاصل گردد، دور نیست چند روزی به درک خدمت جناب مستطاب عالی نائل شوم. والسلام علیکم و رحمه اللّه و برکاته.

أحقر عبدالکریم حایری

محل مهر

خدمت ذی شرافت، جناب مستطاب، جلالت شعار، منبع الافتخار، ملاذ الأنام آقای متولی باشی دامت برکاته(۱)

۱- مراسلات، ج۹، ص۸۶.

ص: ۵۷

نامه آیه اللّه آشیخ محمدحسین کاشف الغطاء به تولیت آستانه مقدسه

فرستنده: مرحوم آیه اللّه آشیخ محمد حسین کاشف الغطاء(۱) رحمه اللّه علیه.

گیرنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

موضوع: جویا شدن از احوال تولیت و اعلان دعاگو بودن و امید تجدید دیدار در عتبات عالیات.

متن: سواد مراسله جناب آقای آشیخ «محمد حسین کاشف الغطاء» در جواب مراسله آقا [ی تولیت].

بسم اللّه الرحمن الرحیم، و له الحمد و المجد. بشرف عرض می رساند: رقیمه کریمه حضرت عالی رسید [و] موجب تشکر از الطاف آن جناب گردید، ولی آن

۱- «حضرت آیه اللّه حاج شیخ محمد حسین کاشف الغطاء» فرزند شیخ علی در سال ۱۲۹۴ق. در شهر نجف به دنیا آمد. علوم مقدماتی حوزوی را از علمای اعلام نجف آموخت و دروس عالی فقه و اصول را عمدتا از زعیم عالیقدر دینی حضرت آیه اللّه «سید محمد کاظم یزدی» صاحب عروه فراگرفت و خود از شاگردان مخصوص آن بزرگوار به شمار می آمد. او عالمی وارسته و برخوردار از پاکی نفس و سلامت باطن و زیبایی سیرت و صورت بود و تواضع و فروتنی صفت بارز او بشمار می آمد و دفاع از شریعت و کیان اسلامی و اقدام بر تحقق وحدت امت محمدی شعار و پیام آن عالم فرزانه بود که خطبه ی فصیح و بلیغ ایراد شده ی او در کنفراس اسلامی «بیت المقدس» که باعث جلب قلوب مخالف و موافق و دوست و دشمنِ معاند شد خود شاهد این مدعاست. آثار علمی و قلمی ایشان عبارتند از: «الدین و الإسلام»، «المراجعات الریحانیه»، «أصل الشیعه و أصولها» «الآیات البینات»، «التوضیح فی بیان ما هو المسیح»، «الفردوس الأعلی»، «نبذه من السیاسه الحسینیه»، «الأرض و التربه الحسینیه»، «خطبه الاتحاد و الاقتصاد»، «حاشیه علی التبصره للعلامه الحلی»، «زاد المقلدین» به فارسی، «حاشیه علی العروه الوثقی»، «تنقیح الأصول»، «حاشیه علی مکاسب الشیخ الأنصاری»، «حاشیه علی رسائل الشیخ الأنصاری». سرانجام آن بزرگمرد علم و عمل در ۱۸ ذی القعده ۱۳۷۳ق. از دنیا رفت و جسم پاکش پس از تشییع با شکوه در وادی السلام نجف به خاک سپرده شد. برگرفته از کتاب «ماضی النجف و حاضرها»، ج۳، ص۱۸۹ – ۱۸۲.

ص: ۵۸

عواطف و مکارم هاشمیه و مفاخر علویه ولویه، مزید در اخلاص این دعاگو نخواهد شد و همیشه در ادای وظیفه دعاگویی و ارادتمندی ملازم و مواظب هستم و درصدد این معانی نبودم، ولی مرحمت آن بزرگوار نباید [فراموش شود]. سایه مقام تولیت منیع و آقازادگان محترمشان همیشه به عنایت حضرت حق محفوظ باشند.

امیدوارم انشاءاللّه در عتبات عالیات تجدید عهد خواهیم نمود و به شرف ملاقات فائز [می]شویم، زیاده عرضی نیست. عمر جناب عالی مستدام باد.

محمد حسین آل کاشف الغطاء. شنبه ۱۵ رجب / ۱۳۵۲

به مقام منیع تولیت آستانه حضرت معصومه دامت عزّتها و حرمتها مشرف شود.(۱)

۱- «مراسلات»، ج۹، ص۱۲.

نامه تولیت آستانه مقدسه به آقای صدر الشریعه

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: آقای صدر الشریعه.

موضوع: موافقت با استخدام آقازاده صدرالشریعه.

متن: ۳ شهر صفر ۳۵۳[۱]

سواد مراسله جوابیه آقای «صدر الشریعه».

عرض می شود: مراسله شریفه واصل، از مراتب مهر و محبت جناب عالی ممنون هستم. در خصوص مرخصی آقا «ابوالفضل» خلف ارجمند نیابت خود [را [تقاضا نموده بودید، محض مساعدت به ضابط آستانه مقدسه سپردم او را به کشیک حاضر نماید [تا] به وظیفه خدمتگزاری آستانه مقدسه رفتار نماید. ایام توفیق برقرار باد.

امضاء

خدمت حضرت مستطاب دوست عزیز محترم «حاج صدر الشریعه» دامت فیوضاته ملحوظ افتد.(۱)

۱- مراسلات، ج۹، ص۶۳.

ص: ۶۰

نامه تولیت آستانه مقدسه به حضرت آیه اللّه العظمی حاج شیخ عبدالکریم حایری

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: حضرت آیت اللّه العظمی حاج شیخ عبدالکریم حایری.

موضوع: کسب تأیید و اجازه شرعی جهت اجاره ملک موقوفه.

متن: ۳/۲/۱۳[۱۳]

سواد مراسله حضرت حجه الإسلام آقای حاج شیخ عبدالکریم حایری.

به عرض می رسانـد: با تقـدیم ادعیه خالصانه خاطر مبارک را مستحضـر می دارد [که]مقـدار یک هزار ذرع از اراضـی باغ معصوم آباد موقوفه متصل به مریضـخانه «سهامیه» برای شارع مریضخانه مزبوره، به جناب آقای حاج «میرزا یحیی خان احتشامی» منافع آن را مقرر فرمایید، در مدت شانزده سال و شش ماه شمسی در عوض یک صد و چهل و چهار تومان و سه قران و پانزده شاهی وجه ریال فض اجرای صیغه نمایند و مال الإجاره را هر سالی هشت تومان و هفت هزار و ده شاهی همه ساله به دفتر آستانه مقدسه بپردازند.

داعی این اجـاره را بـا نظریه حضـرت آیه اللّه تصویب می نمـایم [و]وجود مبـارک را مختـار می دانم. ایـام برکات و افاضات برقرار ماند.

امضا

خدمت حضـرت مستطاب شـریعتمدار، غوث الأنام، مروج الأحکام، کهف الأنام، حجه الإسلام آیه اللّه آقای حاج شیخ عبدالکریم [حایری]دامت برکاته مشرف شود.(۱)

۱- «مراسلات»، ج۹، ص۶۳.

ص: ۶۱

نامه حضرت آیه اللّه العظمی حاج شیخ عبدالکریم حایری به تولیت آستانه مقدسه

فرستنده: حضرت آیه اللّه العظمی حاج شیخ عبدالکریم حایری.

گیرنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

موضوع: اجازه شرعی جهت اجاره دادن ملک موقوفه و اجرای صیغه وقف.

متن: مورخه ۲۹ اردیبهشت ماه ۱۳۱۳

سواد اجازه نامه جناب «آمیرزا یحیی خان احتشامی» راجع به اراضی معصوم آباد برای شارع مریضخانه [سهامیه].

و بعد، قبول مصالحه صحیحه شرعیه فرمودند حضرت مستطاب اجل آقای حاج «میرزا یحیی خان احتشامی» از حضرت مستطاب شریعتمدار، ملاذ الإسلام، آقای حاج میرزا «محمد باقر متولی باشی» دامت برکاته، منافع یک هزار ذرع مربع از اراضی «باغ معصوم آباد» موقوفه آستانه مقدسه فاطمیّه علیها آلاف التحیّه به طول نود و دو ذرع و عرض نه عرض به ضمیمه قسمت جلوخان مریضخانه که همه جا متصل به «مریضخانه سهامیه» و در محل خود معین و محدود است؛ از تاریخ پانزدهم صفر الخیر یک هزار و سیصد و پنجاه و سه ۱۳۵۳ هجری قمری إلی انقضاء مدت شانزده سال و شش ماه شمسی در عوض مال المصالحه مبلغ یک صد و چهل و چهار تومان و سه قران و پانزده شاهی وجه ریال فضّ رایج که هر سال اول فروردین مبلغ هشت تومان و شش قران و ده شاهی به دفتر آستانه مقدسه بپردازند و صیغه مصالحه بالعربیه و الفارسیه جاری و واقع شد. تاریخ پنجم شهر صفر الخیر ۱۳۵۳ مطابق با بیست و نهم اردیبهشت ماه شمسی ۱۳۱۳. امضاء یحیی احتشامی است.

بسم اللّه الرحمن الرحیم. مصالحه مسطوره در متن به نحوی که مرقوم شده است واقع گردید و اجرای صیغه صلح به وکالتی که از طرف حضرت مستطاب ملاذ الإسلام آقای متولی باشی دام علاه، به احقر مقرر فرمودند، گردید.

حرّره الأحقر عبدالکریم الحایری فی ۶ شهر صفر الخیر ۱۳۵۳.

مهر حضرت آیه اللّه: عبدالکریم ابن محمد جعفر(۱)

۱- «مراسلات»، ج ۹، ص ۶۵.

ص: ۶۲

نامه تولیت به آیه اللّه حاج آقا حسین قمی

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: حضرت آیه اللّه حاج آقا حسین قمی(۱).

موضوع: جویایی از احوال حضرت آیه اللّه قمی و درخواست توفیق و تأییدات روزافزون برای ایشان.

متن: ۳/۲/۱۳[۱۳]

سواد مراسله حضرت آیه اللّه آقای «حاج آقا حسین [قمی]» در مشهد.

به عرض حضرت آیه اللّه می رساند: پیوسته به دعاگویی آن ذات با برکات اشتغال دارد ادعیه خالصانه را تقدیم می نماید، از قرار معلوم حضرت حجه الإسلام آقای «آمیرزا صدرالدین» دامت برکاته که دچار مرض سختی شده، بحمداللّه بهبودی حاصل گردید [و] باعث تشکر گردید. محض استفسار از سلامت حالات حضرت معظم بدین مختصر مصادعت نموده، امیدوارم خداوند نعمت وجود حضرت مستطاب عالی و آن نعمت را برای اسلامیان محفوظ و مؤید بدارد. متمنی است بشارت عافیت وجود مبارکتان را مرقوم فرموده، خاطر اخلاص ذخایر را، قرین مسرّت فرمایید. آقایان «سالار» و «حاجی صدر» عرض ارادت تقدیم می دارند. ایام برکات و افاضات مستدام باد.

امضا

أرض أقدس مشهد مقدس: خدمت ذی افاضت،

۱- حضرت آیه اللّه «آقا حسین قمی» فرزند سید محمود قمی، در سال ۱۲۸۲ق. در قم به دنیا آمد و پس از فراگیری دروس مقدماتی و متوسطه ی حوزوی، علوم عالی منقول و معقول را نزد اساتید به نام آن زمان آموخت که برخی از اساتید معظم ایشان در حکمت و معقول عبارتند از: آقایان: «سید ابوالحسن جلوه ی حکیم» و «میرزا هاشم دشتی، و آقا علی مدرس. و اعظم مشایخ ایشان در فقه: آیه اللّه سید محمد حسن شیرازی و میرزا ابوالحسن کرمانشاهی» و «میرزا محمود قمی» و «شیخ فضل اللّه نوری» و «میرزا حسن آشتیانی» ؛ و در علم اصول: استاد به نام علم اصول در آن عصر حضرت آیه اللّه «آخوند خراسانی» می باشد. آن بزرگوار در سال ۱۳۱۳هجری شمسی بر علیه قانون کشف حجاب قیام نمود و پس از آن توسط دولت وقت به عراق تبعید شد و پس از چندین سال مجددا به ایران بازگشت و بر آزادی حجاب و لباس روحانیت اصرار ورزید و تابه خواسته ی خود دست نیافت آرام نگرفت. و برای آخرین بار با دلی شاد از احیای سنت اسلامی به نجف برگشت و در حالی که چند ماهی بیش از زعامت و مرجعیت ایشان بعد از فوت آیه اللّه سید ابوالحسن اصفهانی نگذشته بود که در سال ۱۳۶۶ق. روح پاکش به شاخسار جنان پرواز نمود. برگرفته از «گنجینه دانشمندان» ج۱، ۱۶۵-۲۶۴؛ «اعیان الشیعه»، ج ۶: ص۱۶۹۱۶۸.

ص: ۶۳

حضرت مستطاب شریعتمدار، ملاذ الأنام، مروج الأحکام، آیه اللّه آقای حاج آقا حسین قمی دامت برکاته مشرف شود.(۱)

۱- «مراسلات»، ج۹، ص۶۵.

ص: ۶۴

نامه تولیت آستانه مقدسه به آیه اللّه العظمی مرعشی نجفی

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: آیه اللّه العظمی مرعشی نجفی(۱)

موضوع: جواب تلگراف حضرت آیه اللّه العظمی مرعشی نجفی.

متن: سواد مراسله ای است که در جواب حجه الإسلام آقای میرسید شهاب الدین نوشته می شود:

عرض می شود: رقیمه شریفه که مبشّر سلامت و حاکی لطف و حقیقت بود،

۱- حضرت آیه اللّه العظمی «أبوالمعالی سید شهاب الدین مرعشی نجفی»، فرزند زاهد عابد شمس الدین سید محمود مرعشی، در روز پنجشنبه ۲۰ ماه صفر ۱۳۱۸ق. در نجف اشرف متولد شد. وی در مدتی نه چندان طولانی و از همان اوایل نوجوانی تحت تربیت و تعلیم پدر گرانقدر خویش و اساتید علوم و فنون رایج حوزه ی دینی نجف با علوم مختلف و اخلاق اسلامی آشنا و در طول مدت زندگی علمی خود به درجات والای دانش و وارستگی نایل شد. آن عالم فرهیخته در سال ۱۳۴۳ به قصد زیارت مشهدالرضا علیه السلام و آستان قدس فاطمی به ایران عزیمت نموده و پس از زیارت به اصرار آیه اللّه حایری در قم اقامت گزید و در حالی که خود از زبده ترین مدرسین حوزه بشمار می آمد از خرمن پرفیض دانش الهی استاد بزرگ حوزه قم حضرت آیه اللّه «حاج شیخ عبدالکریم حایری» کسب دانش و بینش الهی نمود. درباره مقام والای علمی آن بزرگوار همین بس که شیوخ اجازه ی ایشان از مذاهب مختلف اسلامی به دویست نفر می رسد و نیل به مقام رفیع اجتهاد ایشان را شخصیت هایی چون آیات عظام: مرحوم «آقا ضیاء عراقی» و «آسید ابوالحسن اصفهانی» و «حاج شیخ عبدالکریم حایری» و «شیخ محمد کاظم شیرازی» و «سید علی یثربی» تأیید نموده اند. از تألیفات آن مرجع بزرگ می توان از «ملحقات إِحقاق الحق» و «مشجرات آل الرسول» نام برد، که کتاب اخیر نشانه سرآمدی ایشان بر معاصرین در علم نسب شناسی می باشد. آن آیت حق که همواره پشتوانه قوی ولایت و از مدافعان نهضت اسلامی در قرن حاضر بود سرانجام در ۸ صفر ۱۴۱۱ق. در سن ۹۳ سالگی ندای حق را لبیک گفت و به جوار رحمت الهی عروج نمود و طبق وصیت آن بزرگوار جسم پاکش در فضای پیش بینی شده در ورودی کتابخانه ی عظیم خود، بخاک سپرده شد. برگرفته از: «آثار الحجه»، ج۲، ص۵۲.

ص: ۶۵

زیب وصول بخشید [و] نهایت امتنان حاصل گردید، چندی قبل هم استفسار از حال خودم و سالار فرموده بودید، مزید اطمینان گردید که از دعا فراموشم نفرموده و نمی فرمایید. له الحمد، حال آنها روبخوبی است، البته ادعیه خالصانه بندگان خدا، خصوصا اتقیا و روحانیون نتیجه حسنه دارد، التماس دعا دارم.

در خصوص حقوق آقای «آشیخ حسین رقیمه جناب مستطاب عالی را دارم؛ آقای مصباح حفظه اللّه تعالی خواندند و توصیه نمودم به سلامت [که] به قم بیایند، اقدام نمایند. لطف فرموده از من هم به آقای «آشیخ» سلام برسانید ؛ آقایان سالار و مصباح خدمت جناب عالی سلام می رسانند. مستدعی است اوقات تشرف [به [آستانه مقدسه داعی را از دعا فراموش نفرمایید. ایام إفادت و إفاضت برقرار باد؛ هر گونه مطلب باشد حاضرم.

محمد باقر الحسینی

روی پاکت: قم، هو اللّه تعالی. خدمت جناب مستطاب شریعتمدار، حجه الإسلام آقای نجفی دامت فیوضاته(۱)

۱- «مراسلات»، ج۱۲، ص۸۶.

ص: ۶۶

نامه حضرت آیه اللّه العظمی سید شهاب الدین مرعشی نجفی به تولیت آستانه مقدسه

فرستنده: حضرت آیه اللّه العظمی سید شهاب الدین مرعشی نجفی.

گیرنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

موضوع: جویا شدن از حال مخدره علّیه همسر متولی باشی و احوالات شخص ایشان.

متن: سواد رقعه ایست که آقای «سید شهاب الدین نجفی» از قم نوشته اند.

روی پاکت: طهران جنب مجلس، کوچه نظام الملک نظامیه حضور محترم بندگان حضرت مستطاب سید الأشراف و سند الأعلام، ملجأ الضعفاء، ظلّ الأئمه الطاهرین، آقای تولیت آستان قدس فاطمی دامت برکاته، مشرف باد. ۷ ذی الحجه ۱۳۵۷.

عنوان رقعه:

بسم اللّه الرحمن الرحیم

به عرض عالی می رساند، امیدوارم از ساحت قدس حضرت سبحانی، وجود محترم از کافه بلیّات مصون و محروس و به عین عنایت محفوظ و ملحوظ بوده باشد. و اگر از راه لطف مخصوص عطف توجهی فرموده از حال حقیر استفساری فرموده باشند، فله الحمد و المنّه، حیات عاریه برقرار است، اشتغال به وظیفه دعاگویی در تحت قبه منوره فاطمیه [هم]هست. چون مدتی بود از طرف قرین الشرف، خبری نداشتم، مخصوصا از کسالت دست علّیه عالیه، سیده الخواتین المخدّره نگران بودم، لذا بوسیله این ذریعه مصدع شدم، و ضمنا استعلام از حال حضرت مستطاب عالی نموده و ادعیه خالصانه را تقدیم می نمایم.

در خاتمه متمنی است تبلیغ سلام به توسط گماشتگان محترمین حضور موفور السرور بندگان آقا أدام اللّه أیامه و أسعد أعوامه هستم؛ زیاد مصدع نمی شود.

لا زلت ملجأ و ملاذا بالنبیّ و آله الکرام و الختم بالسلام خیر ختام.

الراجی، شهاب الدین الحسینی النجفی، نسّابه آل الرسول صلی اللّه علیه و آله.

قم: سید شهاب الدین نجفی نسّابه مدّرس. ۷/ ذی الحجه ۱۳۵۷(۱)

۱- «مراسلات»، ج ۱۰، ص۱۳.

ص: ۶۷

نامه تولیت آستانه مقدسه به حضرت آیه اللّه العظمی نجفی مرعشی

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: حضرت آیه اللّه العظمی نجفی مرعشی.

موضوع: جوابی که به حضرت آیه اللّه آقای «سید شهاب الدین نجفی» توسط تولیت نوشته شده است.

متن:

بسم اللّه الرحمن الرحیم

به عرض عالی می رساند: مرقومه محترمه زیب وصول یافت [و [موجب بسی انبساط گردید، و از تفقدات که فرموده بودید فوق العاده متشکرم ؛ امید است که همه گاه با توفیقات الهی و تأییدات ربّانی توأم و لایزال مؤید باشید.

از حال این بنده و اهل البیت استفسار فرموده بودید، بحمداللّه قدری تخفیف یافته و هنوز مشغول معالجه [هستیم] ولی خاتمه نیافته. انشاءاللّه با ادعیه ی دوستان بهبودی کامل حاصل خواهد شد و به زیارت آقایان [خواهیم آمد]. البته در مظانّ استجابت فرمواش نخواهید فرمود؛ زیاده تصدیع نمی دهد. ایام افاضات مستدام باد.(۱)

۱- «مراسلات»، ج ۱۰، ص ۱۳.

ص: ۶۸

نامه حضرت آیه اللّه حاج شیخ حسنعلی نخودکی به تولیت آستانه مقدسه

فرستنده: حضرت آیه اللّه حاج شیخ حسنعلی نخودکی از خراسان(۱)

گیرنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

موضوع: دستور العملی خاص جهت شفای مریضه تولیت.

متن: رقعه ایست که «آقای حاج شیخ حسنعلی» از خراسان نوشته اند:

به عرض عالی می رساند: [که] امید است به الطاف الهی و توجهات حضرت ظل اللهی دائما موفق و مؤید باشید. جناب «صاحب نسق» سلام از جانب سرکار آوردند. برای مریضه دعایی خواسته بودید، دعای خوف را صبح ناشتا [با] سه «قل هو اللّه» و سه صلوات بخوانند و [ناشتایی] میل کنند و بعد از خوردن، یک سوره ی حمد بخوانند.

در سابق دستوری بجهت کشتن گوسفند نوشته بودم، یک گوسفند به همان طریق بکشید و گمانم این است که برای این زخم، برگ [درخت [گردو را در آتش ریخته بخور آن را بدهند، نافع باشد. و السلام علیکم و رحمه اللّه و برکاته.(۲)

۱- حضرت «آیه اللّه شیخ حسنعلی نخودکی اصفهانی» فرزند مرحوم آخوند ملاعلی اکبر اصفهانی، یکی از دانشمندان و آیات ربانی قرن اخیر است که به تهجد و عبادت شبانه و روزه داری مداومت داشت و متخلق به اخلاق اللّه بود و دم مسیحایی او دلهای مرده را زنده و جانهای خفته را بیدار و دردهای کهنه را شفا می بخشید. تولد ایشان در نیمه ی ذی قعده الحرام سال ۱۲۷۹ق. در اصفهان اتفاق افتاد و سالها در محضر پدر بزرگوار و اعلام دیگر مقدمات و سطوح را گذراند و مدتها از محضر «حکیم قشقایی» درس حکمت و فلسفه و منطق و... را فراگرفت. سپس عازم عتبات شد و از محضر مرحوم «کشمیری» استفاده نمود تا به مراتب اجتهاد نائل آمد. و سرانجام به مشهد مقدس آمد و سالهای پایانی عمر شریفش را در مشهد مقدس سپری نمود. این عالم ربانی روز ۱۷ شعبان سال ۱۳۶۱ق. به جوار رحمت ایزدی شتافت و جسم پاکش در صحن عتیق حضرت امام رضا علیه السلام به خاک سپرده شد. برگرفته از «علمای بزرگ شیعه»، ص۳۷۶؛ «تذکره القبور» ص ۱۸۴.

۲- «مراسلات»، ج ۱۰، ص۱۲.

ص: ۶۹

نامه تولیت آستانه مقدسه به آیه اللّه حاج شیخ حسنعلی

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: آیه اللّه حاج شیخ حسنعلی.

موضوع: جواب تلگراف آیه اللّه حاج شیخ حسنعلی نخودکی و درخواست بیان مجدد دستور العمل خاص جهت شفای بیمار مربوط به تولیت.

روی پاکت: مشهد، حضرت حجه الإسلام، ملاذ الأنام، آقای حاج شیخ حسنعلی دامت برکاته.

[متن]: عنوان کاغذ: ۲۸ ذی قعده الحرام ۱۳۵۷ معروض می دارد: مرقومه ی شریفه ی با دعا را آقای «حاج نسق» آوردند؛ از مراتب لطف و توجهات خاصه جناب مستطاب عالی امتنان داشته، و «شهداللّه» در تمام مواقع متوجه انفاس قدسیه بوده و هستم. نحوه ذبح گوسفند از نظر اینجانب بواسطه شدّت گرفتاری و مریضداری، محو شده. مستدعی هستم دستور را تجدید و مرقوم فرمایید.

در خاتمه، التماس دعای مخصوص داشته، و انتظار دارم از مرقومات شریفه مستفیض و متشکرم فرمایید. ایام افادت مستدام باد.

محمد باقر الحسینی(۱)

۱- «مراسلات»، ج ۱۰، ص ۱۳.

ص: ۷۰

نامه آیه اللّه حاج شیخ حسنعلی خراسانی به تولیت آستانه مقدسه

فرستنده: آیه اللّه حاج شیخ حسنعلی خراسانی.

گیرنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

موضوع: فرستادن دعا و بیان مجدد دستور العمل ذبح گوسفند جهت شفای مریض از خانواده ی تولیت.

متن: سواد مراسله ایست [از آیه اللّه حاج شیخ حسنعلی خراسانی برای تولیت]

بعرض عالی می رساند: امید است به الطاف الهی، شامل فیوضات نامتناهی بوده باشید، و دائما شادکام و مقتضیّ المرام؛ خط شریف رسید، مطلب معلوم.

اولاً حقیر خود را هیچ قابل نمی دانم، اگر اثری از بعضی ادعیه دیده شده، امر [و [فرمایش بزرگان بوده که اجازه نوشتن بعضی ادعیه را داده اند.

باری سه دعای کوچک فرستادم که با ترتیب نوشته شده: هر دعایی برای یک نفر صبح ناشتا باید بسم اللّه بگویند و میل کنند و از گلو که پایین رفت، یک سوره حمد به قصد شفا بخوانند؛ و دو دعای بزرگ که همراه کنند. و برای هر نفر یک گوسفند بزرگ تام الخلقه، گرفته شود، وقت کشتن دو دعاست، بخوانند و در زیر سقف گوسفند را ذبح کنند و گودی بکنند که خون او با اجزای غیرمأکوله در آن گود بریزند و دفن کنند و گوسفند باید شصت قسمت شود، سر او یک قسمت، پوست او با چهار دست و پا که از پوست جدا شود یک قسمت، و آن چه در شکم است از شکمبه و پیه و دل و جگر یک قسمت، باقی را پنجاه و هشت(۱) قسمت کنند و قریب نیم ساعت: یا در اطاقی بگذارند و در، را ببندند، یا چادرش [را] روی آن بکشند؛ بعد هر قسمتی را به یک فقیر بدهند اگر کسی معیل باشد ممکن است یک قسمت به خودش، یکی به عیالش، یکی به فرزندش بدهند؛ به قصد این که اگر بلایی باشد، به این حیوان منتقل شده فنا شود.[و] گوسفند تمام بی عیب [یاد شده] را

۱- به احتمال زیاد کلمه «هفت» اشتباها «هشت» استنساخ شده است.

ص: ۷۱

بیاورند، هفت مرتبه این آیه را بر دهن او بخوانند «فَلَمَّا أَسْلَمَا وَتَلَّهُ لِلْجَبِينِ * وَنَادَيْنَاهُ أَن يَاإِبْرَاهِيمُ * قَدْ صَدَّقْتَ الرُّؤْيَا كَذلِكَ نَجْزِى الْمُحْسِنِينَ»(۱)بعد گوسفند را

رو به قبله بخوابانـد و [سه نوبت] این دعـا را بخواند(۲)[... و به دهن گوسـفند بدمـد و در حین ذبـح نیز بخواند: «اَللّهُمَّ إنَّ هذِهِ الشّاةَ لَکَ وَمِنْ فَضْلِکَ وَکَرَمِکَ وَصَلَ إلَیَّ وَأنَا أُفْدِی بِها عَبْدَکَ فُلانَ بْنَ فُلانٍ أَللّهُمَّ إنَّ هذا فِداؤُهُ لَحْمُهُ بِلَحْمِهِ وَدَمِهِ بِدَمِهِ أَللّهُمَّ تَقَبَّلْ مِنّی کَما تَقَبَّلْتَ مِنْ خَلِیلِکَ إبْراهِیمَ عَلَیْهِ السَّلامُ حِینَ فَدی بِوَلَدِهِ إسْماعِیلَ بِحُرْمَهِ مُحَمَّدٍ صَلَّی اللهُ عَلَیْهِ وآلِهِ أَللّهُمَّ هذا فِداؤُهُ فَتَقَبَّلْهُ مِنّی» و بعد از آن بگوید: «اللّه ُ أَکْبَرُ، اَللّه ُ أَکْبَرُ، بِسْمِ اللّه ِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ، و ذبح کند...].(۳)

۱- سوره «الصافات»: ۳۷، آیه ۱۰۵-۱۰۳.

۲- «مراسلات»، ج ۱۰، ص۳۳.

۳- دعای مورد نظر و ادامه دستور العمل، از قلم ناسخ افتاده بود با مراجعه به «خزائن نراقی» چاپ سال ۱۳۷۶، ص۱۸۵. تکمیل شد.

ص: ۷۲

نامه تولیت آستانه مقدسه به حضرت آیه اللّه العظمی حاج شیخ عبدالکریم حایری

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: حضرت آیه اللّه العظمی حاج شیخ عبدالکریم حایری.

موضوع: دعوت برای حضور در مجلس عزاداری برگزار شده از طرف تولیت.

متن: مورخه ی ۲۸ ذی الحجه الحرام ۱۳۵۰

سواد مراسله است که به حضرت آقای آیه اللّه آقای «حاج شیخ عبدالکریم»، نوشته می شود:

بعرض حضرت آیه اللّه می رساند: با اهدای ادعیه خالصانه خاطر محترم را متذکر می نماید البته مجلس داعی متعلّق به حضرتعالی است همانطوری که سالها بذل ملاطفت فرموده و این مجلس را از خود دانسته، امسال زیاد از ماسبق لازم است، تشریف آورده مجلس را زینت داده، از واردین پذیرایی فرموده، مزید تشکر داعی را فراهم فرمایید؛ با عارضه ی درد چشم و درد پای مزمن، حضور خود را مشکل می دانم، مگر فضل خداوند و عنایت خاصه ی حضرت سیدالشهداء علیه السلام و توجهات عالی مدد فرماید، بتوانم حضور بهم برسانم، و از بودن خود در چنین مجلسی روحا استفاده کنم. ایام برکات و افاضات مستدام باد.

محمد باقر الحسینی

هو اللّه تعالی. خدمت ذی إفاضت حضرت مستطاب، عون الأنام، مرجع الخواص و العوام، مبیّن الأحکام، حجه الإسلام آیه اللّه فی الأرضین آقای حاج شیخ عبدالکریم دامت برکات وجوده.(۱)

۱- «مراسلات»، ج۷، ص۱۱۳.

ص: ۷۳

نامه تولیت آستانه مقدسه به آمیرزا أمجد طهرانی

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: آمیرزا امجد طهرانی.

موضوع: نقش روحانیون وارسته در حفظ حوزه های علمیه و نقش خیّرین جامعه در احیای بقاع متبرکه.

متن: مورخه ۱۳۵۰/ ۲۵ آبان ۱۳۱۰

سواد مراسله جوابیه حجه الإسلام «آقای آمیرزا امجد طهرانی» است.

به عرض عالی می رساند: پیوسته منتظر وصول مرقومات شریفه و بشارت سلامت وجود محترم بوده، اینک که مراسله ی مهر مواصله، رسیده از حصول نعمت تشکر نموده و ادعیه ی خالصانه را اهدا می نمایند و آن وجود فیض نمود را برای حفظ حوزه ی علمیه ی سامره مغتنم می دانم [اگر] از حال داعی بخواهید با فضل خداوند و دعای امامان اهل علم، خاصه حضرت عالی، بد نیست. در هر حال شاکرم و ملتمس دعای دوستان، خاصه حضرت عالی هستم. در خصوص صحن مقدس بنّایی «شاهزاده محمد» مساعدت خواسته بودید، مبلغ «یک صد تومان» ارسال داشت، خداوند توفیق بدهد من بعد هم بتوانم کمکی بدهم. ایام افادت و افاضت برقرار باد.

محمد باقر الحسینی

سامره: خدمت مستطاب شریعتمدار، غوث الأنام، مروج الأحکام، حجه الاسلام و المسلمین آقای «آمیرزا امجد طهرانی» دامت برکاته، مشرف شود.(۱)

۱- «مراسلات»، ج۷، ص۱۹.

ص: ۷۴

نامه تولیت آستانه مقدسه به حضرت آیه اللّه حاج شیخ عبدالکریم حایری

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: حضرت آیه اللّه حاج شیخ عبدالکریم حایری.

موضوع: درخواست توفیق و سلامتی برای مرجع دینی و ملتمس دعا بودن از آن مقام روحانی.

متن: سواد مراسله ای است که به حضرت آقای آیه اللّه آقای «حاج شیخ عبدالکریم» نوشته می شود:

۸/۷/۱۳۱۱ / به عرض حضرت آیه اللّه می رساند: امید است آن وجود فایض الجود همواره در ترویج شریعت مقدسه و اعلای کلمه اسلامیه با توجهات حضرت ولی عصر أرواحنا فداه موفق و مؤید باشد. إنشاءاللّه تعالی.

مسافرت حضرت عالی متضمن صحت و عافیت خواهد بود، برای داعی هم این نوع مسافرتهای مختصر، لازم است ؛ ولی عوارض مزاجی طوری حمله ور می شود [که [جرأت مسافرت نمی کنم. از انفاس قدسیه حضرت مستطاب عالی استمداد می خواهم، مستدعی [است] از بشارت سلامت وجود مبارک مسرور و متشکرم فرمایید. ایام برکات و افاضات مستدام باد.

ورجان: هو اللّه تعالی، خدمت شریعتمدار، غوث الأنام، مبیّن الأحکام، مرجع الخواص و العوام، حجه الإسلام و المسلمین، آیه اللّه آقای حاج شیخ عبدالکریم دامت برکات وجوده.(۱)

امضا

۱- «مراسلات»، ج۷، ص۱۸۳.

ص: ۷۵

نامه تولیت آستانه مقدسه به حضرت آیه اللّه العظمی حاج آقا حسین قمی

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: حضرت آیه اللّه العظمی حاج آقا حسین قمی.

موضوع: عرض دعاگویی بر آن بزرگوار و درخواست توفیقات و تأییدات الهی برای ایشان و تقاضای صدور هر چه بیشتر مرقومات ملاطفت آیات از جانب آن مرجع عظیم القدر.

متن: سواد مراسله به آقای «حاج آقا حسین قمی» ۱۴ ذیالحجه الحرام ۱۳۴۹ = ۱۳۱۰//۱۲/۲.

به عرض حضرت مستطاب عالی می رساند: مرقوم محترم شرف وصول ارزانی فرمود از این که وجود مبارک با صحت و استقامت، موفق به توفیقات یزدانی و مؤید بتأییدات سبحانی است، متشکرم و از خداوند بقای این نعمت عظمی را برای حفظ بیضه ی اسلام مسألت دارم؛ حضرات زوّار ورود کردند و رفع نگرانی شد. پیوسته از صدور مرقومات ملاطفت آیات و فرمایشات، مسرور و متشکرم فرمایید. ایام برکات و افاضات برقرار باد.

أرض أقدس خراسان: خدمت ذی إفاضت حضرت مستطاب شریعتمدار، غوث الأنام، مروّج الأحکام، حجه الإسلام و المسلمین آیه اللّه آقای حاج آقا حسین قمی، دامت برکاته.(۱)

۱- «مراسلات»، ج۶، ص۴۲.

ص: ۷۶

نامه حضرت آیه اللّه العظمی حاج آقا حسین قمی به تولیت آستانه مقدسه

فرستنده: حضرت آیه اللّه العظمی حاج آقا حسین قمی.

گیرنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

موضوع: اظهار محبت و اخلاص نسبت به تولیت و توضیح درباره ی علت تأخیر در جواب تلگراف با مضمون واداشتن گماشته متولی باشی بر رجوع و بازگشت به قم و خدمت ایشان.

متن: سواد مراسله آقای حاج آقا حسین مجتهد قمی.

به عرض می رساند: پس از استفسار از صحت مزاج مبارك و اهدای تسلیمات زاکیات و دعای دوام عزّ و اجلال تصدیع می نماید: تلگرافی که راجع به عودت گماشته ی حضرتعالی صادر شده بود، از زمان وصول چندی در مقام فحص برآمده تا وقتی که ظفر یافتیم، معلوم شد مقارن وصول تلگراف حرکت کرده است، چون فایده معتد بها در جواب تلگراف تصور نمی شد، و لذا تأخیر شد که کتبا مزاحم گشته، ضمنا اظهار اخلاص نیز شده باشد. أدام اللّه تعالی إجلالکم؛ و السلام علیکم و رحمه اللّه و برکاته.

الأحقر الطباطبایی

خدمت ذی شرافت، حضرت مستطاب أجلّ [أ]علی، عمده الأجلاء و الأشراف، مرجع المله و الدوله آقای متولی باشی دام إجلاله العالی.(۱)

۱- «مراسلات»، ج۶، ص۴۱.

ص: ۷۷

نامه تولیت آستانه مقدسه به حجه الاسلام والمسلمین آقای سلطان الواعظین عراقی

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: حضرت حجه الإسلام و المسلمین جناب آقای سلطان الواعظین عراقی(۱).

موضوع: اعلان نبود زمینه لازم برای استخدام شخص معرّفی شده، در حرم مطهر.

متن: مورخه ۱۲ شهر شوال المکرم ۱۳۴۶

سواد مراسله آقای سلطان الواعظین عراقی.

عرض می شود: مراسله شریفه واصل، در خصوص عالیجاه «أسد آقا» اظهار داشته بودید که صدیق و امین در خدمتگزاری بوده، مستحضر گردید. اینجانب هم نسبت به او حسن ظن دارم ولی فعلاً کاری در خور او نداریم، نمی خواهم بدون جهت مردم را معطل کنم، زیاده مطلبی ندارم، ایام توفیق برقرار.(۲)

۱- سید محمد معروف به سلطان الواعظین فرزند حاج سید علی اکبر «اشرف الواعظین» در ماه ذی قعده الحرام سال ۱۳۱۴ق. در تهران متولد شده است. او در همان اوائل جوانی زیر نظر والد بزرگوارش تربیتی نیکو یافت و مقدمات علوم حوزوی را از ایشان آموخت. سپس همراه آن بزرگوار به عتبات عالیات سفر نمود و طی دو سال در کربلا سطوح متوسطه را نزد مرحوم «فاضل مرندی» و «شهرستانی» به پایان رسانید. او برای تحصیل عالیه اسلامی و فراگیری معارف و اخلاق الهی به کشورهایی چون عراق، سوریه و فلسطین، اردن، مصر و هندوستان سفر کرده است. مرحوم سلطان الواعظین علاوه بر فن خطابه و سخنوری در مناظره و بحث با مخالفین تبحر خاصی داشت و تسلط کافی بر منابع فریقین و برخورداری از منطقی مبتنی بر برهان و استدلال متقن همیشه او را فرد پیروز میدان بحث و مناظره قرار می داد، که معروفترین و شگفت انگیزترین مناظره ی ایشان، گفتگو و احتجاج ده شبه ی ایشان با دو نفر از بزرگان اهل سنت پاکستان به نام «حافظ محمد رشید» و «شیخ عبدالسلام» در حضور ۲۰۰ نفر از بزرگان فریقین می باشد که به برکت آن، تعداد زیادی از بازرگانان و اشراف پاکستان به مذهب تشیع گرویدند، که نتیجه آن مباحثه ها و مناظره ها در کتابی به نام «شبهای پیشاور» چاپ شد. آن عالم فرهیخته پس از ارایه خدمات بی نظیر علمی و فرهنگی و ترویج معارف حیاتبخش دینی در ماه شعبان ۱۳۹۱ق. در تهران وفات نمود، و در شهر قم پس از تشییع باشکوه در قبرستان «ابو حسین» به خاک سپرده شد. برگرفته از کتاب «گنجینه دانشمندان» ج۲، ص۲۷۷-۲۷۵.

۲- مراسلات، ج۱، ص۷۷.

ص: ۷۸

نامه تولیت آستانه مقدسه به حضرت آیه اللّه حاج شیخ عبدالکریم حایری

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: حضرت آیه اللّه حاج شیخ عبدالکریم حایری.

موضوع: اظهار دعاگو بودن برای آن بزرگوار و دعوت از ایشان به «ییلاق» جهت تغییر آب و هوا.

متن: مورخه ۱۶ شهر صفر ۱۳۴۹ / سواد مراسله حضرت آیه اللّه آقای حاج شیخ عبدالکریم دامت برکاته.

به عرض حضرت آیه اللّه می رساند [که]: پیوسته در مظان استجاب دعوات به دعای آن ذات قدسی صفات با برکات شمول اشتغال دارم. ادعیه خالصانه را تقدیم می نمایم، امید است مزاج مبارك را عارضه حاصل نشده [باشد].

مسافرت [به] ییلاق را هر زمان تصمیم فرمودید اطلاع بدهید، مرکب بفرستم، تشریف بیاورید، هوای قم از قرار مذکور خیلی گرم شده است. در هر حال امر و اختیار با حضرت مستطاب عالی است.

دعاگوزادگان عرض ارادت تقدیم می دارند. ایام برکات و سعادت مستدام باد

امضا

خدمت ذی ملاطفت، حضرت مستطاب شریعتمدار، خلایق افتخار، غوث الأنام، کهف الأنام، حجه الإسلام و المسلمین، آیه اللّه آقای حاج شیخ عبدالکریم دامت برکات وجوده مشرف گردد.(۱)

۱- «مراسلات»، ج۴، ص۴۹.

ص: ۷۹

نامه تولیت آستانه مقدسه به حضرت آیه اللّه العظمی آقای آ سید ابوالحسن اصفهانی

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: حضرت آیه اللّه العظمی آقای آسید ابوالحسن اصفهانی.

موضوع: تسلیت به [مناسبت کشته شدن پسر] حضرت آیه اللّه آسید ابوالحسن اصفهانی به محضر آن بزرگوار.

متن: مورخه ۲۸ شهر سفر ۱۳۴۹ / سواد تلگراف حضرت آیه اللّه آقای آسید ابوالحسن اصفهانی دام ظله.

قصر نجف: خدمت حضرت آیه اللّه العظمی آقای آسید ابوالحسن اصفهانی دام ظله: از حادثه فاجعه که قلوب اسلامیان را مجروح و لطمه بزرگ به عالم اسلام وارد آورد داعی تأثرات قلبیه تقدیم و تأسی به اجداد اطهار را از آن حضرت تمنا دارم.

متولی باشی امضا فرمودند(۱)

* * *

نامه حضرت آیه اللّه العظمی آقای آ سید ابوالحسن اصفهانی به تولیت آستانه مقدسه

فرستنده: حضرت آیه اللّه العظمی آقای آسید ابوالحسن اصفهانی.

گیرنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

موضوع: جوابیه حضرت آیه اللّه به تسلیت متولی باشی به مناسبت کشته شدن پسر آن بزرگوار.

متن: ۱۵ربیع الأول ۱۳۰۹/ سواد تلگراف آیه اللّه آقای آسیدابوالحسن اصفهانی.

جناب مستطاب آقای متولی باشی تعزیت آن جناب موجب تسلیت [خاطر] شد. [أسأل]اللّه الصبر و الأجر.

امضا: ابوالحسن موسوی (۲)

۱- «مراسلات»، ج۴، ص۵۵.

۲- «مراسلات»، ج۴، ص۶۴.

ص: ۸۰

نامه تولیت آستانه مقدسه به حاج شیخ عباس قمی

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: حاج شیخ عباس قمی(۱).

موضوع: اظهار امیدواری به شفا و سلامتی حاج شیخ عباس قمی در دارالشفای رضوی و درخواست توضیح درباره ی کتاب «تاریخ جهان آرا» و در خواست ارسال کتاب «بیت الأحزان» به قم جهت استنساخ آن توسط نساخ قمی.

متن: مورخه ۲۵ شهر ذی الحجه ۱۳۴۸

سواد مراسله آقای حاج شیخ عباس قمی در خراسان.

به عرض عالی می رساند: مرقومه شریفه جوابیه زیب وصول بخشید، از کسالت سینه جناب عالی متأسف شده، انشاءاللّه تعالی در آن دارالشفای حقیقی، رفع درد و الم از وجود مسعود محترم بکلّی خواهد شد؛ التماس دعای مخصوص دارم و یقین است از ادعیه خیریّه فراموشم نمی فرمایید.

۱- «حاج شیخ عباس قمی» فرزند محمد رضا عالمی محدث و مورّخی فاضل و سخنوری عادل و واعظی عامل بود. تولدش در حدود سال ۱۲۹۰ق. در «قم» واقع شد. او از همان آغاز زندگی با دوستی علم و عالمان دینی پرورش یافت و مقدمات و سطوح عالی فقه و اصول را نزد جماعتی از علمای «قم» مانند: آیه اللّه «میرزا احمد ارباب»، و دیگر عالمان وارسته قمی آموخت. و در سال ۱۳۱۶ق. بود که برای تکمیل دانش دینی و علوم اسلامی و رسیدن به مراحل عالی خودسازی معنوی به نجف اشرف هجرت نمود و از محضر آیات و اعلام نجف استفاده های علمی فراوانی نمود و از آن میان بیشتر با خاتم المحدثین آیه اللّه «میرزا حسین نوری» محشور و مأنوس بود. ایشان بعد از وفات استاد بزرگوارش در سال ۱۳۲۲ق. به شهر مشهد سفر نمود و در آن جا اقامت گزید و به تألیف و تصنیف آثار گرانقدر خویش پرداخت. با آمدن مرحوم آیه اللّه حایری به قم و تأسیس حوزه ی علمیه قم، مرحوم حاج شیخ عباس قمی هم جهت همکاری و مدد رساندن به حاج شیخ در این امر عظیم، به قم بازگشت، تا این که در سال ۱۳۵۰ ق. دوباره در شهر نجف مقیم گشت و سرانجام در سال ۱۳۵۹ق. در جوار مولایش امیرالمؤمنین علیه السلام به دیدار حق شتافت و در ایوان صحن مطهر علوی در کنار استاد فقیدش به خاک سپرده شد. برگرفته از «گنجینه دانشمندان»، ج۲، ص۳۹۷۳۹۶.

ص: ۸۱

در خصوص «تاریخ جهان آرا» امید است با سلامت مزاج مراجعه فرموده و نتیجه را اطلاع دهید. کتاب «بیت الأحزان» را هرگاه ارسال دارید، کاتب در قم، یافت می شود استنساخ نموده، عینا عودت می دهم. خدمت حضرت آیه اللّه دامت

برکات وجوده، عرض ارادت و تحیت تقدیم می دارم. ایام توفیق و سعادت مستدام باد.

خدمت جناب مستطاب شریعتمدار، ملاذ الأنام، مروّج الأحکام، ثقه الإسلام آقای «حاج شیخ عباس قمی» دامت فیوضاته ملحوظ افتد.(۱)

۱- «مراسلات»، ج۴، ص۱۸.

ص: ۸۲

نامه حاج شیخ عباس قمی به تولیت آستانه مقدسه

فرستنده: حاج شیخ عباس قمی

گیرنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

موضوع: قول مساعد به تولیت جهت استخراج شجره نامه ایشان از کتاب «جهان آرا» و مطلع ساختن تولیت از این که بخاطر نبود کاتب خوب در مشهد کتاب «بیت الأحزان» را به قم خواهد فرستاد و ابلاغ سلام حضرت آیه اللّه حاج سید حسین قمی.

متن: مورخه ۱۵ شهر ذی الحجه ۱۳۴۸

سواد مراسله آقای حاج شیخ عباس از خراسان به حضرت آقا نوشته اند:

به شرف عرض می رساند: رجاء واثق و امید صادق که آن وجود مبارك با کافّه متعلقین در کمال صحت و استقامت بوده باشید؛ مرقومه شریفه زیارت شد، امید است تا بحال درد اعصاب تخفیف پیدا کرده باشد.

در باب شجره نامه مرقوم فرموده بودید، در این اوقات گذشته بواسطه سردی هوا و درد سینه مزمنه و سایر گرفتاریهای لاتعد است [که [مجال نشده بود که ترتیب دهم، لکن در این ایام درصدد آن می باشم و امید است به همین زودی به عون الهی از «تاریخ عالم آرا» چیزی بدست آورده و به عرض برسانم ؛ و فی الجمله در نوشتن عریضه تأخیر کردم، می خواستم بلکه مطلبی بدست آورده، عریضه نگار شوم، لیکن چون خوف مسامحه در جواب بود این مختصر را جسارت کردم.

در باب کتاب «بیت الأحزان»، آن کاتبی که کتاب می نوشت، هر چند رفته است و نیست در مشهد مقدس، و فعلاً کاتب صحیح نویس سراغ ندارم، اگر این روزها نیاید، ناچارم، توسط شخصی این کتاب را می فرستم «قم»، در قم استنساخ شود. حضرت مستطاب آیه اللّه سلام می رسانند. زیاده جسارت است. و السلام علیکم و رحمه اللّه و برکاته.

الأحقر عباس القمی است. امضا(۱)

۱- «مراسلات»، ج۴، ص۲۵.

ص: ۸۳

نامه تولیت آستانه مقدسه به آمیرزا شهاب الدین [اشراقی]

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: آمیرزا شهاب الدین [اشراقی (۱)] در قم.

موضوع: تشکر از نعمت غیرمترقبه ای که حاصل شده و ارسال شیرینی و شال «شیروانی بافت» به عنوان هدیه به گیرنده.

متن: مورخه ۲۳ شهر ذی الحجه الحرام ۱۳۴۸

سواد مراسله آقا آمیرزا شهاب الدین اشراقی در قم.

فدایت شوم، از این نعمت غیرمترقبه و فیضیابی محضر انور عالی نهایت تشکر را دارم. از بخت مساعد خود ممنون و با الطاف وجود مسعود محترم مشحون هستم. محض تبریک ورود، قدری شیرینی و یک طاقه شال «شیروانی بافت»، نیاز نمود، خیلی عذر می خواهد؛ امیدوارم با سلامت و خوشی صرف فرموده بر امتنانم بیفزایید، همه اوقات مترصد مژده سلامتی حالات شریفه بوده و هستم. ایام افادت و افاضت برقرار باد.امضا

خدمت حضرت مستطاب شریعتمدار، غوث الأنام، مروج الأحکام، حجه الاسلام آقای آمیرزا شهاب الدین دامت فیوضاته، مشرف شود.(۲)

۱- حجه الإسلام و المسلمین «شیخ شهاب الدین اشراقی» فرزند خطیب نام آور حضرت حجه الاسلام و المسلمین «شیخ محمد تقی اشراقی» در سال ۱۳۰۲ ه. ش. در شهر مذهبی قم به دنیا آمد. او از کودکی در بیت علم و فضل پرورش یافت و تحصیلات جدید را تا دیپلم با موفقیت به پایان رساند و به زبان فرانسه مسلط شد. و علوم حوزوی را از مقدمات تا پایان سطح را در حوزه ی علمیه ی قم از اساتید عالی مقام و والد معظم خود بخوبی آموخت و سالهای متمادی در درس خارج فقه و اصول حضرت «آیه اللّه محقق داماد» و «آیت اللّه بروجردی» و «حضرت امام» حاضر می شد. و خود نیز از مدرسین به نام حوزه به شمار می آمد. او علاوه بر علوم معقول و منقول با استفاده از محضر پدر بزرگوارشان و سعی و تلاش وافری که از خود نشان داد در علم تفسیر هم اهل رأی و نظر بود که وجود ۲۰ جلد تفسیر قرآن تحت عنوان «سخن حق» از آن بزرگوار خود شاهد این سخن است و سرانجام آن روحانی پر تلاش پس از عمری خدمت به اسلام و مسلمین و همراهی و همیاری با «امام خمینی قدس سره» از آغاز نهضت اسلامی تا پیروزی آن در اوایل پیروزی انقلاب روح بلندش به دار باقی شتافت. برگرفته از «گنجینه دانشمندان» ج۲، ص ۷۰-۶۹.

۲- مراسلات، ج۴، ص۲۲.

ص: ۸۴

نامه حجه الاسلام والمسلمین آقای آمیرزا شهاب الدین اشراقی به تولیت آستانه مقدسه

فرستنده: حضرت حجه الإسلام و المسلمین جناب آقای آمیرزا شهاب الدین اشراقی.

گیرنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

موضوع: تقدیر و تشکر از تولیت آستانه مقدسه به واسطه بذل محبت و اهدای هدیه.

متن: فدایت شوم، مرقومه مبارکه که مشعر بر استقامت و صحت وجود فایض الجود مبارک عالی بود به ضمیمه یک طاقه شال شیروانی و یک مجموعه شیرینی واصل، نهایت امتنان و تشکر از بروز الطاف و مراحم عمیمه حاصل شد.

حلوا مکبی ده(۱) که محبت بخشیده همیشه مورد الطاف و مراحم عالیه بوده و هستم؛ امیدوارم وجود مبارک حضرت مستطاب عالی از کافه بلیّات و آفات محفوظ و مصون بوده باشید، زیاده ایام شوکت و عزت مستدام باد.

امضا الأحقر شهاب الدین اشراقی

خدمت ذی موهبت، حضرت مستطاب شریعتمدار، خلایق افتخار، غوث الأنام، عماد الإسلام، ملاذ الخواص و العوام آقای حاجی متولی باشی دامت برکاته تشرف شود.(۲)

۱- این چند کلمه ناخوانا و نامفهوم می باشد.

۲- «مراسلات»، ج۴، ص۲۳.

ص: ۸۵

نامه تولیت آستانه مقدسه به حضرت آیه اللّه حاج شیخ عبدالکریم حایری

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: حضرت آیه اللّه حاج شیخ عبدالکریم حایری.

موضوع: دعوت از حضرت آیه اللّه حایری جهت شرکت در مجلس سوگواری دهه عاشورای حسینی جهت تعظیم شعایر دینی که به تبعیت از ایشان توسط طلاب و فضلا و عامه مردم حاصل می شود.

متن: مورخه ۲۷ شهر ذی الحجه الحرام ۱۳۴۸

سواد مراسله حضرت آیه اللّه حاج شیخ عبدالکریم دامت برکاته.

به عرض حضرت آیه اللّه می رساند: محض ادای شکر از وجود مبارک، که باعث بقا و دوام آن موهبت عظمی است، بدین مختصر مصادعت می دهد؛ خداوند وجود مسعود مغتنم را برای مسلمین خاصه «قمّیین» بالأخص داعی مستدام بدارد.

چون ایام عاشورا اقامه عزاداری امام مظلوم علیه السلام در حسینیه قدیمه است در حقیقت انعقاد این مجلس پر فیض با رأی صواب نمای حضرت مستطاب عالی شده، متمنّی است اغلب روزها را تشریف فرما شده، تعظیم این مجلس [باعث [عظمت اسلام است. البته حوزه مقدسه علمیه هم تأسی به وجود محترم عالی خواهند نمود. ایام برکات و سعادات لایزال باد.

خدمت حضرت مستطاب شریعتمدار، مرجع الأنام، مروج الأحکام، غوث الأنام، حجه الاسلام و المسلمین، آیه اللّه آقای حاج شیخ عبدالکریم دامت برکاته و فیوضاته، مشرف شود.(۱)

۱- «مراسلات»، ج۴، ص۲۶.

ص: ۸۶

نامه تولیت آستانه مقدسه به حضرت آیه اللّه حاج شیخ عبدالکریم حایری

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: حضرت آیه اللّه حاج شیخ عبدالکریم حایری.

موضوع: درخواست صحت و سلامتی از درگاه الهی برای آن بزرگوار و تقاضای توقف بیشتر ایشان در منطقه ی ییلاقی «محمد آباد» جهت اصلاح مزاج.

متن: مورخه شهر ذی القعده الحرام = ۱۴ فروردین ماه ۱۳۰۹

سواد مراسله حضرت آیه اللّه آقای حاج شیخ عبدالکریم دامت برکاته.

به عرض حضرت آیه اللهی می رساند: پیوسته از درگاه حضرت احدیت جلّت عظمته، سلامت و استقامت وجود مسعود حضرت مستطاب عالی را مسألت دارد و از این مسافرت وجود مسعود مغتنم و آقازادگان معظم [به [«محمد آباد» خوش وقت و متشکرم و استدعا می نمایم توقف در آنجا را مختصر قرار ندهید، چند روزی اقامت فرمایید، برای اصلاح مزاج و رفع خیال، موقع مناسب است. ملاحسینعلی هم در خدمتگزاری با کمال افتخار حضور دارد، مختصر لوازمی ایفاد داشت، با سلامت صرف فرمایید. ایام برکات و افاضات مستدام باد.

امضا

محمدآباد: خدمت ذی ملاطفت حضرت مستطاب شریعتمدار، غوث الأنام، مروج الخواص و العوام، حجه الإسلام و المسلمین آیه اللّه آقای حاج شیخ عبدالکریم دامت برکات وجوده، مشرف شود.(۱)

۱- «مراسلات»، ج ۳، ص ۱۸۰.

ص: ۸۷

نامه حضرت آیه اللّه حاج شیخ عبدالکریم حایری به تولیت آستانه مقدسه

فرستنده: حضرت آیه اللّه حاج شیخ عبدالکریم حایری.

گیرنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

موضوع: جواب تلگراف تولیت و تشکر از ابراز لطف متولی باشی در حق حضرت آیه اللّه و درخواست سلامتی و حفظ از بلایا برای ایشان و آقازادگان.

متن: ۴ ذی القعده ۱۳۴۸ / جواب کاغذ آقای حاج شیخ دامت برکاته.

به عرض می رساند: مرقومه شریفه زیارت، از صحتمندی وجود ۰۰۰۰۰، قبس مسرور و از الطاف عالی متشکر؛ اشیاء التفاتی هم رسید، بِها امتنان حاصل است. بحمداللّه همه نوع اسباب مهیاست. صحت وجود محترم را با حفظ آقازادگان عظام از حضرت اقدس جلّت عظمته مسألت دارد. و السلام علیکم و رحمه اللّه و برکاته.

الأحقر عبدالکریم الحایری.(۱)

۱- «مراسلات»، ج۳، ص ۱۸۰.

ص: ۸۸

نامه حضرت آیه اللّه آقا ضیاء الدین عراقی به تولیت آستانه مقدسه

فرستنده: حضرت آیه اللّه آقا ضیاءالدین عراقی.

گیرنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

موضوع: ارادت ورزی به تولیت آستانه مقدسه و اظهار نیابت از جانب ایشان در زیارت، و تبریک عید سعید سلطانی و درخواست توفیق و تأیید از ناحیه مقدس امام زمان عجل اللّه تعالی فرجه برای تولیت.

متن: مورخه پنجم شهر شوال ۱۳۴۸

سواد مراسله حجه الإسلام آقای آقا ضیاء الدین عراقی که به حضرت آقا نوشته اند.

به عرض محترم می رساند: اعاده استقامت مزاج شریف را از حضرت باری جلّت أسمائه مسألت می نماید. رجاء واثق آنکه از ناحیه امام زمان عجّل اللّه فرجه مؤید و بر مسند عزّت مستقر باشید؛ هر چند مدّتی است که ابراز خلوص خویش را در ضمن عرایض ننموده، ولی قلب مبارک کرده که ارکان ارادتم مستحکم و به وظایف دعا و نیابت زیارت، قصوری ندارم؛ و فعلاً به ملاحظه عید سعید سلطانی بر خویش لازم دانسته که در مقام، تبریک این ایام با سعادت را به محضر محترم، بر اتمّ مراحل ارادت کثیر صمیمی تقدیم دارم؛ و در این [ایام [متبرکه صیام هم خدمت جناب مستطاب، افتخار المجتهدین آقای آشیخ علی که [فی الحقیقه] علاقمند به آن حضرت است، مشرف شدم؛ البته مقام بروز صمیمیت این احقر را شفاها عرض خواهند نمود. ضمنا هم بعضی از معانی که در وی، بروز مقام ارادت را دیده عرض کردم، انشاءاللّه ابلاغ خواهند داشت؛ در خاتمه دوام عزّت را برای آن حضرت از حضرت ربّ العزّه خواستارم.

امضا مخلص ضیاء الدین العراقی است.(۱)

۱- «مراسلات»، ج۲۳، ص۱۵۴.

ص: ۸۹

نامه تولیت آستانه مقدسه به آقا ضیاء الدین عراقی [اراکی]

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: آقا ضیاء الدین عراقی [اراکی(۱)].

موضوع: اعلان شیفتگی نسبت به اخلاق کریمانه علمای ربانی و التماس دعا داشتن جهت حصول توفیق زیارت اعتاب مقدسه و دیدار علمای دین.

متن: مورخه ۱۱ شوال ۱۳۴۸

سواد جواب مراسله حضرت حجه الإسلام آقای آقاضیاء الدین عراقی در نجف اشرف.

به عرض مستطاب عالی می رساند: به زیارت مرقوم مطاع محترم نائل شده و از ظهور الطاف خاصه ممنون و متشکر گردید. شهداللّه و علم، از آن اخلاق کریمه که در وجود مقدس ودیعه اللّه است این نوع انتظارات باید داشت، از خداوند و اجداد بزرگوار بقای این نعمت عظمی را برای اسلام و اسلامیان خواستارم؛ [اگر] از حال داعی صمیمی بخواهید کسالت مستمره و سوء جریان امور عادی را دچاریم، از انفاس قدسیه حضرت مستطاب عالی مدد می خواهم، بلکه توفیق عنایت شود به زیارت اعتاب مقدسه مشرف شده از فیض خدمت و درک صحبت عالی بهرمند گردم.

خدمت حضرت مستطاب شریعتمدار، ثقه الإسلام آقای آشیخ علی دامت فیوضاته، سلام می رسانم و التماس دعا دارم. ایام برکات و افاضات مستدام باد.

امضا

خدمت ذی افاضت حضرت مستطاب شریعتمدار، غوث الأنام، کهف الأنام، حجه الاسلام و المسلمین آیه اللّه آقا ضیاء الدین عراقی دامت برکاته، مشرف شود(۲)

۱- آشنایی با شخصیت آقا ضیاء عراقی را در صفحه ۸۷ ملاحظه فرمایید.

۲- «مراسلات»، ج۳، ص۱۵۴.

ص: ۹۰

نامه آیه اللّه آسید عبداللّه شیرازی به تولیت آستانه مقدسه

فرستنده: آیه اللّه آسید عبداللّه شیرازی(۱).

گیرنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

موضوع: جواب دادن به نامه تولیت و جویا شدن از سلامتی ایشان و عذر خواهی از تأخیر در جواب نامه.

متن: مورخه ۴ شهر جمادی الأولی ۱۳۴۸

سواد مراسله ایست که جناب آقای حاج سید عبداللّه شیرازی در جواب کاغذ حضرت آقا نوشته اند.

۱- «حضرت آیه اللّه آسید عبداللّه طاهری شیرازی» فرزند آسید محمد طاهر بن محمدعلی در سال ۱۳۱۹ه.ق. به دنیا آمد؛ و مراحل مختلف علوم اسلامی را در نجف اشرف از اساتید به نام حوزه علمیه آن دیار علوی آموخت که زبده ترین اساتید ایشان عبارتند از: آیات عظام: «شیخ آقاضیاء الدین عراقی» و «شیخ حسین نائینی» و «آسید ابوالحسن اصفهانی». آن بزرگوار با بهره مندی از محضر اینگونه اساتید و سعی و تلاش پیگیر خود به زودی به درجه رفیع اجتهاد رسید و با سفر خود به مشهد و زیارت قبر ثامن الحجج علیه السلام و اقامت در جوار آن امام رئوف مرجعیت ایشان در خطه ی خراسان مطرح گردید و عده زیادی از مردمان متدین آن دیار افتخار پیروی و تقلید از آن پیشوای روحانی شیعه را پیدا کردند. او عالم عاملی بود که در میدان جهاد و مبارزه با دست نشاندگان اجانب سابقه ی دیرینه ای داشت چرا که او از رهبران به نام قیام گوهرشاد بر علیه رضاخان و اقدام شیطانی کشف حجاب به شمار می آید که به همین جهت مدّتی در زندانهای مخوف رژیم مستبد پهلوی زندانی شد. و اوست که در به بار نشستن نهضت مقدس اسلامی به رهبری حضرت امام سعی و تلاش وافری نمود و پس از پیروزی انقلاب جزو حامیان و مدافعان نظام مقدس اسلامی بود. سرانجام آن بزرگمرد علم و تقوا و جهاد در سال ۱۴۰۵ ه.ق. در مشهد رضوی جان به جان آفرین تسلیم و به جوار اجداد طاهرینش شتافت. آثار علمی ایشان عبارتند از: «عمده الوسائل فی شرح الرسائل»، «ذخیره العباد فی المعاد»، «ذخیره الصالحین و أنیس المقلّدین»، «کتاب القضاء»، «حاشیه علی العروه الوثقی»، «الاحتجاجات». برگرفته از «مستدرکات اعیان الشیعه»، ج۱، ص۹۷.

ص: ۹۱

بسم اللّه الرحمن الرحیم

به عرض عالی می رساند: رجاء واثق به درگاه حضرت احدیت جلّ ذکره، آنکه مزاج شریف قرین اعتدال و خالی از کسالت و علل و پیوسته مؤید و مسدّد بوده بمنّه وجوده، ضمنا چنانچه از راه مرحمت و لطف مستفسر حالات حقیر باشید،

بحمداللّه تا بحال سلامتی صوری مزاجیّ باقی، «لعلّ اللّه یحدث بعد ذلک أمرا»(۱)؛ چندی قبل به زیارت مرقومه شریفه نائل از اظهار لطف و ابراز مرحمت در سبقت به تجدید عهد کمال مسرت حاصل، ولی متأسفانه از وقت مفارقت تا بحال هنوز حقیر موفق به اظهار ارادت نشده ام؛ تأخیر در عریضه جوابیه از جهت کثرت اشتغال و ضیق مجال [بوده] و امید است که البتّه همانطوری که مرقوم رفته بود باب مکاتبات مفتوح گردد. خدمت حضرت آیه اللّه به عرض سلام تام مصدعم. و السلام علیکم و رحمه اللّه و برکاته.(۲)

الأحقر عبداللّه

۱- . سوره طلاق، آیه: ۱.

۲- «مراسلات»، ج۳، ص۷۵.

ص: ۹۲

نامه تولیت آستانه مقدسه به حاج شیخ عباس قمی

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: حاج شیخ عباس قمی.

موضوع: ارسال پارچه عبایی به عنوان هدیه و ملتمس دعا بودن.

متن: مورخه ۲۶ شهر جمادی الأولی ۱۳۴۸

سواد مراسله جناب آقای حاج شیخ عباس دامت فیوضاته:

معروض می دارد: انشاءاللّه تعالی وجود فیض نمود عالی همواره در خدمت شریعت مقدسه و اعلاء کلمه حقه اسلامیه موفّق و مؤید باشید، در ایام تشرف [به [آستانه مقدسه و توقف به وطن اصلی [را] مقتضی دانسته، یک ثوب عبا نیاز نماید به سلامتی پوشیده در سفر و حضر داعی را از ادعیه خیریه فراموش نفرمایید؛ چون هدیه دوستانه است از قبول آن ممنونم خواهید فرمود. ایام افادت و افاضت برقرار باد.

خدمت حضرت مستطاب شریعتمدار، ملاذ الأنام، مروج الأحکام، ثقه الإسلام آقای حاج شیخ عباس دامت افاضاته، ملحوظ افتد.(۱)

۱- «مراسلات»، ج۳، ص۸۵.

ص: ۹۳

نامه تولیت آستانه مقدسه به میرزا ابوالقاسم قمی

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: حاج میرزا ابوالقاسم قمی(۱).

موضوع: تبریک سال نو و اظهار تحت تأثیر اخلاق کریمه حاج میرزا ابوالقاسم قمی بودن و آرزوی دیداری دوباره و تقاضای ابلاغ سلام به علمای بزرگ نجف آیات عظام: «نائینی»، «اصفهانی»، «آقا ضیاء عراقی».

متن: مورخه ی ۱۱ فروردین ماه ۱۳۰۷

سواد مراسله جناب آقای حاج میرزا ابوالقاسم قمی در نجف اشرف.

عرض می شود: انشاءاللّه تعالی وجود مسعود عالی با سلامت و افاضت قرین، پیوسته به تحصیل و تکمیل موفّق هستید. مرقومه شریفه عزّ وصول ارزانی داشت، امید است این عید سعید و سال جدید بر جنابعالی هم مبارک و میمون باشد.

شهداللّه، اخلاق و طرز آداب جنابعالی، داعی را مجذوب نموده، طوری که آرزو دارم مرتبه ی دیگر آستان ملایک پاسبان شاه ولایت علیه آلاف التحیه مشرف شده، ضمنا آن دوست صمیمی را که یادگار پدربزرگوار هستید ملاقات نماید.

۱- «حاج شیخ ابوالقاسم قمی» فرزند مرحوم شیخ محمد تقی در سال ۱۲۸۳ه.ق.در شهر قم متولد شد، تحصیلات مقدماتی را در حوزه قم و تحصیلات عالی را در نجف اشرف در محضر آقای «آخوند خراسانی» و آسید محمد کاظم یزدی آموخت. و پس از کسب مراتب عالی علمی و اخلاقی به موطن اصلی خود «قم» برگشت. او عالمی بود فاضل و محقق و فقیهی بود وارسته و به زهد و ورع معروف، و فضل و سعه اطلاعات و دقت نظرش بگونه ای بود که برخی ایشان را بر آیه اللّه حایری ترجیح می دادند. این خورشید فروزان علم و تقوا و زهد و وارستگی دیری نپایید که روبه افول گذاشت آنگاه که آن تجسم دانش و بینش و پاکی در روز ۱۱ جمادی الآخره سال ۱۳۵۳ه.ق. در سن ۷۰ سالگی به دیدار حق شتافت و در مسجد بالاسر حرم مطهر حضرت معصومه علیها السلام بخاک سپرده شد. برگرفته از «گنجینه دانشمندان» ج۱، ص۱۲۹۱۲۸. ۲ . «آیه اللّه میرزا حسین نائینی»، فرزند عبدالرحیم در حدود سال ۱۲۷۳ه.ق. در شهرستان نائین دیده به جهان گشود. تحصیلات ابتدایی و مقدمات علوم دینی را در نائین و عمده ی علوم حوزوی را تا سطح عالی در نجف اشرف آموخت و خود به درجه عالی اجتهاد نائل شد. اساتید معظم له عبارتند از: آیات عظام: سید استاد، میرزای بزرگ «آمیرزا سید حسن شیرازی» و «آمیرزا محمد حسن نجفی» و «میرزا محمد تقی شیرازی» و «آخوند خراسانی» و «میرزا حسین نوری». بعد از ارتحال آیه اللّه «آقا شریعت اصفهانی» بود که مرجعیت شیعه را به عهده گرفت. آثار و تألیفات ایشان عبارتند از: «تنبیه الأمه»، «رسائل در شرح عروه الوثقی». مرحوم نائینی در اصول و فقه ید طولایی داشت، مرجعی بصیر و آگاه، مدیر و مدبر و با کیاست و از طرفداران جدی ولایت فقیه بود. در زمان اشغال عراق توسط استعمارگران انگلیس، جزو مجاهدین خط مقدم به شمار می آمد که به همین جهت از عراق به ایران تبعید شد. وفات وی در ۲۴ جمادی الأولی سال ۱۳۵۵ در سن ۸۲ سالگی، در نجف اشرف اتفاق افتاد.برگرفته از کتاب «علمای بزرگ شیعه»، ص۳۶۹.

ص: ۹۴

خدمت حضرات آیات اللّه فی الأنام و حجج الإسلام: آقای «نائینی»۲ و آقای «اصفهانی»۳

ص: ۹۵

و آقای «عراقی»(۱) دامت برکات وجودهم، عرض ارادت و خلوص رسانید، انشاء اللّه

۲ . «آیه اللّه آقا ضیاء الدین عراقی» فرزند آقای ملامحمد کزازی که او از علمای اراک و به ملامحمد کبیر معروف بوده است.

وی در سال ۱۲۸۷ه.ق. در شهر اراک به دنیا آمد و در نزد پدرش و اساتید مختلف برخی شهرهای ایران کسب علم و دانش نمود. سپس برای ادامه تحصیل و فراگیری سطوح بالاتر علوم حوزوی به نجف اشرف سفر نمود و سالهای متمادی از محضر اساتید معظم آن دیار بهره مند شد که معروفترین ایشان آیات عظام: «سید محمد فشارکی» و «حاج میرزا حسین خلیلی» و «سید یزدی» و «آقای شریعت اصفهانی» و «مرحوم آخوند خراسانی» می باشند.

وی از همان اوایل به ذکاوت در فهم و نبوغ در فکر و وسعت در علم معروف و از اجلاء شاگردان مرحوم آخوند شناخته می شد. و خود نیز بر کرسی تدریس تکیه و به افاضه ی علوم الهی مشغول بود که بعد از وفات استادش مجلس درس او اهمیتی بسزا یافت و حدود سی سال به تدریس اشتغال داشت و صدها مجتهد صاحب رأی و فتوا در محضر او و جهت کسب فیض حاضر می شدند.

محصول این همه افاضات مرحوم آقا ضیاء تربیت یافتن شاگردانی بسیار بود که از جمله آنها می توان از: مرحوم «آمیرزا هاشم آملی» و «شیخ محمدتقی بروجردی» نام برد.

آن عالم فرزانه در روز ۲۸ ذی القعده الحرام سال ۱۳۶۱ در نجف اشرف وفات نمود و در حجره ای از حجره های قبرستان وادی السلام به خاک سپرده شد. آثار علمی و قلمی ایشان عبارتند از: ۱ تقریرات اصولیه، ۲ «تکمله» در شرح تبصره علامه، ۳ کتاب القضاء، ۴ کتاب البیع، ۵ کتاب مقالات اصولیه، ۶ فروع علم اجمالی، ۷ حاشیه بر عروه الوثقی.

برگرفته از مکارم الآثار، ج۶، ص۲۲۱۸-۲۲۱۴.

ذریعه مخصوص خدمت آن ذوات محترم عرض می نمایم. آقایان عظام: آقای حاج انتظام و آقای ناصر التولیه و آقای حاج صدر، عرض ارادت دارند. همواره از صدور مرقومات شریفه مسرور و ممنونم فرمایید. ایام افادت و افاضت برقرار باد.

امضا

۱- «آیه اللّه شیخ محمد حسین نجفی اصفهانی» فرزند شیخ محمد حسن در سال ۱۲۹۶ه.ق. در اصفهان به دنیا آمد، او علاوه بر طی مراحل مقدماتی دروس حوزوی و پیمودن مراحل میانی علم معقول و منقول مراتب عالی هر یک از علوم حوزوی را در محضر پرآوازه ترین اساتید نجف اشرف تحصیل نمود و به مراتب عالی کمال علمی و عملی نایل شد. وی فلسفه و حکمت را از حاج «میرزا محمد باقر اصطهباناتی» فرا گرفت و در فقه و اصول در محضر آیات عظام نجف: «سید محمد فشارکی» و «آخوند ملامحمد کاظم خراسانی» و «آقا رضا همدانی»، و دیگر اکابر وقت شاگردی نمود تا این که خود به مرتبه ی رفیع اجتهاد نایل و مرجعیت تقلید جمیع فراوانی از شیعیان را به عهده گرفت. آن بزرگوار علاوه بر تدریس علوم عالیه و تربیت شاگردانی فاضل و وارسته بر امر تألیف و تصنیف و سرودن اشعار بسیار نغز اهتمام جدّی داشت که نتیجه ی آن به جا ماندن دهها اثر ارزنده در زمینه های مختلف و

سرودن اشعاری است که به عنوان دیوان سروده های ایشان چاپ و منتشر شده و مورد توجه عموم فضلا و علمای حوزه قرار گرفته است که برخی از آثار آن عالم الهی عبارتند از: «تحفه الحکیم» منظومه ای در فلسفه، «الأنوار القدسیه»، که در برگیرنده ۲۴ قصیده درباره ی پیامبر خدا و عموهای ایشان و دوازده امام علیهم السلام می باشد. «الإجاره»، «الاجتهاد و التقلید و العداله»، «أخذ الأجره علی الواجبات»، «أربع قواعد فقهیه»، «حاشیه رسائل»، «الصحیح و الأعم»، «صلاه الجمعه»، «صلاه المسافر»، «الطلب و الإراده»، «المشتق»، «المعاد»، «الوسیله فی أهمّ أبواب الفقه»، «نهایه الدرایه فی شرح الکفایه». آن عالم و حکیم و فقیه ربانی در روز پنجم ذی الحجه ۱۳۶۱ه.ق. در نجف از دنیا رحلت نمود و جان پاکش به شاخسار جنان پرواز کرد. برگرفته از کتاب «الذریعه»، ج۹۳، ص۱۰۸۲؛ «ریحانه الأدب» ج۵، ص۹۳-۹۰.

ص: ۹۶

خدمت جناب مستطاب شریعتمدار، عمده العلماء فخر الفقهاء، آقای حاج میرزا ابوالقاسم قمی دامت فیوضاته، ملحوظ افتد.(۱)

۱- «مراسلات»، ج۳، ص۸۷.

ص: ۹۷

نامه حضرت آیه اللّه العظمی حاج شیخ عبدالکریم حایری به آقای فرهانچی

فرستنده: حضرت آیه العظمی حاج شیخ عبدالکریم حایری.

گیرنده: آقای فرهانچی.

موضوع: اذن در حکمیت از ناحیه آیه اللّه حایری به آقای فرهانچی در رابطه با حلّ اختلاف بین آستانه مقدسه و مالکین عراق اراک.

متن: مورخه ۳ شهر جمادی الآخره

سواد مرقومه حضرت آیه اللّه العظمی آقای حاج شیخ عبدالکریم در عراق خطاب به آقای فرهانچی.

بسم اللّه الرحمن الرحیم

عرض می شود: امید است مزاج شریف در کمال صحت و استقامت [باشد] ضمنا غرض از زحمت، از قرار مذکور در موضوع نزاع بین آستانه مقدسه و مالکین عراق جناب عالی را تعیین نمودند بجهت حکمیت و رفع اختلاف و شما موکول به اذن اینجانب نموده اید، در این صورت البته زحمت بکشید و آنچه للّه معلوم باشد که بین خود و خدای خود محرز باشد، اظهار نمایید؛ مأجور باشید. و البته طرفین هم آسوده خواهند شد، و مزید تشکر از وجود شما است، خداوند تأیید فرماید و اصلاح نوع امور مسلمین را بفرمایدو السلام علیکم و رحمه اللّه و برکاته.

الأحقر عبدالکریم الحایری. امضا و مهر حجه الإسلام(۱)

۱- «مراسلات»، ج۳، ص۹۱.

ص: ۹۸

نامه حضرت آيه اللّه العظمی حاج شيخ عبدالكريم حايری به آقای فرهانچی

فرستنده: حضرت آيه اللّه حاج شيخ عبدالكريم حايری.

گيرنده: آقای فرهانچی در عراق [اراك].

موضوع: سفارش به عدم استعفای از مقام حكميت و تلاش برای حل اختلاف در مورد محل نزاع.

متن: بسم اللّه الرحمن الرحيم، خدمت جناب مستطاب عمده التجار و الأعيان حاج علی آقا فرهانچی سلّمه اللّه تعالی عرض می شود: اميد است مزاج شريف در كمال صحت و استقامت باشد؛ ضمنا در موضوع قضيه محل نزاع بين آستانه مقدسه و آقايان مالكين عراق از قرار مذكور جناب عالی و جناب ميرزا ابراهيم و آقا [ی]نوروزی را بجهت حكم تعيين نموده اند و شما در مقام استعفا برآمده ايد؛ لهذا به اين مختصر زحمت داده با آنكه طرفين اطمينان كامل به شما دارند و از حق مشروع خود تجاوز ندارند، در اين مورد استعفای جناب شما و جناب نوروزی بی وجه است، بلكه انشاء اللّه تعالی، [با] نظريات و اقدام شما رفع اختلاف بشود و طرفين آسوده خاطر شوند. خداوند اعانت فرمايد. والسلام عليكم و رحمه اللّه و بركاته(۱)

محل امضا و مهر: الأحقر عبدالكريم الحايری

عبدالكريم بن محمد جعفر

۱- «مراسلات»، ج۲، ص۱۷.

ص: ۹۹

نامه تولیت آستانه مقدسه به حضرت آیه اللّه حاج سید ابوالقاسم کاشانی

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: حضرت آیه اللّه حاج سید ابوالقاسم کاشانی(۱).

موضوع: توضیح درباره عدم مساعدت با دکتر مورد سفارش حضرت آیه اللّه کاشانی و تصمیم بر مساعدت دوستانه بخاطر توصیه آقا و تشکر از وساطت ایشان جهت اصلاح ذات البین.

متن: مورخه ۱۷ شهر رجب ۱۳۴۸ = ۲۸/۹/۱۳۰۸

سواد مراسله جناب آقای حاج سید ابوالقاسم کاشانی در طهران:

به عرض عالی می رساند: مرقومه شریفه که مقام شامخ عالی را در مساعدت با مخلصین حاکی بود، عزّ وصول ارزانی فرمود. لایحه معروضه آقای دکتر را هم ملاحظه نمودم «عبائرنا شتّی و حسنک واحد»، آقایان آب می خواهند، داعی هم می دهم ولی ایشان مقاصد دیگر دارند؛ داعی دوستانه این مساعدت را می نمایم،

۱- «حضرت آیه اللّه سید ابوالقاسم کاشانی» فرزند حاج سید مصطفی کاشانی پیش از ۱۳۰۰ه.ق. به دنیا آمد. او مقدمات علوم حوزوی را نزد پدر آموخت و سپس عازم نجف اشرف گردیدو از محضر اساتید معظمی چون آیات عظام: «آخوند خراسانی» و «حاج میرزا حسین خلیلی» و «حاج میرزا محمد تقی شیرازی» بهره فراوان برد؛ و در مدّت زمانی نه چندان طولانی به درجه رفیع اجتهاد نائل شد. معظم له از پیشگامان نهضت انقلابی عراق بود که باعث عقب نشینی دشمنان اسلام شد، ولی دیری نپایید که دستگیر و روانه زندان شد و تبعید گردید. آن بزرگوار بعد از بازگشت به ایران خود از رجال مهم مذهبی سیاسی ایران به شمار آمد و در دوره هفدهم قانونگذاری به عنوان نماینده مردم تهران و با اکثریت آراء انتخاب شد. و در مسأله ملی شدن صنعت نفت تنها رهبر مذهبی بود که در راستای تحقق این امر و کوتاه کردن دست اجانب از ثروت ملی مملکت اسلامی جدّیت چشمگیری نمود و سرانجام آن آیت جهاد و اجتهاد در ماه شوال ۱۳۸۱ه.ق. برابر با اسفندماه ۱۳۴۰ه.ش. ندای حق را لبیک گفت و جسد مطهرش بعد از تشییع با شکوه در جوار حضرت عبدالعظیم حسنی علیه السلام بخاک سپرده شد. برگرفته: از کتاب «علمای بزرگ شیعه»، ص۴۲۳.

ص: ۱۰۰

نتیجه یکی است، خوب است حضرت مستطاب عالی در جواب معزی له، مرقوم فرمایید: اینقدر در بند حرف و اذیت نباشید، نتیجه را دوستانه بگیرید. از وجود مسعود محترم متشکر هستم که درمقام اصلاح ذات البین جدّ وافی و سعی کافی دارید «عبادت بجز خدمت خلق نیست» ایام افاضت برقرار باد.

امضا

طهران: پامنار: خدمت حضرت مستطاب شریعتمدار، غوث الأنام، مروج الأحکام، حجه الإسلام و المسلمین آقای حاجی سید ابوالقاسم کاشانی دامت برکاته مشرف شود.(۱)

۱- «مراسلات»، ج۳، ص۱۰۹.

ص: ۱۰۱

نامه تولیت آستانه مقدسه به حضرت آیه اللّه حاج سید ابوالقاسم کاشانی

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: حضرت آیه اللّه حاج سید ابوالقاسم کاشانی.

موضوع: توضیح درباره ی ادامه یافتن مکاتبات دکتر

متن: [مورخه] ۸ شهر شعبان ۱۳۴۸ = ۱۹ دی ۱۳۰۸ / جواب جناب حاجی سید ابوالقاسم کاشانی:

به عرض می رساند: مرقومه شریفه مورخه پنجم شهر جاری زیب وصول بخشید؛ این که مکاتبات آقای دکتر قطع نمی شود تصور می کنم من باب احتیاط باشد؛ زیرا مذاکرات و فرمایشات ایشان با مسئولین و کارکنان داعی تمام شده است، یقین است خودشان مشروحا به عرض مبارک می رساند. ایام افادت و افاضت برقرار.(۱)

طهران: حضرت مستطاب شریعتمدار، ملاذ الأنام، مروج الأحکام، حجه الإسلام آقای حاج سید ابوالقاسم کاشانی دامت برکاته مشرف شود.

۱- «مراسلات»، ج ۳، ص ۱۲۰.

ص: ۱۰۲

نامه تولیت آستانه مقدسه به حضرت آیه اللّه سید ابوالقاسم کاشانی

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: حضرت آیه اللّه سید ابوالقاسم کاشانی.

موضوع: اظهار ادب و احترام نسبت به مقام شامخ عالمی فرزانه.

متن: مورخه ۱۷ شهر صفر ۱۳۴۸

سواد مراسله جناب آقای حاجی سید ابوالقاسم کاشانی در تهران:

به عرض عـالی می رسانـد: با عرض صـمیمیت و خلوص عقیـدت که نسبت به آن وجود محترم دارم انتظار داشـتم اغلب از صـدور مرقومـات شـریفه مسرور و ممنونم فرماییـد، اینـک داعی سبقت در عرض خلوص نموده، از سـلامت حالاـت بهجت علامات عالی اسـتفسار [می]نمایـد، امیـد است آن عنصـر بـا کیـاست و فراست پیوسـته در زحمـات نوعیه موفق و مؤیـد باشـد. [اگر] از حال داعی بخواهیـد، همـانطور که ملاـحظه فرموده ایـد درد پا باقی، بواسـطه ضـعف مزاج قـدرت به حرکت نـدارم، از انفاس قدسـیه حضـرت مسـتطاب عالی استمداد می نمایم، متمنی است اغلب از صدور مرقومات شریفه مسرور و ممنونم فرمایید. ایام افادت و افاضت برقرار باد.

امضا

خدمت حضـرت مسـتطاب شـریعتمدار، غوث الأنام، مروج الأحکام، حجه الإسـلام آقای حاجی سید ابوالقاسم کاشانی دامت برکاته مشرف شود.(۱)

۱- «مراسلات»، ج۳، ص۳۶.

ص: ۱۰۳

نامه حضرت آیه اللّه حاج سید ابوالقاسم کاشانی به تولیت آستانه مقدسه

فرستنده: حضرت آیه اللّه حاج سید ابوالقاسم کاشانی.

گیرنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

موضوع: جویای حال تولیت بودن و یادآوری گلایه مندی دکتر «شفاء الدوله» از نحوه عملکرد اُجَرای تولیت با ایشان.

متن: مورخه شهر ربیع الأول ۱۳۴۸

سواد مراسله ای است که جناب حاجی سید ابوالقاسم کاشانی حضور مبارک آقا نوشته اند:

بسم اللّه الرحمن الرحیم

به عرض می رساند: بعد از مدّتها بی لطفی، چند یوم قبل رقیمه کریمه را زیارت و از بشارت صحت و سلامت وجود مسعود عالی و عواطف مبذوله کمال مسرّت و خوشحالی روی داد؛ احقر هر چند کمتر مصدع شده ولی غالبا مستفسر از گزارش سلامت حالات آن معدن لطف و کرامت بوده و در مظان استجابت دعوات تقصیری نورزیده و انشاءاللّه تعالی همواره از بلیات محفوظ و به عنایت خاصه الهیه محفوظ خواهید بود.

از جمله اشخاصی که به ملاقات داعی آمد جناب آقای دکتر شفاء الدوله بود، و با سابقه به این که از مخصوصین و کارکنان حضرت عالی هستند، از ایشان مستفسر حالات شریفه شدم سلامتی وجود مبارک را مژده، مجاری امور را شرح و بسط داد، خوشوقت و منبسط شدم. چیزی که اسباب عجب در این باب شد که ضمن بیاناتشان دلی پرخون و زبان و دهانی شکوه دار و نالان از اُجَرای حضرت عالی داشتند که تعدیاتی از آنان بالنسبه به ایشان شده؛ و فی الحقیقه از مآل اندیشی حضرت مستطاب عالی خیلی بعید است که چنین شخص با سوابقی که از سوابق

ص: ۱۰۴

خدمات و صمیمیت ایشان دارند و با این که اخیرا بنای اقامت طهران را دارند رنجیده شود و گله مند باشند و با عوالم خلوص که دارم، صلاح اندیش دارم و تمنا می نمایم رفع کدورات ایشان را، عاجلاً بفرمایید، که خیلی بموقع و محل است.

زیاد مصدع نمی شود. ایام برکات مستدام باد

الأحقر الجانی أبوالقاسم الحسینی الکاشانی عفی عنه(۱)

۱- «مراسلات»، ج۳، ص۴۷.

ص: ۱۰۵

نامه تولیت آستانه مقدسه به حضرت آیه اللّه حاج سید ابوالقاسم کاشانی

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: حضرت آیه اللّه حاج سید ابوالقاسم کاشانی.

موضوع: جواب مراسله حضرت آیه اللّه کاشانی و توضیح در مورد شکوه دکتر شفاءالدوله.

متن: مورخه پنجم شهر ربیع الأول ۱۳۴۸

سواد مراسله ای که در جواب آقای حاج سید ابوالقاسم کاشانی نوشته اند:

به عرض عالی می رساند: وصول مرقومه شریفه جوابیه که تجدید عهود ماضیه را نمود موجب امتنان و انبساط گردید؛ در حقیقت ترک مراسلات دوستانه از طرفین بوده، این سبقت داعی در عرض خلوص، رفع غفلت را نمود؛ امیدوارم من بعد جبران مافات، بشود؛ در خصوص اظهارات دکتر تصور می کنم خواسته مجلس آرایی و سخن سرایی بنماید؛ داعی هیچ سابقه نداشته، حال که تحقیق کردم معلوم شد، جزئی اختلافی با یکی از مستأجران داشته، آن هم به میل خاطر آقای دکتر تمام شده، ابدا انتظار نداشتم با آن موقعیتی که با ایشان بوده، اینگونه مطالب ناقابل را نقل مجلس و شمع محفل قرار بدهند، حکم آن با حضرت مستطاب عالی است. ایام افاضت برقرار باد.(۱)

امضا

۱- «مراسلات»، ج۳، ص۴۷.

ص: ۱۰۶

نامه تولیت آستانه مقدسه به حضرت آیه اللّه حاج شیخ عبدالکریم حایری

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: حضرت آیه اللّه حاج شیخ عبدالکریم حایری.

موضوع: تأسف از هجران و دوری عالمان دینی و تقدیر از خدمات ایشان و اقدام به مساعدت در دستگیری از نیازمندان جامعه.

متن: مورخه ۶ شهر شعبان ۱۳۴۸

سواد مراسله حضرت آیه اللّه آقای حاج شیخ عبدالکریم. به عرض حضرت آیت اللهی می رساند: با این که از فیض حضور عالی دور و مهجور مانده، ولی لیلًا و نهارا دعاگویی می نماید؛ از خدمات وجود مسعود مغتنم، به شفیعه ی روز جزا علیها آلاف التحیّه و الثناء، تشکر می کنم؛ چون موقع را مقتضی دانسته، برات سه خروار ذغال ایفاد داشت، به هر کس سزاوار و مستحق می دانید حواله «حاج مصطفی خان» فرمایید. ایام برکات مستدام باد.

خدمت حضرت مستطاب شریعتمدار، خلایق افتخار، حامی الإسلام، کهف الأنام، غیاث الأنام، آیه اللّه فی الأرضین آقای حاج شیخ عبدالکریم دامت برکات وجوده مشرف شود.(۱)

۱- «مراسلات»، ج۳، ص۱۱۷.

ص: ۱۰۷

نامه آیه اللّه حاج آقا حسین قمی به تولیت آستانه مقدسه

فرستنده: آیه اللّه حاج آقا حسین قمی.

گیرنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

موضوع: تلگراف آیه اللّه آقا حسین قمی به تولیت درباره اهمیت اقدام و تلاش در امر انتخابات.

متن: مورخه غرّه شهر ذی القعده الحرام ۱۳۴۶

سواد مراسله ایست که حضرت حجه الإسلام حاجی آقا حسین قمی از خراسان به حضرت آقا متولی باشی مرقوم فرموده اند:

بسم اللّه الرحمن الرحیم

به عرض می رساند: انشاءاللّه تعالی با استقامت مزاج بر اریکه عزّت و اقتدار پاینده و برقرار باشید؛ تلوا، تصدیع می نماید البته خاطر مبارک مستحضر است که احقر از بسیاری از امور که بعض دیگر، مقدم بوده اند تجافی داشته و مداخله ننمودم؛ ولی در این اوقات به مقتضای پاره پیشآمدها بر خود حتم و تکلیف دیدم که باید فی الجمله اقدامی شود و سکوت محض از اینجانب شاید منشاء مسئولیت گردد، لذا البتّه به سمع مبارک رسانیده اند که نظریه خود را در موضوع انتخابات بالصواب اطلاع دادم، رجاء واثق از مقام دیانت و جلالت حضرت عالی آنکه در اجرا و تهیّه اسباب پیشرفت که انشاء اللّه خدمت بزرگی است به اسلام و اسلامیان و نظر احقر و امثال حضرت عالی نیز در مثل این موقع نباید بغیر این جهت باشد کمال خدمت و اهتمام فرموده از مقدور خود دریغ نفرمایید. چنانچه مانعی در نظر شریف باشد و گمان نمی کنم حاله برای مثل آن وجود محترم مانعی از خدمت به دیانت باشد. لااقل القاء خلاف و تفوّه به آن نشود، که مورث سوء اثر گشته بلکه اقدامات صادره به بلاد دیگر را هم بی نتیجه و عقیم دارد. ایام عزّت و تأیید مستدام و السلام علیکم و رحمه اللّه و برکاته.

امضاء طباطبایی القمی.(۱)

۱- «مراسلات»، ج ۱، ص ۸۷.

ص: ۱۰۸

نامه تولیت آستانه مقدسه به آیه اللّه حاج آقا حسین قمی

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: آیه اللّه حاج آقا حسین قمی.

موضوع: تصمیم بر بی طرفی در انتخابات.

متن: مورخه ۲۸ شهر ۱۳۴۸

سواد مراسله جوابیه حجه الإسلام آقای حاجی آقا حسین در خراسان:

به عرض حضرت مستطاب عالی می رساند، پیوسته بقای سلامت و دوام افاضت و افادت آن ذات ملکوتی صفات را از خداوند و اجداد بزرگوار اطهار مسألت دارم، امید است ادعیه خالصانه داعی مستجاب باشد، مرقومه مبارکه شرف وصول ارزانی فرمود. در خصوص امر مرقوم، توصیه فرموده که اختلافی حاصل نشود، لازم شد رأی قطعی خود را معروض دارد، بواسطه پیشآمدهایی تصمیم نموده، مداخله ننمایم، به کسی هم قول نمی توانم بدهم، متمنی است اغلب در صدور مرقومات ملاطفت آیات و فرمایشات، مسرور و متشکرم فرمایید. ایام برکات و افاضات برقرار.(۱)

۱- «مراسلات»، ج ۱، ص ۸۵.

ص: ۱۰۹

نامه تولیت آستانه مقدسه به حضرت آیه اللّه حاج شیخ عبدالکریم حایری

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: حضرت آیه اللّه حاج شیخ عبدالکریم حایری.

موضوع: تلگراف حضرت آیه اللّه حایری و اعلان آمادگی برای دیدار با ایشان.

متن: مورخه ۲۶ شوال المکرم ۱۳۴۶

سواد مراسله حضرت آیه اللّه آقای حاجی شیخ عبدالکریم:

به عرض حضرت آیه اللهی می رساند: مرقومه مبارکه که مبنی بر تفقد و تلطف بود، شرف وصول ارزانی فرمود، همیشه ممنون مراحم حضرت مستطاب عالی بوده و هستم، و قدر می دانم؛ از خداوند، بقاء نعمت وجود فیض نمود عالی را مسألت دارم.

در خصوص تشریف فرمایی در این منزل [که] متعلّق به حضرت مستطاب عالی [است]، هر موقع مقتضی بدانید مع الامتنان حاضرم؛ پنجشنبه و جمعه که ایام تعطیل است بذل ملاطفت بفرمایید، بموقع است. چون قدرت بر حرکت و بیرون آمدن ندارم در اندرون جهت ورود مستطاب عالی مهیّا هستم، امید است به فیض خدمت و درک صحبت عالی زودتر مایل شوم. ایام برکات و افاضات برقرار.(۱)

۱- «مراسلات»، ج ۱، ص ۸۲.

ص: ۱۱۰

نامه آیه اللّه حاج شیخ عبدالکریم حایری به تولیت آستانه مقدسه

فرستنده: آیه اللّه حاج شیخ عبدالکریم حایری.

گیرنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

موضوع: تلگراف حضرت آیه اللّه حایری به تولیت و اظهار همدردی نسبت به کسالت ایشان.

متن: مورخه ۲۵ شوال ۱۳۴۶

سواد مراسله ایست که حضرت آیه اللّه آقای حاجی شیخ عبدالکریم به حضرت آقا مرقوم فرمودند:

بسم اللّه الرحمن الرحیم

به عرض می رساند: بعد از اهداء سلام و عرض خلوص تصدیع می دهد، امید است که کسالت مزاج جناب عالی بهبودی حاصل نموده با این که نوعا احوالپرس بوده ام و چنانچه ملاحظه مزاحمت و عدم تشریف آوردن بیرون نبود، مایل بودم به درک خدمت جناب عالی، واقعا کسالت سرکار هم مزید بر هموم و غموم حقیر است.

خداوند [با] توجهات حضرت ولی عصر أرواحنا فداه شفای کامل عطا فرماید؛ دعاگو هستم. و السلام علیکم و رحمه اللّه و برکاته.

الأحقر عبدالکریم الحایری(۱)

۱- «مراسلات»، ج ۱، ص ۸۲.

ص: ۱۱۱

نامه تولیت آستانه مقدسه به آقای صدرالعلماء اصفهانی

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: آقای صدرالعلماء اصفهانی(۱)

موضوع: درخواست توفیق بیشتر برای صدرالعلماء اصفهانی.

متن: مورخه ۱۶ رجب المرجب ۱۳۴۶

سواد مراسله آقای صدرالعلماء اصفهانی دامت فیوضاته.

به عرض عالی می رساند: وصول مرقومه شریفه که مراتب دوستی و صمیمیت فیمابین را حاکی بود، موجب مزید امتنان و دعاگویی گردید؛ محض ادای تشکر از تفقدات دوستانه حضرت عالی مصادعت می نماید و موفقیت وجود محترم را در ترویج شریعت مقدسه و اعلاء کلمه حقه اسلامی از خداوند مسألت دارم. حال مزاجی داعی کماکان است، مقدر چنین شده که مبتلا به امراض مزمنه باشم؛ التماس دعای مخصوص دارم، ایام افادت و افاضت برقرار باد.

امضا

خدمت جناب مستطاب شریعتمدار، ملاذ الأنام، مروج الأحکام، حجه الاسلام آقای صدرالعلماء دامت برکاته تشرف شود.(۲)

نامه تولیت آستانه مقدسه به حاجی میرزا مهدی

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: حاجی میرزا مهدی.

۱- «آیت اللّه آقا سید محمد صدرالعلما» فرزند سید نورالدین سبط علامه آمیرزا ابوالقاسم قمی صاحب قوانین می باشد. او در سال ۱۳۰۲ه.ق. متولد شد و پس از گذراندن مراحل مقدماتی دروس حوزه و به پایان بردن سطح، سالها مراتب بالای علوم حوزوی را نزد اساتید آن زمان بویژه حضرت «آیت اللّه حایری» طی نمود. از جهت بلندی مقام علمی آن بزرگوار همین بس که در زمان زعامت «آیت اللّه بروجردی» او از اصحاب خاص آن مرجع معظم و جزو شورای استفتاء ایشان به حساب می آمد و در بحث های خصوصی استاد هم حضور پیدا می کرد. آن عالم کم نظیر پس از عمری خدمت به جامعه ی دینی و علمی سرانجام در سال ۱۳۷۲ه.ق. از دنیا رفت و در ایوان طلای صحن عتیق حضرت فاطمه معصومه علیها السلام به خاک سپرده شد. برگرفته از کتاب «گنجینه دانشمندان»، ج ۱، ص ۳۴۰-۲۳۹.

۲- «مراسلات»، ج ۱، ص ۲۴.

ص: ۱۱۲

موضوع: عذر خواهی از قصور خدمت به آیه اللّه حایری.

متن: مورخه ۴ شهر رمضان المبارک ۱۳۴۶

سواد مراسله جناب آقای حاجی میرزا مهدی در محمد آباد:

فدایت شوم، رقیمه کریمه جوابیه که متضمن بشارت اعتدال وجود مبارک حضرت آیه اللّه متّع اللّه المسلمین بطول بقائه بود، عزّ وصول ارزانی فرموده امیدوارم خداوند تبارک و تقدّس آن یگانه وجود مقدس را که محیی اسلام و حامی اسلامیان است جهت عموم مسلمین خصوص داعی پاینده و مستدام بدارد؛ اینکه موقع ورود به محمدآباد لوازم موجود نبود، گرفتاری ناخوشی و ناخوشداری موجب این غفلت شده، خیلی عذر می خواهم و تمنا دارم من بعد، جنابعالی که برادر عزیز و دوست صمیمی هستید از طرف داعی مهمانداری کنید؛ مخصوصا حاجی یداللّه را محض همین مطلب فرستادم، آنچه لازم است صورت بدهید فورا فرستاده شود. و عرض ارادت خالصانه از جانب داعی و داعی زادگان محضر محترم حضرت آیه اللّه دامت برکاته، تقدیم دارید؛ اگر از حالم بخواهید مستحضر باشید، با کسالت مزمنه، سه روز روزه گرفت انقلاب کلی روی داد، روز چهارم نتوانستم روزه بگیرم، افطار کردم. الحمدللّه علی کلّ حال، التماس دعای مخصوص دارم، ایام توفیق و سعادت برقرار.(۱)

امضا

۱- «مراسلات»، ج ۱، ص ۵۱.

ص: ۱۱۳

نامه تولیت آستانه مقدسه به حضرت آیه اللّه حاج شیخ عبدالکریم حایری

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: حضرت آیه اللّه حاج شیخ عبدالکریم حایری.

موضوع: درخواست وساطت از حاج شیخ برای حل و فصل جریانی که باعث ضرر و زیان شده است.

متن: مورّخه شهر جمادی الأولی ۱۳۴۷

سواد مراسله حضرت آیه اللّه آقای حاج شیخ عبدالکریم دامت برکاته.

به عرض حضرت آیه اللهی می رساند: پیوسته درمظان استجابت دعوات به دعای وجود مقدس مشغول، بقای این نعمت عظمی را از خداوند و اجداد بزرگوار خواستارم، در موضوع «شاه آباد» که سالها است مسلوب المنفعه افتاده، این پیشآمد در نتیجه القاء شبهه [ای [است که هواخواهان طرف به حضرت حجه الإسلام آقای حاج آقا حسین دامت برکاته نمودند، حال از طرف دولت مأمور آمده است، مجددا مبلغ گزافی از مالک «شاه آباد» بگیرد. نمی دانم شکایت از بخت خود نمایم یا از حضرت معظم که این کار را به روز بلاتکلیف گذاشتید، استدعا می کنم اقدامی در حلّ و فصل این قضیه بفرمایید، زیاد از این داعی دچار خسارت نشوم، ایام برکات و افاضات مستدام باد.(۱)

امضا

۱- «مراسلات»، ج ۲، ص ۱۰.

ص: ۱۱۴

نامه اداره اوقاف و معارف به تولیت آستانه مقدسه

فرستنده: اداره اوقاف و معارف

گیرنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

موضوع: دستور اکید اداره اوقاف جهت تعمیر گنبد حرم مطهر.

متن: مورخه ۲۴ خرداد ماه ۳/۱۳۰۷

سواد مراسله ای است از طرف ریاست محترم کل اوقاف، به حضور مبارک آقا تولیت عرض شده:

جناب مستطاب شریعتمدار، ثقه الإسلام، آقای متولی باشی آستانه متبرّکه حضرت معصومه سلام اللّه علیها، به طوری که اداره تفتیش اطلاع دادند در دی ماه سنه گذشته مقداری از آجرهای گنبد مطهر ریخته و روبه خرابی گذارده، با اینکه اداره معارف و اوقاف قم، راپورت می دهد راجع به مرمّت گنبد، به جنابعالی مراجعه کرده و تاکنون اقدامی برای مرمت گنبد به عمل نیامده است. بنابراین لزوما اظهار می دارد که چون مقدم بر کلیه مصارف آستانه مرمت و حفظ اساس آستانه متبرکه می باشدو باید مراقبت شود که اگر عمارات آستانه به اندک مرمتی احتیاج پیدا کند باید فورا وسایل مرمت آن فراهم و هر چه زودتر خرابیها را تعمیر نمایند. لذا لازم است مقرر دارید آجرهای گنبد مطهر را مجددا بجای خود نصب کرده و از نتیجه وزارتخانه را مستحضر خواهید داشت.

امضاء رئیس کل اوقاف

هادی حایری(۱)

۱- «مراسلات»، ج ۷، ص ۱۱۳.

ص: ۱۱۵

نامه تولیت آستانه مقدسه به حجه الاسلام امام جمعه

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: حجه الإسلام امام جمعه.

موضوع: اظهار امیدواری جهت رفع کسالت از امام جمعه و ادامه خدمات شایان آن جناب.

متن: مورخه ماه شعبان ۱۳۴۶

سواد مراسله حضرت حجه الإسلام آقای امام جمعه دامت برکاته.

به عرض عالی می رساند: پیوسته بقاء سلامت و دوام افاضت آن وجود محترم را از خداوند و اجداد بزرگوار خواستارم؛ امیدوارم عارضه درد اعصاب، خاصه دست راست حضرت عالی بکلّی رفع شده خاطر ارادتمندان راحت و آسوده شود. شهداللّه شخص شخیص عالی برای خدمت به شریعت مقدسه و اعلای کلمه ی حقه و مصالح نوعیه بی اختیار هستید، اوقات شریفه صرف اصلاحات می شود؛ از خداوند مزید تأییدات حضرت عالی رامسألت می نمایم. متمنی است از بشارت مزاج شرافت اسراج عالی مسرور و ممنونم فرمایید.

خدمت جناب مستطاب شریعتمدار، مروّج الأحکام آقای حاجی نظام الإسلام سلام می رسانم. ایام افادات و افاضات برقرار.

خدمت حضرت مستطاب شریعتمدار، ملاذ الأنام، مروج الأحکام، حجه الإسلام آقای امام جمعه دامت برکاته مشرف شود.(۱)

۱- «مراسلات»، ج ۱، ص ۴۷.

ص: ۱۱۶

نامه تولیت آستانه مقدسه به حجه الاسلام آقای حاج میرزا محمود اردکانی

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: حجه الإسلام آقای حاج میرزا محمود اردکانی.

موضوع: ابراز تجلیل از جنازه مرحوم صدرالعلماء و دفن ایشان در یکی از ایوانهای مطهر.

متن: مورخه ی ۵ شهر جمادی الآخره ۱۳۴۶

مراسله آقای حاج میرزا محمود اردکانی دامت فیوضاته:

به عرض عالی می رساند، پیوسته بقاء سلامت و دوام افادت و افاضت وجود مسعود عالی را از خداوند و اجداد اطهار مسألت می نماید، مرقومه شریفه عزّ وصول ارزانی فرموده، در خصوص تجلیل و تدفین جنازه ی فقید سعید معظم مرحوم صدر العلماء طاب ثراه توصیه فرمودید، محض حفظ مقامات عالیه جناب مستطاب عالی سپردم در یکی از ایوانهای صحن مقدس در کمال احترام مدفون ساختند از هر حیث رعایت مراتب شامخه آن مرحوم به حصول پیوست. متمنی است اغلب، از صدور مرقومات شریف مسرور و متشکرم فرمائید. ایام افادت و افاضت برقرار باد.

امضا

یزد: خدمت ذی إفاضت جناب مستطاب شریعتمدار، غوث الأنام، مروج الأحکام، حجه الإسلام آقای حاج میرزا محمود اردکانی دامت فیوضاته مشرف شود.(۱)

۱- «مراسلات»، ج ۱، ص ۱.

ص: ۱۱۷

نامه تولیت آستانه مقدسه به آقای آمیرزا محمد

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: آقای آمیرزا محمد.

موضوع: عذر خواهی از عدم امکان برآوردن خواسته ی فرد سفارش شده.

متن: مورخه ی ۱۴ شهر صیام ۱۳۴۶

سواد مراسله جناب آقای آمیرزا محمد دامت فیوضاته.

به عرض عالی می رساند: امید است وجود مسعود محترم در خدمت شریعت مقدسه همواره مؤیّد و موفّق باشد، مرقومه شریفه عزّ وصول ارزانی داشت، توصیه حضرت حجه الاسلام آقای امام را که درباره جناب مستطاب ملاذ الأنام آقای حاج شیخ محمد صادق دام إفضاله [بود] ملاحظه نموده، خدا می داند گرفتاری و توقعات به درجه ای رسیده که از همه کار افتادم، فعلاً عذر می خواهم واز انفاس قدسیه آقایان خاصه وجود محترم استمداد می کنم. ایام افادت و افاضت برقرار.

امضا

خدمت جناب مستطاب شریعتمدار، غوث الأنام، مروج الأحکام، حجه الإسلام آقای آمیرزا محمد دامت فیوضاته ملحوظ افتد.(۱)

۱- «مراسلات»، ج ۱، ص ۵۸.

ص: ۱۱۸

نامه تولیت آستانه مقدسه به آقای حاج شیخ ابراهیم جبل عاملی

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: آقای حاج شیخ ابراهیم جبل عاملی.

موضوع: آمادگی برای خدمت رسانی به طلاب جبل عامل.

متن: مورخه ۲۶ شهر شوال ۱۳۴۶

سواد مراسله آقای حاج شیخ ابراهیم جبل عاملی.

عرض می شود: انشاء اللّه تعالی وجود شریف عالی به سلامت و افاضت مزّین باد. در خصوص مسافرت جناب عالی، امید است با خیر و سعادت همیشه موفق باشید، این که تذکر داده بودید مساعدت با آقایان طلاب «جبل عامل» بشود، باید دعا کرد اینجانب مشرف شوم. خدمتی بسزا درباره آن ها بنمایم، فعلاً مقداری نان جهت «آقا حسن» برسانید، التماس دعای مخصوص داریم. ایام افادت و سعادت برقرار باد.(۱)

۱- «مراسلات»، ج ۱، ص ۸۴.

ص: ۱۱۹

نامه تولیت آستانه مقدسه به حاج آقا رضا چاپلقی

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: حاج آقا رضا چاپلقی.

موضوع: عرض ارادت و دعاگویی نسبت به شخص یاد شده.

متن: مورخه ۲۴ شهر رجب ۱۳۴۹

سواد مراسله جناب آقای حاجی آقا رضا چاپلقی.

به عرض می رساند: پیوسته بقاء سلامت و دوام افاضت و افادت وجود مسعود محترم را از خداوند و اجداد بزرگوار مسألت دارم و امیدوارم این مرجعیت و مطاعیت سالها در آن خانوداه جلیله برقرار و علی الدوام باشد. چون این ایام و لیالی متبرکه است همواره از یاد حضرت مستطاب عالی بیرون نرفته و دعاگویی نموده ام و انتظار دارم بر حسب معمول توفیق تشرف آستانه مقدسه را حاصل فرموده، ضمنا داعی هم از فیض خدمت و درک صحبت عالی مستفیض گردم، ایام افاضت و افادت مستدام باد.

امضا

خدمت ذی افاضت حضرت مستطاب شریعتمدار، غوث الأنام، مروج الأحکام، حجه الإسلام و المسلمین آقای حاجی آقا رضا دامت برکاته مشرف شود.(۱)

۱- «مراسلات»، ج۴، ص۱۵۴.

ص: ۱۲۰

نامه جناب آقای حاج صدرالشریعه به تولیت آستانه مقدسه

فرستنده: جناب آقای حاج صدرالشریعه.

گیرنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

موضوع: وساطت جهت استخدام یکی از وابستگان در آستانه مقدسه.

متن: شهر صفر ۱۳۵۳

سواد مراسله جناب آقای صدر الشریعه.

بسم اللّه الرحمن الرحیم

به شرف عرض مقدس عالی می رساند: بعد از اهدای تحیات در خصوص داعی زاده واقعی، «آقا ابوالفضل صدرزاده» نظر به لیاقت مشارالیه که اهل صلاح و سداد و آداب است مستدعی است: مرحمت فرموده داعی زاده را به کشیک سر خدمت حضرت فاطمه ثانیه بضعه احمدی سلام اللّه علیها از طرف احقر مرخص فرمایید که در آستان ملائک پاسبان و حرم مطهر به خدمت مشغول و به دعاگویی ذات مقدس مشغول باشد که باعث مزید امتنان و تشکر از آن وجود مسعود خواهد بود. زیاده ایام شوکت و جلالت مستدام باد. بربّ العباد.

و السلام علیکم و رحمه اللّه و برکاته.

داعی و احقر خادم شرع نبوی جمال الدین

محضر منیر حضرت مستطاب ملجأ الأنام، أبوالأرامل و الأیتام، سراج الدوله و الملّه آقای حاج متولی باشی مدّ ظلّه مشرف یابد.(۱)

۱- «مراسلات»، ج ۹، ص ۶۳.

ص: ۱۲۱

نامه تولیت آستانه مقدسه به سردار نصرت کرمانی آمیرزا حسین خان اسفندیاری

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: سردار نصرت کرمانی آمیرزا حسین خان اسفندیاری.

موضوع: تشکر از ارسال تبریکات به مناسبت عید نوروز و تمجید و ستایش از خانواده بزرگ ایشان که همواره مرجع و ملجأ مردم بوده است.

متن: مورخه ۲۷ ماه شوال ۱۳۴۸ = ۱۳۰۹ [ه. ش.]

جواب سواد مراسله آقای سردار نصرت کرمانی آمیرز حسین خان اسنفندیاری.

قربانت شوم، مرقوم محترم در جواب ذریعه داعی [که] شرف صدور یافته بود عزّ وصول ارزانی فرمود، تبریک و تهنیت عید سعید که در نتیجه لطف و عنایت عالی بروز و ظهور نموده، موجب امتنان و تشکر گردید؛ امیدوارم سالها این اعیاد سعیده را با عزت و شوکت ادراک فرمائید، قدر مقام شامخ عالی [را] باید دانست که پدر بر پدر مرجع و ملجأ بوده و حفظ شرافت خانوادگی را فرموده، خداوند حضرت عالی را توفیق بدهد و تأیید فرماید که آثار گذشتگان را محفوظ بدارید و به مواعید صادقانه وفا فرمایید. ایام شوکت و جلالت برقرار باد.(۱)

امضا

۱- «مراسلات»، ج۳، ص۱۷۷.

ص: ۱۲۲

نامه تولیت آستانه مقدسه به آقای میرزا هادی خان شیخ نیا در تهران

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: آقای میرزا هادی خان شیخ نیا در طهران.

موضوع: بیان علت تأخیر در جواب دادن به نامه گیرنده و اعلان موافقت با تعمیر مقبره ای که درباره آن توسط «رکن الممالک» کسب اجازه شده.

متن: مورخه شهر شوال ۱۳۴۷

سواد مراسله میرزا هادی خان شیخ نیا در طهران.

جنابا، عزیزا! مراسله آن عزیز مکرم مورخ فروردین واصل [شد]؛ اینکه جواب جنابعالی تأخیر افتاد، محض تهیه «برات» جهت آقای «حمداللّه خان» بود. انشاءاللّه تعالی با برات، جواب مشروح خواهم داد. در خصوص تقاضای آقای «رکن الممالک» مقبره واقعه در صحن کهنه را که تعمیر و دایر نمایند، اینک که جناب شما را واسطه قرار دادند، نیاز این مقبره [را]هر طور مقتضی بدانید ترتیب اثر بدهید و بنویسید تا ترتیبات دیگر اقدام شود و با آنها که متصدی بقعه هستند صحبت بدارم.

ص: ۱۲۳

نامه تولیت آستانه مقدسه به آقای اعتضاد الاسلام

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: آقای اعتضاد الإسلام.

موضوع: تبریک سال نو و درخواست فرستادن تخم خربزه مخصوص برای صیفی کاری.

متن: مورخه شهر شوال ۱۳۴۷

سواد مراسله آقای اعتضاد الإسلام در «عبداللّه آباد» ساوه.

عرض می شود مرقومه شریفه که مبنی بر تبریک و تهنیت عید سعید بود عزّ وصول ارزانی فرموده، امیدوارم این سال جدید و عید سعید بر آن وجود مسعود و فامیل محترم میمون و مبارک باشد و سالها با توفیقات یزدانی و تأییدات سبحانی این اعیاد سعیده را ادراک فرمائید. از عارضه چشم جناب عالی بی خبر بودم. انشاءاللّه تا کنون رفع شده، صحت و عافیت عود نموده است. آقایان عموما سلام عرض می کنند، تبریک و تهنیت و احوالپرسی می نمایند. خدمت آقایان اخوان، سلام مرا برسانید و اظهار امتنان فرمائید.

در خصوص تخم خربزه مناسب با آب و خاک قم، تخم خربزه سبز که پوست آن زبر می شود تهیه و ارسال فرمائید؛ سایر تخمه جات را اگر مختصری بفرستید برای امتحان ضرری ندارد اما اطمینان به تخم خربزه سبز پوست زبر بیشتر است.

همواره از صدور مرقومات شریفه مسرور و ممنونم فرمائید. ایام سعادت و افاضت برقرار باد.

از همه جور حتی گرمک بفرستید، ضرر ندارد و طوری که معین باشد و هم وزن آنها. خدمت مخدرات محترمات سلام می رسانیم؛ حضرات، مخصوصا احوالپرسی و سلام می رسانند، و هم خدمت خانم والده، همشیره مکرمه. عزیز مکرم آمیرزا حسین خان حفظه اللّه دیروز وارد شدند با سلامت و خوشی. زیاده چه نویسد.(۱)

امضا

۱- «مراسلات»، ج۳، ص۸.

ص: ۱۲۴

نامه رئیس پرس فلوپک شرکت پنبه روس و ایران به تولیت آستانه مقدسه

فرستنده: رئیس پرس فلوپک شرکت پنبه روس و ایران .

گیرنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

موضوع: تبریک عید نوروز و حلول سال نو به تولیت.

متن: مورخه ۹ شهر شوال ۱۳۴۷

سواد مراسله [رئیس] پرس فلوپک شرکت پنبه روس و ایران حضور حضرت آقا.

به شرف عرض می رساند، در این موقع عید سعید نوروز و سال جدید فیروز، تهنیت و تبریکات صمیمانه به عرض رسانده و ادعیه خالصانه خود را برای سلامتی وجود مقدس حضرت مستطاب عالی و فامیل جلیل تقدیم می دارد. امیداورم مبارک و به انواع عظمت مقرون باد.(۱)

رئیس اداره پرس فلوپک، گرگان

* * *

نامه تولیت آستانه مقدسه به رئیس اداره پرس فلوپک شرکت پنبه روس و ایران

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: رئیس اداره پرس فلوپک شرکت پنبه روس و ایران.

موضوع: تشکر از تبریک و درخواست سلامتی برای ایشان.

متن: مورخه ۱۲ شهر فوق [شوال] ۱۳۴۷

سواد مراسله جوابیه ریاست محترم اداره پنبه روس و ایران:

جناب ضمانت نصاب مسئول گرگان، رئیس محترم اداره «پرس فلوپک» دام إقباله مراسله آن جناب که مبنی بر تبریک و تهنیت عید سعید و سال جدید بود واصل، موجب امتنان گردید. این جانب هم سلامت و موفقیت آن دوست محترم را مسألت دارم.(۲)

امضا

۱- «مراسلات»، ج۳، ص۲.

۲- «مراسلات»، ج۳، ص۲.

ص: ۱۲۵

نامه تولیت آستانه مقدسه به شاهزاده محمدعلی میرزا رکنی

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: شاهزاده محمد علی میرزا رکنی.

موضوع: عذر خواهی از نرفتن به دیدار شاهزاده و اظهار شوق به آمدن او به قم و حصول دیدار و زیارت.

متن: أیضا به خط مبارک حضرت آقا به شاهزاده محمد علی میرزا رکنی.

قربانت شوم، این که در این مدت زحمت نداده علت مزاج و درد پا بوده است. چطور می شود حضرت اشرف والا [را] که نعمتی است جهت دوستان فراموش کنم؛ امید است خداوند تفضل فرموده، به تشریف فرمائی قم قلوب دوستان روشن شود، همه اوقات مترصد مژده سلامت بوده و هستم. دعاگوزادگان سلام می رسانند.

ایام شوکت و جلالت برقرار باد.

امضا(۱)

۱- «مراسلات»، ج۳، ص۲.

ص: ۱۲۶

نامه حاکم قم به تولیت آستانه مقدسه

فرستنده: حاکم قم.

گیرنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

موضوع: شرکت در مراسم «سلام عام» دارالحکومه قم.

متن: سواد مراسله حکومت جلیله قم؛ تاریخ ۲۷ اسفندماه ۱۳۰۹، نمره ۲۱۹۰:

مقام محترم جلیله آستانه مقدسه دامت برکاته، به مناسبت عید سعید نوروز سلطانی و تجدید سال فرخنده فال ۱۳۱۰ در مقابل تمثال بی مثال اعلیحضرت اقدس شاهنشاه پهلوی ارواحنا فداه، سلام عام در دارالحکومه منعقد است، لهذا خواهشمندم یوم یکشنبه، اول فروردین که مصادف با دویم شهر ذی القعده الحرام است، دوساعت به ظهر مانده به دار الحکومه تشریف آورده در این جشن بزرگ و حضور در موقع انعقاد سلام رسمی، شرکت فرمایید.

خدمت ذی جلالت، حضرت مستطاب شریعتمدار، أجلّ امجد عالی آقای حاجی متولی باشی دامت فیوضاته العالیه.(۱)

امضا

۱- «مراسلات»، ج۴، ص۲۲۷.

ص: ۱۲۷

نامه تولیت آستانه مقدسه به آقای آل طه معین السادات

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: آقای آل طه معین السادات در تهران.

موضوع: درخواست مساعدت و همراهی با یکی از اقوام عالم و فاضل تولیت و از نوادگان میرزای قمی جهت اشتغال در دفتر اسناد رسمی.

متن: مورخه ۲۵ اسفندماه ۱۳۰۹

سواد مراسله آقای «آل طه معین السادات» در تهران.

فدایت شوم، امیداست آن وجود فیض نمود با سلامت و سعادت قرین باشد.

چون شیوه مرضیه جناب مستطاب عالی سعی در امور خیریه است، مصادعت می دهد جناب آقای محمد تقی میرزایی از نواده های «مرحوم میرزای قمی أعلی اللّه مقامه» و سمت قرابت با داعی دارند، سالها در علوم فقه و اصول زحمت کشیده، اینک در کلاس ثبت اسناد هم دروس آن را امتحان داده و پذیرفته شده اند، حال موقع معرفی و مساعدت با ایشان است که از هر حیث محل مأموریت و غیره رعایتی در ایشان بشود؛ البته وجود محترم که عارف به مقتضیات زمان هستید در حیز امکان از بذل ملاطفت و مساعدت درباره مشارإلیه مضایقه نمی فرمائید، بر مراتب امتنانم می افزاید. ایام سعادت برقرار باد.

امضا

تهران: خدمت جناب مستطاب اجلّ امجد عالی آقای حاجی میرزا سید محمد آل طه معین السادات دام إجلاله ملحوظ افتد.(۱)

۱- «مراسلات»، ج۴، ص۲۲۴.

ص: ۱۲۸

نامه عباس خان رستمی به تولیت آستانه مقدسه

فرستنده: عباس خان رستمی.

گیرنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

موضوع: تبریک گفتن حلول سال نو شمسی.

متن: سواد مراسله عباس خان رستمی ۲۸/۱۲/۱۳۰۹ [ه . ش.]، قربان حضور مبارک گردم، در این موقع تحویل سال و عید سعید تبریکات خود را به حضور مبارک تقدیم داشته، امیدوارم در این سال وجود مبارک و آقازاده های معظم و محترم همگی در نهایت سعادت بوده و سالهای متمادی با سلامتی و خوشی به درک این قبیل اعیاد نائل گردید.

از خداوند متعال همیشه سعادت و اقبال جهت آن وجود مقدس مسألت می نماید.

چاکرتان عباس رستمی

قم: حضور مبارک بندگان اجلّ تولیت عظمی دامت شوکته مشرف شود.(۱)

۱- «مراسلات»، ج۴، ص۲۲۸.

ص: ۱۲۹

نامه آشیخ عبدالمجید کفشدار از کاظمین به تولیت آستانه مقدسه

فرستنده: آشیخ عبدالمجید کفشدار، از کاظمین.

گیرنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

موضوع: تبریک به مناسبت فرا رسیدن عید فطر و اظهار نگرانی از کمی زوار ایرانی در عتبات عالیات.

متن: مورخه ۱۰ شوال ۱۳۴۹ ه.ق.

سواد مراسله آشیخ عبدالمجید کفشدار از کاظمین.

به شرف عرض محترم عالی می رساند: از حضرت پروردگار لایزال، صحت و سعادت و عزّت وجود مقدس را در تحت قبّه منوره «باب الحوائج و باب المراد سلام اللّه علیه»، دائما خواستار بوده و خواهم بود. و تبریک عید سعید فطر را به حضور مبارک عرضه می دارم، امیدوارم که عبادت شهر صیام مقبول و ادعیه خالصانه به هدف اجابت مقرون گردد. چون مدتها بود که از طرف ذی شرف بی اطلاع و به زیارت دستخطی از آن مقام منیع نائل نگردیده ام، لازم دانسته که خود را یادآور آن آستان مبارک نموده تا از محو شدگان نشوم. در جزو، حضور محترم آقازادگان عظام تبریک عروسی و عید نیز عرضه و سلامت آنها را در ظلّ مراحم حضرتعالی از خداوند مسألت می نماید. حالت این دعاگوی صمیمی را از راه مرحمت استفسار فرمایید. بحمداللّه نعمت صحت برقرار و عمری به دعاگویی می گذرد.

بواسطه سخت گیری دولت علّیه ایران زوار ایرانی هم کمتر به عتبات عالیات مشرف می شوند و به این جهت، این مشاهد مقدسه خالی از ازدحام، و خلوت می باشد.امسال زمستان هم خوش گذشت و سرما شدّت نکرد مگر چند روزی، حالیه هوا خیلی خوب و رو به گرما می رود. منتظرم که از طرف قرین الشرف به رجوع خدمات و زیارت دستخط مبارک مفتخرم فرمایید تا مزید دعاگویی گردد،

ص: ۱۳۰

امید است که محروم نگذارند. در خاتمه عرایض فائقه را عرض و جسارت نمی رود.

دعاگو شیخ عبدالمجید حمزه. امضا

قم: حضور مبارک حضرت مستطاب ملاذ الإسلام، عمده الأجلّه و الأعیان آقای

سید محمد باقر متولی باشی آستانه مقدسه دامت برکاته.

معروضه از کاظمین آشیخ عبدالمجید حمزه کفشدار. ۹/۱۲/۱۳۰۹(۱)

۱- «مراسلات»، ج۴، ص۲۲۲.

ص: ۱۳۱

نامه تولیت آستانه مقدسه به شیخ عبدالمجید حمزه

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: شیخ عبدالمجید حمزه، کفشدار آستان قدس امامین همامین حضرت کاظم و جواد الأئمه علیهما السلام.

موضوع: تقدیر از ابراز محبت و دعاگویی و درخواست دعاگویی افزون از ایشان برای تولیت و پسران.

متن: مورخه ۱۹ اسفندماه ۱۳۰۹ / عرض می شود، مراسله مورخه ۱۰ شهر جاری واصل؛ از این که در تحت قبه مبارکه امامین همامین فراموشم نمی نمایید ممنونم؛ اطمینان دارم در مواقع استجابت دعوات فراموشم نخواهید نمود مخصوصا بخواهید که فیض آستان بوسی نصیب گردد. آقایان سالار و مصباح به شما دعا [و سلام [می رسانند. التماس دعا دارم. ایام توفیق برقرار باد.

امضا

کاظمین علیهماالسلام: جناب محامد نصاب، مبادی آداب آشیخ عبدالمجید حمزه کفشدار دام توفیقه مفتوح دارد.(۱)

۱- «مراسلات»، ج۴، ص۲۲۲.

ص: ۱۳۲

نامه تولیت آستانه مقدسه به آقای هوشمند نثری

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: آقای هوشمند نثری.

موضوع: درخواست مقبول واقع شدن زیارتنامه اهدایی به حرم مطهر توسط گیرنده نزد حضرت فاطمه معصومه علیها السلام.

متن: مورخه ۲۳ شهر رجب ۱۳۴۹

سواد مراسله آقای هوشمند نثری.

جنابا، جلالتمآبا. مراسله جناب عالی مورخه ۱۹/۹ ماه [آذر] واصل، از مندرجات آن استحضار حاصل گردید، این که زیارتنامه ای تقدیم به آستانه مقدسه نموده اید، امید است مقبول درگاه خانم دوسرا بوده باشد. ولی مقتضی بود توسط دفتر ارسال دارید که در محل معین قرار بدهند. البته کسالت شدید داعی را شنیده اید، خدا می داند چه شب و روزی به این جانب می گذرد، التماس دعا دارم. ایام بکام باد.

امضا

جناب جلالتمآب آقای هوشمند دام إقباله ملاحظه فرمایند.(۱)

۱- «مراسلات»، ج۴، ص۱۵۳.

ص: ۱۳۳

نامه آقای محمدجواد هوشمند از اداره «روزنامه سعادت بشر» به تولیت آستانه مقدسه

فرستنده: آقای محمد جواد هوشمند از اداره «روزنامه سعادت بشر».

گیرنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

موضوع: اعلان مفقود شدن زیارتنامه اهدایی فرستنده و این که در صورت عدم پیگیری قضیه، مطلب در روزنامه ها مطرح خواهد شد.

متن: سواد مراسله میرزا محمد جواد هوشمند [از]: اداره «روزنامه سعادت بشر» تهران تاریخ ۱۹ / ماه ۹/ ۱۳۰۹. آدرس تلگرافی: روزنامه سعادت بشر تهران: حضرت مستطاب اجلّ امجد اکرم عالی آقای تولیت جلیله زید إقباله، به عرض عالی می رساند:

اولاً تبریکات صمیمانه خود را راجع به مبادرت به امر خیر از برای آقازادگان محترم تقدیم داشته، امید است این جشن میمنت نزول بر آن فامیل محترم مبارک و فرخنده باشد. چند روز قبل زیارت [نامه ای] از طرف بنده تقدیم آستانه مقدسه گردید، شب گذشته که برای زیارت مشرف شده، اثری از زیارتنامه مزبور ندیده بسیار مورد تعجب گردید؛ سابقا اطلاع داشتم که خدّام شمعهای آستانه را می برند ولی شنیده نشده بود که از زیارتنامه ها هم صرف نظر نمی کنند؛ گرچه وظیفه ما ارباب جرائد این است که این قبیل امور را که برخلاف انتظار عموم است، درج نماییم تا عبرت دیگران گردد ولکن محض رعایت احترامات آن حضرت، لازم گردید که قبلاً تذکر دهم، که رسیدگی کامل بفرمایید و نتیجه را اطلاع دهید، موجب امتنان است؛ ضمنا خاطرنشان می گردد که عکس مبارک را ارسال دارند تا این که با اطلاعاتی که خود، روزی به دست آورده در روزنامه درج گردد. با تقدیم احترامات فائقه.(۱)

محمد جواد هوشمند

۱- «مراسلات»، ج۴، ص۱۴۹.

ص: ۱۳۴

نامه تولیت آستانه مقدسه به آقای مینویی رئیس کل اوقاف

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: آقای مینویی رئیس کل اوقاف.

موضوع: درخواست ملاحظه و اظهار نظر رئیس کل اوقاف در نظامنامه مجازات خدام، جهت به اجرا درآوردن آن در انتظام امور آستانه مقدسه.

متن: مورخه ۱۱ شهر جمادی الآخره ۱۳۴۹

سواد مراسله آقای مینویی رئیس محترم کل اوقاف:

قربانت شوم، برای اصلاحات امور آستانه مقدسه راجع به مجازات خدام و حفظ انتظام بقعه مبارکه نظریه ای اتخاذ نموده، اوراقی تهیه کرده، توسط آقای «مصباح التولیه» ارسال داشته؛ خواهشمندم به اوراق مزبوره زودتر مراجعه فرموده، اگر نظریه [ای] دارید مرقوم فرموده، اوراق را عودت دهید، تا با دستورالعمل فرزندی، مصباح مشغول خدمات آستانه مقدسه گردد. ایام جلالت برقرار باد.

امضا

خدمت جناب مستطاب اجل اکرم افخم عالی آقای امین لشکر مینوئی رئیس کل اوقاف دام إجلاله، ملحوظ افتد.(۱)

۱- «مراسلات»، ج۴، ص۱۱۸.

ص: ۱۳۵

نامه تولیت آستانه مقدسه به آقای احتشام زاده

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: آقای احتشام زاده نماینده مجلس شورای ملی در تهران.

موضوع: تسلیت فقدان پدر آقای احتشام زاده و درخواست مساعدت با آقای میرزا محمد تقی میرزایی جهت اشتغال به کار، در دفتر اسناد رسمی.

متن: مورخه ۲۵/۱۲/۱۳۰۹

سواد مراسله آقای احتشام زاده نماینده محترم دارالشورای ملّی در تهران.

فدایت شوم، با روابط خصوصی که سالها فیما بین بوده است، مقتضی بود در این حادثه غیر مترقبه ارتحال والد ماجد طاب ثراه، تعزیت و تسلیت عرض نموده، مغفرت و آمرزش آن مرحوم را خواستار شده؛ ولی بواسطه ی استیلای مرض حمله قلبی که چندی است مبتلاـ هستم از این وظیفه و فریضه معذور بودم، اینک که بحمداللّه در اثر معالجات آقای دکتر «حکیم الدوله» تخفیف کلی حاصل شده، شرکت خود را در این مصیبت وارده بر وجود محترم معروض می دارد و مزید اجر و صبر برای آن ذات شرافت آیات مسألت می نماید.

ضمنا مصادعت می دهد جناب آمیرزا محمد تقی که از نواده های مرحوم میرزای قمی أعلی اللّه مقامه [است] و از جهاتی با داعی قرابت دارند پس از زحمات در علوم قدیمه، وارد کلاس ثبت شده و از امتحان هم خوب بیرون آمده، حال که به نتیجه رسیده، البته معرف و واسطه ای لازم دارد که در خصوص محل مأموریت و غیره با او مساعدت نماید، مسلم است بذل ملاطفت عالی درباره مشارالیه نافع و مؤثر خواهد بود و باعث تشکر مخلص، با آن فطرت پاکیزه و نوع خواهی که دارا هستید، دریغ نمی فرمایید. امضا

طهران: خدمت جناب مستطاب اجل امجد عالی آقای احتشام زاده، نماینده محترم دارالشورای ملّی دام إجلاله، ملحوظ افتد.(۱)

۱- «مراسلات»، ج۴، ص۲۲۴.

ص: ۱۳۶

نامه تولیت آستانه مقدسه به آقای پرنس ارفع الدوله حکمران عراق

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: آقای پرنس ارفع الدوله حکمران عراق .

موضوع: درخواست توفیق خدمت در سمت جدید.

متن: مورخه ۱۴ بهمن ماه ۱۳۰۹

سواد مراسله جناب آقای پرنس ارفع الدوله حکمران عراق.

به عرض اشرف می رساند: در این ایام و لیالی ماه صیام که بهار عبادت و دعاگویی است، مقامات عالیه حضرت اشرف را در نظر گرفته، دعاگو و ثناجویی می نماید، امید است پیوسته در زحمات نوعیه و خدمت به این آب و خاک موفق باشید، انتظار دارم اغلب به صدور مرقومات ملاطفت آیات مسرور و متشکرم فرمایید. ایام عظمت و جلالت برقرار باد.(۱)

امضا

۱- «مراسلات»، ج ۱، ص ۱۹۷.

ص: ۱۳۷

نامه تولیت آستانه مقدسه به آقای امامی آل آقا رئیس معارف و اوقاف قم

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: آقای «امامی آل آقا» رئیس معارف و اوقاف قم.

موضوع: دعوت بر حضور در مجلسی که حکمران قم هم در آن حضور دارد جهت صرف شام.

متن: مورخه ۲۸ شهر ذی الحجه ۱۳۴۸

سواد مراسله جناب آقای «امامی آل آقا»، فدایت شوم، مدتی است از فیض خدمت عالی محروم مانده اینک که بهانه به دست آمده [و [حضـرت حکمران فردا شب را که لیله پنجشـنبه... است، منزل داعی تشـریف می آورنـد از وجود محترم هم تمنا می نمایـد قبول زحمت فرموده تشریف بیاورید، صرف شام فرمایید. مخلص را قرین امتنان خواهید فرمود. ایام جلالت برقرار باد.

خدمت جناب مستطاب أجل أمجد امامی آل آقا، ریاست محترم معارف دام إجلاله ملحوظ افتد.(۱)

۱- «مراسلات»، ج۴، ص۲۸.

ص: ۱۳۸

نامه تولیت آستانه مقدسه به پسر قائم مقام فراهانی

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: پسر قائم مقام فراهانی.

موضوع: اظهار ارادت ویژه به پسر قائم مقام فراهانی.

متن: مورخه ۲۱ شهر جمادی الآخره ۱۳۴۶

سواد مراسله آقای قائم مقام فراهانی.

قربانت شوم، رقیمه کریمه که از ناحیه شریفه شرف صدور یافته بود، عزّ وصول ارزانی فرمود.

از دست قاصدی که کتاب به من رسد با جان [و] دل پرم و بر سر نهم کتب

همانـا تراکم واردین را علّت و جهت عـدم ملاقـات فرمودیـد نه چنین است بلکه تهـاجم امراض داعی را محجـوب و مهجور داشـته، هرگاه به این نعمت عظمی و عطیت کبری نائل نشـده، بحمـدللّه ارکان ارادات خلل پـذیر نیست، چناچه «اویس قرن» بر حسب ظاهر درک حضـرت ختمی مرتبت ننمود ولی شـمائل مبـارک را بهتر از عـاکفین حضور در نظر داشت. علی العجاله در جواب عرض می کنم: و علیک السلام یا خلاصه الأحباب و سلیل الأطیاب و الأنجاب و رحمه اللّه و برکاته. ایام جلالت مستدام باد.

خدمت جناب مستطاب اجل امجد، افخم عالی، آقای قائم مقام فراهانی، دامت شوکته مشرف شود.(۱)

۱- «مراسلات»، ج ۱، ص ۱۱.

ص: ۱۳۹

نامه تولیت آستانه مقدسه به رئیس اداره معارف و اوقاف قم

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: رئیس اداره معارف و اوقاف قم.

موضوع: اعلان مزایده ملک استیجاری «شریف آباد» به خاطر عدم پرداخت تتمه مال الاجاره توسط مستأجر سابق و محروم ساختن او از اجاره مجدد ملک وقفی.

متن: مورخه ۱۰ شهر شوال ۱۳۴۸ = ۲۰ اسفندماه ۱۳۰۸

سواد مراسله ریاست محترم معارف.

خدمت ریاست محترم اداره معارف و اوقاف قم دام إقباله، پس از اعلان مزایده موقوفات آستانه مقدسه به استحضار آن اداره محترم [می رساند که [فقط «مزرعه شریف آباد موقوفه» بواسطه عدم پرداخت مال الاجاره سابق، اجاره داده نشده و در ید مستأجر سابق باقی بوده تا قرار تأدیه بقایای مال الاجاره را بدهد و تجدید اجاره شود. اینک پس از کوشش و اهتمام معلوم شد مستأجر استنکاف از ادای بقایا دارد، این است که اعلان مزایده شریف آباد را سپردم به دفتر آستانه، بیشتر نماید، یک ورقه هم جهت آن اداره جلیله بفرستد تا مطابق قانون، اجاره داده شود. ایام جلالت برقرار باد.(۱)

امضا

۱- «مراسلات»، ج۳، ص۱۵۳.

ص: ۱۴۰

نامه تولیت آستانه مقدسه به سید ابراهیم مستأجر گازرونی

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: سید ابراهیم مستأجر گازرونی.

موضوع: تشکر بخاطر هدیه ی ارسالی و یادآوری لزوم آمدن مستأجر به دفتر آستانه برای دریافت مفاصا حساب گذشته و تنظیم قرارداد اجاره ی جدید.

متن: سواد مراسله مرتضوی انتساب «کربلایی سید ابراهیم» مستأجر کازرون. مرتضوی انتساب، «کربلایی سید ابراهیم» مکتوب آن مرتضوی انتساب واصل، هدیه ارسالی یک صد عدد تخم مرغ و دو قطعه مرغ و خروس موجب امتنان گردید، خداوند برکت بدهد. در خصوص تخفیف نگاشته بودید. به دفتر آستانه مقدسه مراجعه نموده همان مذاکره ای که کرده اید مفاصا حساب درج می شود. لازم است دو سه روز بعد از عید، شهر بیایید قبضهای خود را جمع آوری کنید و مفاصا حساب گذشته را بگیرید و قرار تأدیه اقساط این اجاره داری جدید را بدهید در اول ماه، شام و نهار آستانه باید داده شود. اما در خصوص ملکی اینجانب، به دفتر شخصی سپرده ام؛ هر زمان آمدید تصفیه محاسبه را نمائید، کمال محبت را به آن مرتضوی انتساب دارم و همراهی می کنم. از عزیزی، «سید احمد» احوالپرسم، زیاده چه نویسد.

گازران، مرتضوی انتساب کربلایی سید ابراهیم زید عزّه مفتوح دارد.(۱)

۱- «مراسلات»، ج۳، ص۱۵۹.

ص: ۱۴۱

نامه اداره اوقاف قم به تولیت آستانه مقدسه

فرستنده: اداره اوقاف قم.

گیرنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

موضوع: ابلاغ مراسله وزارت معارف و اوقاف به اداره اوقاف قم، به تولیت، جهت به مزایده گذاشتن اشجار امامزاده شاهپور علی و صرف قیمت آنها در تعمیر بارگاه آن امامزاده عظیم القدر.

متن: مورخه ۲۶/۵/۱۳۰۸

سواد مراسله ریاست اوقاف قم به حضور مبارک آقا مدّ ظله العالی.

خدمت جناب مستطاب، ملاذ الأنام آقای متولی باشی آستانه مقدسه دامت برکاته این است شرحی در جواب این اداره به نمره ۱۱۴۹۱۰۴۲۸ از وزارت جلیله متبوعه دامت شوکته رسیده، راجع به فروش اشجار موقوفه [امام زاده [شاپور علی و رسانیدن قیمت به مصرف تعمیرات؛ سوادش را ایفاد داشت پس از ملاحظه هر چه مقتضی است جواب مرحمت فرمایید، تا به وظیفه عمل شود.

نماینده معارف و اوقاف قم و محلات عبدالحسین امامی آل آقا.(۱)

۱- «مراسلات»، ج۳، ص ۵۰.

ص: ۱۴۲

نامه وزارت معارف و اوقاف به اداره اوقاف قم

فرستنده: وزارت معارف و اوقاف.

گیرنده: اداره اوقاف قم.

موضوع: ابلاغیه به رئیس اداره اوقاف مبنی بر این که تولیت آستانه مقدسه می تواند فردی را به عنوان نماینده خود جهت نظارت بر خرید و فروش املاک موقوفه امامزاده شاپور علی و صرف قیمت آنها در موارد لازم برای امامزاده تعیین نماید.

متن: مورخه ۲۲ مرداد ماه ۱۳۰۸

سواد ابلاغ وزارت جلیله معارف به اداره جلیله معارف و اوقاف قم.

معارف و اوقاف قم:

راپورت نمره ۱۰۳۱ به ضـمیمه سواد مراسله متولی باشی آستانه مقدسه حضرت معصومه سلام اللّه علیها در خصوص اشجار امامزاده شاپور علی در قریه کرمجکان واصل و ملاحظه شد. در صورتی که آقای متولی باشی به این موضوع، سمت تولیت یا نظارت دارند، نظر به تقاضایی که نموده اند، شخصی را معین کنند که در مزایده اشجار و مصرف قیمت آن نظارت نماید.(۱)

امضا

مهر وزارت معارف و اوقاف

و صنایع مستظرفه

۱- «مراسلات»، ج۳، ص ۵۰.

ص: ۱۴۳

نامه تولیت آستانه مقدسه به رئیس اداره معارف و اوقاف قم

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: رئیس اداره معارف و اوقاف قم.

موضوع: تعیین نماینده جهت نظارت قانونی بر تعمیرات امامزاده شاه پور علی.

متن: مورخه ۱۹ شهر ربیع الآخر ۱۳۴۸

سواد جواب مراسله ریاست محترم معارف و اوقاف قم.

خدمت ریاست محترم معارف و اوقاف قم دام إجلاله:

مرقومه مورخ ۲۸ شهریور نمره ۱۲۴۳ واصل، در خصوص تعمیر بقعه «امامزاده شاه پور علی» واقعه در «کرمچکان» اشعار شده که بر طبق حکم وزارت جلیله متبوعه نظارت قانونی باید به عمل آید و آن ریاست محترم آقای «واعظ زاده» را معرفی فرموده اینجانب هم عالیجناب «آسید قاسم ضابط» را برای تصدی تعمیرات امامزاده مزبور به آن اداره جلیله معرفی می نمایم تا با آقای واعظ زاده در محل رفته مطابق صلاح و صرفه اقدام در تعمیر نمایند.

امضا

ص: ۱۴۴

نامه رئیس اداره اوقاف به تولیت آستانه مقدسه

فرستنده: رئیس اداره معارف و اوقاف قم.

گیرنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

موضوع: درخواست تعیین روزی جهت صورت برداری از خشت های مسروقه «امامزاده اسماعیل» جهت ارسال به وزارت معارف و اوقاف.

متن: مورخه ۲۸/شهریورماه / ۱۳۰۸

سواد مراسله ریاست محترم معارف و اوقاف قم که به حضور مبارک آقا نوشته اند.

خدمت جناب مستطاب ملاذ الأنام آقای متولی باشی آستانه مقدسه حضرت معصومه سلام اللّه علیها در جواب مراسله مورخه چهارم شهریور، راجع به سرقت خشتهای امامزاده اسماعیل واقعه در پنج فرسخی قم، اشعار می دارد: راپورت آن را به مقام وزارت جلیله متبوعه داد. در جواب شرحی مشعر بر خوشوقتی از پیدا شدن، فرمودند. ضمنا صورتی از کلیه خشت های مسروقه و غیر مسروقه را خواستند. لذا متمنی است برای بازدید و برداشتن صورت خشتهای مزبوره وقتی را معین فرمایید که با حضور نماینده این اداره صورت مزبور برداشته شود و به مقام منیع وزارت جلیله متبوعه تقدیم گردد.

امضاء نماینده معارف و اوقاف قم و محلات

عبدالحسین امامی آل آقا(۱)

۱- «مراسلات»، ج۳، ص۶۹.

ص: ۱۴۵

نامه تولیت آستانه مقدسه به رئیس اداره معارف و اوقاف قم

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: رئیس اداره معارف و اوقاف قم.

موضوع: تعیین وقت برای بازدید از خشت های به سرقت رفته امامزاده اسماعیل.

متن: مورخه ۱۹ شهر ربیع الآخر ۱۳۴۸ = اول مهر ۱۳۰۸

سواد جواب مراسله ریاست محترم اوقاف قم.

خدمت ریاست محترم معارف و اوقاف قم دام إجلاله.

مرقومه مورخه ۲۸ شهریورماه نمره ۱۱۴۶ واصل، راجع به خشتهای مسروقه امامزاده شاهزاده اسماعیل، اشعار شده که بر طبق حکم وزارت جلیله متبوعه صورت کلیه خشتها باید برداشته شود. اینک یوم ۳ مهرماه برای برداشتن صورت، نماینده اداره جلیله را روانه فرموده تا مفاد حکم اجرا شود.(۱)

امضا

۱- «مراسلات»، ج۳، ص۶۹.

ص: ۱۴۶

نامه تولیت آستانه مقدسه به رئیس اداره معارف و اوقاف

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: رئیس محترم اداره معارف و اوقاف قم.

موضوع: اعلان اقدام جدّی تولیت بر اجرای قانون مزایده با نظارت اداره ی اوقاف در مورد املاک موقوفه آستانه مقدسه از زمان مشروطیت تا به حال.

متن: مورخه پنجم شهر شعبان ۱۳۴۶

سواد مراسله ریاست معارف و اوقاف قم.

ریاست محترم معارف و اوقاف قم و مضافات دام إقباله:

مراسله نمره ۵۸۰ واصل در باب اعلان مزایده رقبات موقوفات آستانه مقدسه شرح تذکر داده شده جوابا اشعار می دارد: از وظایف مختصه تولیت تصدی اجاره و استجاره املاک موقوفه و اعلان مزایده است از ابتدای مشروطیت إلی کنون داعی ادای وظیفه نموده و اعلان مزایده با شرائط مقرره و شرط ضامن نموده، [و] اداره معارف و اوقاف به موجب قانون مصوبه نظارت داشته. اینک مطابق قانون معمول، می شود رئیس محترم هم نظارت رفتار نماید.ایام عزّت برقرار باد.(۱)

۱- «مراسلات»، ج ۱، ص ۳۶.

ص: ۱۴۷

نامه وزارت معارف و اوقاف به تولیت آستانه مقدسه

فرستنده: وزارت معارف و اوقاف.

گیرنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

موضوع: فرمان به تهیه مقدمات تنظیم بودجه آستانه مقدسه و ارسال نظامنامه داخلی به وزارت معارف و اوقاف.

متن: مورخه ۱۳/۱۲/۱۳۰۹

سواد مراسله وزارت جلیله معارف و اوقاف نمره ۲۸۷۶۷/۴۰۴۳:

جناب مستطاب آقای متولی باشی، چون آقای «معینی» قریبا به سمت قم حرکت می نماید، مقتضی است اولاً: به دفتر آستانه قدغن فرمایید مقدمات تهیه بودجه ۱۳۱۰ را فراهم نمایند و ضمنا محاسبه امسال را نیز جمع آوری کنند، که رسیدگی به عمل آید.

ثانیا: دفتر اثاثیه ذی قیمت آستانه مقدسه که در مرکز تهیه و تنظیم گردید با دفتر قدیم که در غیاب جناب مستطاب عالی، «کفیل تولیت» امضا نموده اند مطابقت و به امضا برسد. و همچنین نظامنامه داخلی آستانه را مطابق احتیاجات آستانه مقدسه تهیه و به وسیله ایشان ارسال می دارید، که پس از تصویب به موقع اجرا گذارده شود.

امضا و مهر وزارتی

قم: جناب مستطاب آقای متولی باشی.(۱)

۱- «مراسلات»، ج۴، ص۲۱۹.

ص: ۱۴۸

نامه تولیت آستانه مقدسه به وزارت جلیله معارف و اوقاف

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: وزارت جلیله معارف و اوقاف.

موضوع: جوابیه تلگراف وزارت معارف و اوقاف.

متن: مورخه ۱۸ / اسفندماه / ۱۳۰۹

سواد جواب مراسله فوق [از ناحیه وزارت معارف و اوقاف]: مقام منیع وزارت جلیله معارف و اوقاف دامت شوکته:

مرقومه شریفه مورخه ۱۳ اسفندماه، نمره ۴۰۴۳ راجع به مسافرت آقای معینی واصل، قبلاً به دفتر آستانه مقدسه تنظیم بودجه سنه آتیه و ترتیب محاسبه هذه السنه را، دستور داده ام؛ البته آقای «معینی» هم مساعدت می نمایند، صورت بودجه را نوشته به وزارت جلیله متبوعه تقدیم شود.

امضا

طهران: مقام منیع وزارت جلیله معارف و اوقاف دامت شوکته.(۱)

۱- «مراسلات»، ج۴، ص۲۱۹.

ص: ۱۴۹

نامه تولیت آستانه مقدسه به آقای حاج انتظام التولیه و حاجی صدر در قم

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: آقای حاج انتظام التولیه و حاجی صدر، در قم.

موضوع: اعلان انتصاب دو نفر به نمایندگی از جانب تولیت برای حضور در کنار رئیس اوقاف به هنگام رسیدگی ایشان به اثاثیه آستانه مقدسه.

متن: ۲۴ شهر محرم الحرام ۱۳۴۹

سواد مراسله جناب آقای حاج انتظام التولیه و آقای حاجی صدر، در قم.

جناب مستطاب شریعتمدار آقای حاج انتظام و جناب آقای حاج صدرالمحققین دامت فیوضاتهما:

در این موقع که جناب مستطاب شریعتمدار، ملاذ الأنام، حجه الإسلام آقای آمیرزا زین العابدین ناظر شرعیات دامت برکاته و جناب مستطاب اجل عالی آقای آمیرزا حسین خان مینوئی رئیس محترم معارف و اوقاف دام إجلاله العالی برای رسیدگی به اثاثیه آستانه مقدسه از طرف وزارت جلیله متبوع مأموریت دارند چون اینجانب به واسطه کسالت مزاج در «ییلاق» هستم جناب عالی سمت نمایندگی دارد، آنچه مقتضی و صلاح است اقدام نمایید.

امضا

خدمت جناب مستطاب شریعتمدار، آقای حاج انتظام التولیه و جناب آقای صدرالمحققین دامت فیوضاتهما ملحوظ افتد(۱)

۱- «مراسلات»، ج۴، ص۳۸.

ص: ۱۵۰

نامه وزارت معارف و اوقاف به آقای محمدخان معینی

فرستنده: وزارت معارف و اوقاف.

گیرنده: آقای محمدخان معینی.

موضوع: مأموریت مخصوص درباره اثاثیه ذی قیمت آستانه و تنظیم بودجه سال بعد و به مزایده گذاشتن رقباتی که مدت اجاره آنها منقضی شده است.

متن: مورخه ۱۷ اسفندماه ۱۳۰۹ / اداره کل اوقاف.

سواد حکم آقای معینی از طرف وزارت معارف نمره ۲۸۹۷۸/۴۰۸۹:

آقای میرزا محمد خان معینی، لازم است پس از ورود به قم فورا دفتر جدید اثاثیه ذی قیمت آستانه مقدسه حضرت معصومه سلام اللّه علیها را به امضای آقای متولی باشی برسانید و بودجه ۱۳۱۰ آستانه ی مقدسه را با نهایت صرفه جویی تنظیم نموده و محاسبه هذه السنه را مرتب و در وصول بقایای مال الاجاره گذشته اهتمام نمایید و رقباتی هم که موعد آنها منقضی گردیده اعلان مزایده آن را منتشر کنید؛ و در ایجار رقبات به خدام خودداری شود. و با مساعدت اداره معارف و اوقاف قم صورتی از مرقومات قم و توابع تهیه و تسلیم دارید و مخارج مسافرت و فوق العاده خود را مطابق نظامنامه جزو مخارج آستانه منظور و دریافت دارید.

امضا و مهر وزارتی است

آقای میرزا محمد خان معینی (۱)

۱- «مراسلات»، ج۴، ص۲.

ص: ۱۵۱

نامه تولیت آستانه مقدسه به اعضای محترم انجمن بلدیه شهر قم

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: اعضای محترم انجمن بلدیه شهر قم.

موضوع: سفارش به دقت در بهره برداری از اراضی قبرستان موقوفه.

متن: مورخه ۹ شعبان المعظم ۱۳۴۹

سواد مراسله اعضای محترم انجمن بلدیه. خدمت اعضای محترم انجمن بلدیه دام إقبالهم:

از قرار معلوم حسب الحکم وزارت جلیله داخله مطابق نقشه جدید، اصلاحاتی در خیابان جنب قبرستان شروع خواهد شد، لزوما خواطر آن آقایان معظم را مستحضر می دارد: اراضی قبرستان از موقوفات آستانه مقدسه و تولیت آن با داعی است. هر گاه از طرف اداره بلدیه اقدام در تسطیح و خیابان سازی اراضی مزبوره بشود، مانعی ندارد، ولی به هر اسم و رسم، به هر کس اراضی قبرستان واگذار شود بدون امضا و اجازه داعی، معامله غیر مشروع و مورد اعتراض خواهد بود.

امضا

خدمت اعضای محترم انجمن بلدیه دام إقبالهم(۱)

۱- «مراسلات»، ج۴، ص۱۶۴.

ص: ۱۵۲

نامه تولیت آستانه مقدسه به میرزا حسن خان مشار

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: میرزا حسن خان مشار.

موضوع: تذکر درباره پرداخت مال الاجاره ملک موقوفه.

متن: مورخه ۲۸ شهر ربیع الآخر ۱۳۴۹

سواد مراسله جناب آقای میرزا حسن خان مشار:

به عرض اشرف عالی می رساند، پیوسته در آستانه مقدسه بقاء سلامت و دوام عظمت حضرت اشرف راخواستارم؛ چون موقع پرداخت مال الاجاره «برهان آباد» موقوفه آستانه مقدسه رسیده، تذکرا عرض می نماید و تمنّا دارد مقرر فرمایید مال الاجاره معمول به را حواله دهند، موجب مزید تشکر و دعاگویی خواهد بود. ایام عظمت و شوکت برقرار باد.

امضا

خدمت حضرت مستطاب اجل اشرف امنع عالی آقای آمیرزا حسن خان مشار، دامت شوکته مشرف شود.(۱)

۱- «مراسلات»، ج۴، ص۹۴.

ص: ۱۵۳

نامه تولیت آستانه مقدسه به آمیرزا حسین خان اسفندیاری سردار نصرت کرمانی

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: آمیرزا حسین خان اسفندیاری سردار نصرت کرمانی.

موضوع: اعلان اشکال نمایندگان وزارت معارف و اوقاف به کیفیت پرداخت مال الاجاره «برهان آباد» و توصیه به مستأجر مربوطه به این که: مال الاجاره معوّق و سال حاضر را بپردازد تا رفع اشکال شود.

متن: مورخه ۱۸ شهر صفر ۱۳۴۹

سواد مراسله جناب آقای آمیرزا حسین خان اسفندیاری سردار نصرت کرمانی :

قربانت شوم، با نهایت صمیمیت و خلوص نیت بدین مختصر مصادعت می دهد از سلامت حالات شریفه استفسار می نماید، امیداست پیوسته در پناه اولیاء حق موفق باشید؛ قریب یک ماه است رئیس کل اداره اوقاف با آقای ناظر شرعیات برای بازدید اثاثیه آستانه مقدسه قم آمده بودند، بحمداللّه تفتیشات آنها رضایت بخش بود، در کتابچه جمع و خرج آستانه مراجعه نمودند از ترتیب «برهان آباد موقوفه» اظهار دلتنگی کردند. این رویّه اجازه داری و پرداخت آن را مخالف قانون تصدیق کردند. داعی دفاع کردم ولی چندان مؤثر نشد. خواهشمندم زیاد از این راضی نشوید مسئولیتی ایجاب شود و مدافعه نماید، آنچه داعی عرض می کنم و صلاح اندیشی می نمایم متأسفانه در خاطر محترم اثری نمی کند. حال برخلاف سابق توجهی به عرایض داعی بفرمایید، وجه مال الاجاره گذشته و هذه السنه را بپردازید، راپورت وصول و ایصال نمایم.

مال الاجاره آستانه را وزارت جلیله اوقاف می خواهد، تکلیف را جهت دوستدار مشکل نفرمایید، انتظار وصول وجه را دارم از حین خیال راحت شوم. ایام شوکت و جلالت برقرار باد.امضا

خدمت حضرت مستطاب اجلّ اکرم افخم عالی آقای آمیرزا حسین خان اسفندیاری، سردار نصرت دامت شوکته ملحوظ افتد.(۱)

۱- «مراسلات»، ج۴، ص۴۶.

ص: ۱۵۴

نامه اداره کل اوقاف به تولیت آستانه مقدسه

فرستنده: اداره کل اوقاف.

گیرنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

موضوع: درخواست معرفی چند نفر از صاحب منصبان جهت انتخاب یک نفر از ایشان برای ریاست کمسیون پیش بینی شده در نظامنامه آستانه مقدسه .

متن: مورخه ۲۲ شهریور ماه ۱۳۰۹

سواد مراسله اداره کل اوقاف نمره ۱۳۱۹۶/۱۶۷۱، جناب مستطاب آقای متولی باشی آستانه مقدسه حضرت معصومه سلام اللّه علیها چون در نظامنامه آستانه مقدسه برای ترتیب امور آستانه مقدسه کمسیونی تبیین گردیده است، مقتضی است برای ریاست کمسیون مزبور از بین صاحب منصبان آستانه چند نفری معرفی و پیشنهاد فرمایید که از این آقایان یک نفر انتخاب شود.

امضا و مهر وزارتی(۱)

۱- «مراسلات»، ج ۴، ص ۹۴.

ص: ۱۵۵

نامه تولیت آستانه مقدسه به وزارت اوقاف

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: وزارت اوقاف.

موضوع: تأکید و توجه به این که: جهت حسن نظارت و حصول غرض از ریاست و نظارت بر کمسیون مربوطه، رئیس و ناظر بر اعضای آن باید کمسیون نماینده ای از وزارت اوقاف باشد نه یکی از صاحب منصبان آستانه مقدسه.

متن: مورخه ۲۸ شهریور ماه ۱۳۰۹

سواد جواب مراسله فوق وزارت معارف و اوقاف از طرف حضرت آقامدّ ظلّه.

مقام منیع وزارت جلیله معارف و اوقاف دامت شوکته مرقومه شریفه ۲۲ شهریور ماه نمره ۱۳۱۹۶/۱۶۷۱ واصل در خصوص انتخاب چند نفر از صاحب منصبان آستانه مقدسه برای ریاست کمسیون که در نظامنامه مقرر گردیده استفسار فرموده، جوابا عرض می نماید: کمسیون مزبور برای رسیدگی به پاره امور آستانه مقدسه است که همان اشخاص ذی نفع و ذی دخل هستند. هر گاه ریاست با خود این اشخاص باشد هیچ زمانی مقصود حاصل نمی شود. نظریه داعی به نماینده وزارتی است، همانطور که قانون هم نظارت را به وزارت جلیله متبوعه قرار داده است.

امضا

مقام منیع وزارت جلیله معارف و اوقاف دامت شوکته.(۱)

۱- «مراسلات»، ج۴، ص۹۴.

ص: ۱۵۶

نامه تولیت آستانه مقدسه به وزارت معارف و اوقاف

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: وزارت معارف و اوقاف.

موضوع: تقاضای به مزایده گذاشته شدن بیست تخته فرش قالی کهنه و عتیقه و تبدیل به احسن شدن آنها توسط وزارت مذکور.

متن: مورخه ۱۱ شهر جمادی الآخره ۱۳۴۹

سواد مراسله وزارت جلیله معارف و اوقاف.

مقام منیع وزارت جلیله ی معارف و اوقاف دامت شوکته:

بر حسب صرفه و صلاح و تصویب آقای مینوئی رئیس محترم کل اوقاف بیست تخته قالی و قالیچه کهنه و عتیقه متعلّق به آستانه مقدسه مطابق صورت جداگانه با مشخصات کافی توسط ضابط آستانه مقدسه ارسال داشت، مقرر فرمایید در تحت مراقبت اداره کل اوقاف به مزایده گذاشته، نظریه عمده التجار «حاج محمد رضا تاجر قمی» که در سرای حاجب الدوله است جلب نمائید تا با توجهات وزارت جلیله متبوعه، فرشهای مرسوله بفروش برسد و تبدیل به احسن گردد. ایام شوکت برقرار باد.(۱)

امضا

۱- «مراسلات»، ج۴، ص۱۰۴

ص: ۱۵۷

نامه تولیت آستانه مقدسه به عمده التجار حاج محمدرضا تاجر قمی

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: عمده التجار حاج محمدرضا تاجر قمی در تهران.

موضوع: درخواست نظارت کامل و اعمال نظر کارشناسانه به هنگام فروش مزایده ای فرش های عتیقه آستانه و خرید فرش های جدید بجای آنها.

متن: مورخه ۱۱ جمادی الأولی ۱۳۴۹

سواد مراسله عمده التجار حاج محمدرضا تاجر در تهران:

جنابا عمده التجارا! بر حسب صلاح و صرفه «بیست تخته فرش قالی و قالیچه کهنه و عتیقه» آستانه مقدسه را توسط مرتضوی انتساب آسید قاسم ضابط روانه داشت، صورت فرش های مزبوره با مشخصات علیحده است، اداره محترم کل اوقاف اعلان مزایده خواهد داد. شرحی اینجانب به وزارت جلیله اوقاف نوشته ام که معامله فرشهای مرسوله با نظریه آن عمده التجار باید بشود، چون اطمینان کامل به امانت و دیانت شما دارم؛ بعلاوه خدمتی است به حضرت فاطمه معصومه صلوات اللّه علیها، لذا به وزارتخانه معرفی نمودم که: فروش باید با نظریه عمده التجار «حاج محمدرضا، تاجر قمی» باشد. خواهشمندم قبول این زحمت را نموده. هر طور مقتضی و صلاح بدانید در محل گذاشتن فرشها و ارائه به مشتریان اقدام نمایید و همچنین در خرید قالی برای آستانه باید دقت کنید و از شما می خواهم با آن احاطه که در اینگونه امور دارید اوقات خود را صرف نمائید فروش و خرید هر دو با علم و بصیرت و صحت بشود؛ انشاء اللّه تعالی توجهات حضرت فاطمه معصومه سلام اللّه علیها شامل حال خواهد شد، اینجانب هم ممنون بوده و هستم.

ایام بکام باد.

امضاء(۱)

۱- «مراسلات»، ج ۴، ص ۱۰۳.

ص: ۱۵۸

نامه تولیت آستانه مقدسه به حاج محمدرضا تاجر

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: حاج محمدرضا تاجر در تهران .

موضوع: تشکر از زحمات حاجی یاد شده بخاطر اقدامات مؤثر ایشان و درخواست ادامه همکاری در خرید و فروش فرش های آستانه مقدسه.

متن: مورخه ۴ شهر شعبان ۱۳۴۹

سواد مراسله عمده التجار حاجی محمدرضا تاجر در تهران .:

جنابا، عمده التجارا، عزیزا! مرتضوی انتساب ضابط آمد، شرح زحمات آن عزیز مکرم را مفصل و مشروح بیان کرد. حقیقت حقوق شناسی و فطره پاکیزه همین اقتضا را دارد. البته در موقع فروش قالی ها با اطلاع وزارتخانه و خرید و فروش جهت آستانه مقدسه اهتمام خواهید نمود، مطابق دستوری که ضابط دارد خریداری کرده، فرشهایی که حالاً و مآلاً صرفه داشته باشد انتخاب نمایید که یادگار از جناب شما در آستانه مقدسه باقی بماند. بحمد اللّه محتاج به دستور نیستید. ایام به کام باد.

امضا

جناب عمده التجار، دوست عزیز مکرم حاجی محمدرضا تاجر قمی دام إقباله ملاحظه نماید.(۱)

۱- «مراسلات»، ج۴، ص۱۶۱.

ص: ۱۵۹

نامه رئیس بلدیه قم به تولیت آستانه مقدسه

فرستنده: رئیس بلدیه قم.

گیرنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

موضوع: درخواست اعزام نماینده جهت مذاکره درباره تخریب دکاکین سرای شاه عباسی.

متن: مورخه ۷/۱۰/۱۳۰۹ / ۲۴۵۷

سواد مراسله ریاست بلدیه قم به حضور مبارک آقا مدّ ظله العالی.

خدمت ذی شرافت، تولیت محترم آستانه مقدسه دام إقباله! چون مطابق حکم «وزارت جلیله داخله» دامت شوکته، باید خیابان جنب قبرستان از مقابل درب آستانه إلی درب مسجد امام اصلاح شود؛ متمنی است یک نفر نماینده از طرف دفتر محترم آستانه مقدسه تعیین و به این اداره معرفی فرمائید که راجع به دکاکین سرای شاه عباسی مذاکره و جهد قاطعی داده شود که سریعا مشغول خرابی و ساختمان بر طبق گفته آقای «اعظم زنگنه مهندس» و دستور اداره بلدیه شوند.

امضا رئیس بلدیه قم معزز عطاردی

خدمت ذی شرافت تولیت محترم آستانه مقدسه دام إقباله.(۱)

۱- «مراسلات»، ج۴، ص۱۶۴.

ص: ۱۶۰

نامه تولیت آستانه مقدسه به رئیس بلدیه شهر قم

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: رئیس بلدیه شهر قم.

موضوع: تعیین نماینده ای از طرف آستانه در پی درخواست بلدیه و یادآوری جبران خسارات به دکاکین مربوط به آستانه مقدسه قدیما و حدیثا.

متن: مورخه ۸ شعبان ۱۳۴۹ = ۸/۱۰/۱۳۰۹

سواد جواب مراسله اداره بلدیه از طرف حضرت آقا مدّ ظله العالی.

خدمت ریاست محترم بلدیه دام إقباله! مراسله مورخه هفتم ماه ۱۰/ نمره ۲۴۵۷ راجع به اصلاح خیابان جنب قبرستان واصل، اینکه تقاضای یک نفر نماینده از طرف آستانه مقدسه شده است، جوابا اشعار می دارد: «آقا سید هاشم» [که] ضابط مباشر ملزومات و تعمیرات آستانه مقدسه است به سمت نمایندگی معرفی می نمایم و در خاتمه تذکر می دهم غرامت خسارات وارده از طرف بلدیه به دکاکین درب صحن مقدس تاکنون تادیه نشده، مکرر در این موضوع به طور مستقیم و غیر مستقیم توسط حکومت جلیله درخواست پرداخت خسارات وارده به آستانه مقدسه را نمودم تا حال به دفع الوقت گذشته است مجددا تقاضا می نماید؛ قراری در باب خسارت وارده به دکاکین آستانه مقدسه بدهید و از قانون کلی بلدیه املاک موقوفه را خارج نمایید.

امضا

خدمت ریاست محترم بلدیه دام إقباله(۱)

۱- «مراسلات»، ج۴، ص۱۶۴.

ص: ۱۶۱

نامه آمیرزا ابوالقاسم محرر پایین شهری به تولیت آستانه مقدسه

فرستنده: آمیرزا ابوالقاسم محرر پایین شهری.

گیرنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

موضوع: درخواست استخدام نوه دختری یکی از خدام مرحوم آستانه مقدسه به جای پدر بزرگ ایشان.

متن: مورخه ۱۹ شوال ۱۳۴۹ = ۱۸/۱۲/۱۳۰۹

سواد مراسله آمیرزا ابوالقاسم محرر پایین شهری است:

فدایت شوم، امید است انشاء اللّه وجود ذی جود حضرت مستطاب آقا از جمیع بلیات ارضی و سمائی مصون و محفوظ بوده باشد و همیشه اوقات، از قادر متعال سلامتی وجود محترم حضرت آقا را خواسته و می خواهم، امید است مقرون به اجابت بوده باشد. ضمنا تصدیع، آسید علی ولد مرحوم آقا رضا نقیب سنوات عدیده در آستانه مقدسه علیها آلاف التحیه، به خدمت حاضر شده و همیشه درصدد خدمت بوده، ولی بعد از فوت، آن مرحوم اولاد ذکور ندارد و صبیه آن مرحوم، عیال آقا حبیب می باشد و یک پسر که مسمّا می باشد به آقا علی دارد؛ متمنی است که بذل محبت فرموده آقا علی را مرخص فرموده بجای جدّ امّی مشغول به خدمت و دعاگویی بوده باشد. أمرکم مطاع، ایام عزّت برقرار.(۱)

ابوالقاسم محرّر، امضا شده است

۱- «مراسلات»، ج۴، ص ۲۲۰.

ص: ۱۶۲

نامه تولیت آستانه مقدسه به آمیرزا ابوالقاسم محرر

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: آمیرزا ابوالقاسم محرّر

موضوع: اعلان خلاف قانون بودن پذیرش تقاضای آمیرزا ابوالقاسم و عدم امکان استخدام فرد یاد شده در متن تلگراف به جای جد مادریش.

متن: مورخه ۱۹/ اسفندماه ۱۳۰۹

سواد مراسله آمیرزا ابوالقاسم محرر:

جنابا، عزیزا! مراسله آن عزیز مکرم واصل، همیشه از محبت و صمیمیت شما ممنون بوده و هستم. در خصوص خدمت مرحوم آقا سید علی نقیب [که [اظهار نموده اید چون قانون آستانه مقدسه را باید حفظ داشت، لذا از قبول این تقاضا عذر می خواهم. زیرا، خادمی آستانه مقدسه در صورتی که داماد از سلسله خدام باشد می تواند تقاضا نماید. از غیر سلسله خدام تاکنون به هیچ عنوان داخل خدمت آستانه مقدسه نشده اند.

امضا

جناب حقایق نصاب، عزیز مکرم، آمیرزا ابوالقاسم محرر دام افضاله، مفتوح دارند.(۱)

۱- «مراسلات»، ج۴، ص ۲۲۰.

ص: ۱۶۳

نامه تولیت آستانه مقدسه به دفتر آستانه مقدسه

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: دفتر آستانه مقدسه.

موضوع: فرستادن سند وقف دو روستایی که از موقوفه های آستانه مقدسه اند جهت ثبت و حفاظت از آن به عنوان مدرک کتبی.

متن: مورخه ۱۹ شهر صیام ۱۳۴۹

سواد مراسله دفتر آستانه مقدسه.

دفتر آستانه مقدسه دام بقاءه! سئوال و جواب با آقای محمد حسین خان افشار را که راجع به ۳ دانگ از قریتین «ذیژ» و «سرچون» موقوفه آستانه مقدسه است لفّا فرستادم. چون اهمیت دارد و مدرک موقوفه است صورت آن را در دفتر ثبت نمایید.(۱)

امضا

۱- «مراسلات»، ج ۴، ص ۲۰۰.

ص: ۱۶۴

نامه دفتر آستانه مقدسه به تولیت آستانه مقدسه

فرستنده: دفتر آستانه مقدسه.

گیرنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

موضوع: کسب اجازه در به ثبت رسیدن سهم آستانه از حمام خواجو همدان.

متن: مورخه ۱۲ اسفندماه ۱۳۰۹

سواد مراسله دفتر آستانه مقدسه .

مقام منیع تولیت جلیله عظمی دامت برکاته!

حاجی علی، مستأجر «حمام خواجو» از همدان مراسله نوشته که شرکاء حمام حاضر شده اند سهم خود را به ثبت اسناد برسانند، با اجازه می خواهد دو دانگ سهمی آستانه را از دو باب ثبت بدهد، مقتضی است به مشارالیه یا کسی دیگر که مورد اطمینان است [اجازه] داده شود سهم موقوفه را به ثبت برساند، اجاره هذه السنه نزد حاجی علی جهت مخارج ثبت هست، هر طور امر فرمایید اقدام شود.

امضاء مدیر و مهر دفتر آستانه مقدسه قم

مقام منیع تولیت جلیله عظمی دامت برکاته(۱)

۱- «مراسلات»، ج۴، ص۲۱۳.

ص: ۱۶۵

نامه دفتر آستانه مقدسه به تولیت آستانه مقدسه

فرستنده: دفتر آستانه مقدسه.

گیرنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

موضوع: درخواست امضای اعلامیه های مزایده یکی از موقوفه های حضرت فاطمه معصومه سلام اللّه علیها و فرستادن آن به اداره اوقاف جهت امضای رئیس آن اداره و الصاق آنها جهت اطلاع عموم.

متن: مورخه ۱۲ اسفندماه ۱۳۰۹

سواد مراسله دفتر آستانه مقدسه نمره ۱۵۵. مقام منیع تولیت جلیله عظمی دامت برکاته!

چون اجاره سه باب دکان واقعه در خیابان چراغ برق موقوفه آستانه مقدسه اول فروردین ۱۳۱۰ منقضی است، پنج ورقه اعلان مزایده نوشته لفّا تقدیم داشت، امضا فرموده توسط حاج رضا علیجان با مراسله به اداره اوقاف ارسال، پس از امضای رئیس الصاق گردد.

مصطفی الحسینی(۱)

۱- «مراسلات»، ج۴، ص۲۱۳.

ص: ۱۶۶

نامه رئیس بلدیه قم آقای عطاردی به تولیت آستانه مقدسه

فرستنده: رئیس بلدیه قم آقای عطاردی.

گیرنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

موضوع: تأکید بر اقدام تولیت در خراب نمودن قسمتی از مستغلات آستانه مقدسه واقع در طرح اصلاح خیابان مقابل حرم و اصلاح و بازسازی باقیمانده آن.

متن: مورخه ۱۴ اسفند ۱۳۰۹

سواد مراسله اداره بلدیه قم.

خدمت ذی شرافت حضرت تولیت محترم آستانه مقدسه دام إقباله:

مرقومه جوابیه مورخه ۱۳ شوال، زیب وصول بخشید البته به عرض عالی رسیده که بر حسب امر اکید مرکز و حکومت جلیله در اصلاح و استقامت خیابان مقابل آستانه مقدسه از طرف مالکین شروع به خرابی و اقدام به ساختمان شده، چنانچه جلو چند باب مستغلات آستانه مقدسه اصلاح نشود، مهندس نمی تواند در صحت و استقامت سایرین دستور ساختمان بدهد. بعلاوه اینکه موجب خسارت فراهم می شود.

نظر به این که نزدیک عید است، ایاب و ذهاب مسافرین و زائرین زیادّ، منظره آستانه به حالت خرابه خواهد بود. با مراتب فوق متمنی است دستور فرمائید که مطابق نظریه آقای مهندس سریعا شروع به خرابی و اقدام به ساختمان نمایند، در خاتمه سواد حکم متحد المآل برای اطلاع خاطر محترم لفّا ایفاد می گردد.

امضاء، رئیس بلدیه قم میرزا عطاردی است(۱)

۱- «مراسلات»، ج۴، ص۲۱۵.

ص: ۱۶۷

نامه تولیت آستانه مقدسه به هیئت نظار آستانه مقدسه

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: هیئت نظار آستانه مقدسه.

موضوع: سفارش به مقدم داشتن تعمیر گلدسته ها و تأخیر غیر آن تا فصل بهار.

متن: مورخه ۹ شهر جمادی الآخره ۱۳۴۹

سواد مراسله هیئت نظار آستانه مقدسه.

هیئت محترم نظار آستانه مقدسه دام بقاءه!

دو...مراسله نمره ۶ و ۷ واصل در خصوص تعمیر گل دسته ها و ایجاد مستراح زنانه اشعار شده بود. آسید قاسم مباشر ملزومات را خواسته، دستور دادم اقدام نماید ولی بواسطه پیش آمد زمستان باید جلوگیری از خرابی گلدسته ها گردد [و [بناء جدید را در بهار اقدام نمود.(۱)

امضا

۱- «مراسلات»، ج۴، ص۱۱۵.

ص: ۱۶۸

نامه تولیت آستانه مقدسه به وزارت معارف و اوقاف

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: وزارت معارف و اوقاف.

موضوع: پـذیرفتن این که یک قطعه از فرش های در معرض فروش آستانه مقـدسه از نوع ارزشـمند فرش بحساب می آیـد و باید از فروش آن صرف نظر و در خزانه آستانه نگهداری شود.

متن: جواب مراسله وزارت جلیله معارف و اوقاف. ۲۲ آذر ماه / ۱۳۰۹ = ۲۲ رجب المرجب /۱۳۴۹.

مقام منیع وزارت جلیله معارف و اوقاف دامت شوکته !

مرقومه شریفه مورخه ۱۶ آذر ماه ۹ / ۱۳۰۹ / نمره ۲۸۱۵/۳۰۵۴۵ واصل راجع به یک تخته از هشت تخته قالی و قالیچه های متعلّق به آستانه مقدسه، اشعار فرموده که نظر به حفظ آثار ملّی باید آن تخته معینه را محفوظ داشت و از فروش آن صرف نظر نمود؛ جوابا عرض می دارد: داعی بـا نظریات وزارت جلیله متبوعه موافقت دارد، سپردم به خزانه آستانه مبارکه عودت دهنـد و حفاظت نماینـد. ولی بقیه را مقرر فرماییـد زودتر تبـدیل به احسن نمایند با حضور نماینده داعی [و [ضابط آسـتانه [که [بواسـطه نبودن فرش در حرم مطهر زائرین در مشقت افتاده اند، برای رفاه زائرین و واردین لازم است حرم مطهر مفروش شود.

تهران: مقام منیع وزارت جلیله معارف و اوقاف دامت شوکته.(۱)

۱- «مراسلات»، ج۴، ص۱۴۴.

ص: ۱۶۹

نامه تولیت آستانه مقدسه به آقای مینویی رئیس کل اوقاف

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: آقای مینویی رئیس کل اوقاف.

موضوع: تقاضای تحویل قالی عتیقه به ضابط آستانه و اظهار اهتمام تولیت بر حفظ آثار ملّی و اشیاء عتیقه و دقت بودن در خرید و فروش فرش های حرم مطهر.

متن: مورخه ۴ شهر شعبان ۱۳۴۹

سواد مراسله آقای امین لشکر مینویی، رئیس محترم کل اوقاف.

قربانت شوم، امید است آن وجود شرافت نمود همواره با جلالت و سعادت قرین باشد، در این موقعی که ضابط مراجعت نموده شرح ملاطفات و مساعدات جناب عالی را بیان کرد، باعث مزید اطمینان و امتنان گردید. مجددا مشارالیه را روزانه خدمت ذی شرافت عالی نمود، مقرر فرمایید قالی عتیقه به مشارالیه تحویل داده به خزانه مبارکه برگرداند. الحمدللّه داعی امتحان داده ام که آثار ملّی و اشیاء عتیقه را کاملاً محفوظ داشته ام؛ وزارت خانه تصدیق دارد در خصوص معامله قالیهای کهنه و خرید قالی نو مطابق صورت که در دست ضابط است دستور دادم با نظریه وزارت جلیله متبوعه فرشهای لازمه برای حرم مطهر خریداری شود، [تا] در این زمستان باعث آسایش زائرین بقعه مبارکه گردد، هر نوع مقتضی بدانید زودتر اقدام فرمایید.

امضا

خدمت حضرت مستطاب، اجل اکرم افخم عالی آقای آمیرزا حسین خان مینویی امین لشکر رئیس محترم کل اوقاف دام إجلاله ملحوظ افتد.(۱)

۱- «مراسلات»، ج۴، ص ۱۶۰.

ص: ۱۷۰

نامه تولیت آستانه مقدسه به وزارت معارف و اوقاف

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: وزارت معارف و اوقاف.

موضوع: به مزایده گذاشتن اراضی موقوفه گازران.

متن: سواد مراسله وزارت اوقاف.

مقام منیع وزارت جلیله معارف و اوقاف دامت شوکته، چون اجاره گازران موقوفه شام و نهار آستانه مقدسه در هذه السنه منقضی می شود، مطابق قانون اعلان مزایده داده با نظارت اداره اوقاف قم با شرایط مقرره اجاره داده شود اینک یک ورق سواد اجاره نامه قریه مزبور رائعا(۱) تقدیم داشت.(۲)

* * *

نامه تولیت آستانه مقدسه به دفتر آستانه

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: دفتر آستانه.

موضوع: فسخ قرار داد مستأجران املاک موقوفه در صورت به موقع نپرداختن مال الاجاره .

متن: ۲۹ آبان ۱۳۱۰ = ۱۰ رجب ۱۳۵۰

سواد کاغذی است که به دفتر آستانه مقدسه نوشته شده:

دفتر آستانه مقدسه، به عموم مستأجرین املاک مزروعی و مستقل آستانه مقدسه اخطار نمایید: چنانچه تا بیست روز دیگر بقایای سال گذشته و هذه السنه ۴۵ تابستان و ۴۵ پاییز را نپردازند مطابق قانون، اجاره آنها فسخ خواهد شد و بر طبق قانون به مزایده، اجاره داده خواهد شد و مال الاجاره هم وصول و ایصال خواهد گردید.

امضا

دفتر آستانه مقدسه دام بقائه.(۳)

۱- این کلمه ناخوانا و نامفهوم بود.

۲- «مراسلات»، ج۸. ص

۳- «مراسلات»، ج۷، ص۱۲۸.

ص: ۱۷۱

نامه تولیت آستانه مقدسه به وزارت معارف و اوقاف

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: وزارت معارف و اوقاف.

موضوع: مظلوم نمایی مستأجران متخلّف نزد وزارت معارف و اوقاف.

متن: مورخه ۹ شهر شعبان ۱۳۵۰ / مقام منیع وزارت جلیله معارف و اوقاف دامت شوکته چون سال نزدیک به انقضاء است و وصول مال الاجاره موقوفه نزد اشخاص معینی به تأخیر افتاده آن اشخاص درصدد برآمده با اظهارات بی اساس در ادای مال الاجاره موقوفه استنکاف و تمرّد می نمایند، مراسلاتی نوشته اند و اداره کل اوقاف لابد جواب قانونی و مانعی به آنها خواهد داد، فقط تذکر می دهد که فشار مطالبه مال الاجاره موقوفه موجب این اظهارات بی اصل و اساس شده است....(۱)

محمد باقر الحسینی(۲)

۱- گویا این مراسله ناقص و ناتمام استنساخ شده است.

۲- مراسلات، ج۷، ص۹.

ص: ۱۷۲

نامه تولیت آستانه مقدسه به حاکم قم و خلجستان

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: حاکم قم و خلجستان.

موضوع: شکایت از بلدیه قم بخاطر فروش و ساخت و ساز اراضی واقع در حریم صحن مطهر.

متن: مورخه ۶ شهر رجب = ۲۵/۸/۱۰

سواد مراسله حکومت جلیله قم.

مقام محترم حکومت جلیله قم و خلجستان: از قرار معلوم اداره بلدیه اراضی حریم صحن مقدس را که در کنار خیابان جدید کوچه حرم واقع می شود فروخته است، با این که حریم املاک و محل مجرای باران و برف انداز شرعا و قانونا از توابع مختصه ملک است، پس مداخله در حریم صحن مطهر غیر مشروع است، به علاوه دیوار صحن تقریبا ذرعی سیصد تومان ساختمان دارد، به کدام مجوز قانونی می توان حمل به آن نمود...(۱) در این حمل ایجاد کرد از جمله نردبان شود که دیگر امنیت و حفاظت اثاثیه آستانه مقدسه در مخاطره واقع شود. هر گاه مراجعه به عملیات بلدیه راجع به دکاکین موقوفه بفرمایید، این همه خسارات پی در پی را مشاهده فرمایید، تصدیق خواهید فرمود که آستانه مبارکه گنجایش این همه خسارت را ندارد؛ با امر اعلیحضرت شاهنشاهی خلّد اللّه سلطانه، به خرابی دکاکین جدیده البناء متصل به دیوار صحن و فرمایش ملوکانه، که نمایش دیوار صحن بهتر و عظمت آن بیشتر است؛ این اقدام بلدیه کاشف از بی اطلاعی است.

مقتضی است، بلدیه را از این تصمیم جدّا منصرف فرموده، نگذارید اعتبار و امنیت صحن مقدس از بین برود، و مسئولیت جهت داعی تولید گردد.

امضا

مقام محترم حکومت جلیله قم و خلجستان دام اقباله(۲)

۱- گویا این فراز از مراسله افتادگی دارد به این جهت چند کلمه بعد از آن نامفهوم است.

۲- «مراسلات»، ج۷، ص۶.

ص: ۱۷۳

نامه تولیت آستانه مقدسه به دفتر آستانه مقدسه

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: دفتر آستانه مقدسه دام بقائه.

موضوع: تأکید بر گرفتن مال الاجاره ها بدون مسامحه و تهدید بر فسخ اجاره در صورت طفره رفتن از پرداخت مال الاجاره.

متن: مورخه غره ربیع الأول ۱۳۴۹

سواد مراسله دفتر آستانه.

دفتر آستانه مقدسه دام بقائه:

چون موقع پرداخت مال الاجاره موقوفات آستانه مقدسه لغایت چهل و پنج تابستان رسیده است؛ لزوما می نویسم: حواله قسط اول را صادر، به مأمورین وصول تأکید نمایید: بدون عذر، تمام و کمال قسط مال الاجاره را دریافت دارند، هر گاه مستأجرین طفره روند، محصول آنها را توقیف کنند؛ [و] با تخلف شرط، فسخ معامله را خواهم نمود و به مزایده می گذارم، دیگر مستأجرین، حق شرعی و قانونی ندارند هر چه برات خریده اند جزو حساب نیاورید.

امضا(۱)

۱- «مراسلات»، ج۴، ص۵۹.

ص: ۱۷۴

نامه تولیت آستانه مقدسه به دفتر آستانه مقدسه

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: دفتر آستانه مقدسه.

موضوع: تقاضای تأکید دفتر آستانه بر جدیت مأموران وصول آن دفتر در رابطه با دریافت مال الاجاره موقوفات آستانه مقدسه.

متن: مورخه ۱۸ شهر ربیع الآخر ۱۳۴۹

سواد مراسله دفتر آستانه مقدسه دام بقائه.

دفتر آستانه مقدسه دام بقائه:

چون قسط اجارات موقوفات آستانه مقدسه منقضی و بر حسب قانون، عایدات باید تمرکز پیدا کند تا به مصارف معیّنه برسد لازم است به مأمورین وصول و تحصیلدارن اخطار کنید با جدّیت تامّ وظیفه خود را انجام و در جمع عایدات با اهتمام کامل اشتغال داشته باشند. در صورت تسامح مورد مسئولیت واقع خواهند شد و به من اطلاع بدهید تا اقدام کامل نمایم.

امضا(۱)

۱- «مراسلات»، ج۴، ص۸۶.

ص: ۱۷۵

نامه تولیت آستانه مقدسه به حاکم قم و خلجستان

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: حاکم قم و خلجستان.

موضوع: تقاضای صدور دستور لازم به بلدیه قم، از طرف حاکم قم، جهت جبران خسارتهای وارده بر مستقلات موقوفه آستانه.

متن: مورخه ۲۸ شهر ربیع الآخر ۱۳۴۹

سواد مراسله حکومت جلیله قم.

مقام محترم حکومت جلیله قم و خلجستان دام اجلاله:

در موضوع خرابی مستقلات درب صحن مقدس موقوفه آستانه مقدسه که به امر بلدیه خراب شده و چند فقره آن بکلّی از بین رفته، مخروبه و مسلوب المنفعه مانده، برای رفع خسارت مستقلات مزبوره مکرر تذکر داده ام و عطف توجهی نشده؛ اینک که بلدیه قانونی تشکیل شده، مقتضی است مراجعه فرمایید تا بلدیه قانون [و [قراری در رفع خسارت آستانه مقدسه بدهد؛ و تا قبل از زمستان بنایی و تعمیر خرابیها وارده بگردد.

امضا(۱)

۱- «مراسلات»، ج۴، ص۹۵.

ص: ۱۷۶

نامه تولیت آستانه مقدسه به کربلایی سید ابراهیم

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: کربلایی سید ابراهیم.

موضوع: برخورد با تخریب کنندگان املاک موقوفه در گازران.

متن: مورخه ۱۶ شهر فوق [ذی الحجه] ۱۳۴۸

سواد مراسله کربلایی سید ابراهیم مستأجر گازران.

مرتضوی انتساب کربلایی سید ابراهیم! مکتوب آن مرتضوی انتساب واصل در خصوص اقدامات مقرّب الخاقان حاجی نصر اللّه خان مستحضر گردید، البته اشخاص قابل و لایق امتحان کفایت خود را بروز می دهند و وسایل آبادی املاکی که متصدی و مستأجر [آنها [هستند فراهم می نمایند. در خصوص «ایل قاسملو» که آمدند اطراف گازران و خرابی می کنند، همین ورقه را نشان سرکار حاجی خان بدهید از تجاوزات آنها جلوگیری بنمایند؛ هر گاه عملیات خود را تعقیب نمودند اطلاع دهید، مأمور مخصوص می فرستم.

از این که در آبیاری «باقر آباد» مراقبت دارید خوشوقتم. از عزیزی «سیداحمد» احوالپرسم.

گازران، مرتضوی انتساب کربلایی سید ابراهیم مستأجر گازران مفتوح دارد.(۱)

۱- «مراسلات»، ج۴، ص۱۷.

ص: ۱۷۷

نامه تولیت آستانه مقدسه به رئیس محترم معارف و اوقاف قم

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: رئیس محترم معارف و اوقاف قم.

موضوع: کوشش برای حفظ آثار موقوفات، از دست برد سارقان.

متن: مورخه ۲۰ شهر ربیع الأول، ۴ شهریور ماه ۱۳۰۸

سواد مراسله ریاست محترم معارف و اوقاف قم.

خدمت ریاست محترم معارف و اوقاف قم و مضافات دام إجلاله:

چندی قبل شبانه چند خشت از کاشی های امامزاده شاهزاده اسماعیل واقع در قهستان، پنج فرسخی قم را به سرقت برده، مشایخ و خدام و اشخاص دیگر را مأمور به تعقیب نموده تا در حوالی کاشان آثار و علائم سارق را به دست آورده، توبره محتوی چند آجر روی قبر، با آلات و ادوات که دفن شده بیرون آوردند. داعی از رئیس نظمیه کاشان گرفتاری سارق و دریافت داشتن بقیه خشتها را خواسته و الحق معزی له، نهایت مراقبت را به عمل آورده، دو عدد خشت کاشی که سارق، نفیس تصور کرده و پنهان نموده بوده است، اخذ و دریافت داشته، نزد داعی فرستاد؛ فعلاً آن خشت ها را در دفتر آستانه با علائم، ثبت کرده، انتظار تشریف فرمایی حجه الاسلام آقای «خازن» رادارم، در خزانه گذاشته شود، چون دیگر اطمینان نیست در محل که قهستان و کوه است نصب شود، محض استحضار آن ریاست محترم زحمت داده.

امضا(۱)

۱- «مراسلات»، ج۳، ص۵۵.

ص: ۱۷۸

نامه تولیت آستانه مقدسه به دفتر آستانه مقدسه

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: دفتر آستانه مقدسه.

موضوع: ردّ پیشنهاد اجاره مجدد به مستأجران متخلف.

متن: مورخه ۲۶ جمادی الآخره ۱۳۴۶، مطابق ۳۰ برج آذر ۱۳۰۶.

دفتر آستانه مقدسه، چون موقع اعلان مزایده رقبات موقوفات آستانه مقدسه است، لزوما بنویسم: مستاجرین موقوفه را بخواهید، مطابق اقساط مقرره، مال الاجاره را دریافت دارید، هر کس در ادای مال الاجاره طفره و تعلّل دارد، پیشنهاد درخواست اجاره داری ندهد؛ و مال الاجاره به سختی وصول می شود، زیاد تأکید نمی کنم.

امضا(۱)

۱- «مراسلات»، ج ۱، ص ۱۰.

ص: ۱۷۹

نامه تولیت آستانه مقدسه به آقای سمیعی وزیر داخله

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: آقای سمیعی وزیر داخله.

موضوع: شکایت از حاکم قم به خاطر به مزایده گذاشتن املاک وقفی.

متن: مورخه شهر صیام ۱۳۴۷ / سواد مراسله حضرت آقای سمیعی وزیر داخله.

به عرض اجل عالی می رساند: همواره در آستانه مقدسه به دعای آن وجود شرافت نمود مشغول و با روابط و سوابق خصوصی و موروثی لزوما خاطر محترم را مستحضر می دارد و تمنای مساعدت دارد و البته بر خواطر اولیای امور پوشیده نیست که داعی با مأمورین دولت وحدت نظر داشته و همراهی نموده، چنانچه با حکومت کنونی هم مبلغی از مال خود آستانه مقدسه [را]برای تسطیح قبرستان داده ام؛ ولی انتظار نداشتم ایشان اراضی قبرستان موقوفه آستانه متبرکه را به مزایده گذاره، در معرض بیع و شراء درآورند. محض ادای تکلیف تولیتی اعتراض نموده مجوز این اقدام را از حکومت خواسته، این اعتراض قانونی داعی ثبت شده که مشارالیه مساعدتهای سابقه را فراموش و این ادای وظیفه را گناه بزرگی تصور کرده، مشغول نقشه کشی و اسباب چینی و پشت هم اندازی است که املاک شخصی موروثی دعاگو را عنادا خراب کند و خسارت جبران ناپذیری وارد بیاورد. هر گاه عملیات این حکومت را که گفتنی و شنیدنی است بخواهم شرح بدهم موجب تصدیع خواهد شد؛ همان وجدان پاك حضرت اشرف را حکم قرار می دهم، تصدیق خواهید فرمود که اظهارات حکومت، محض طمع و غرض و اذیت ذریّه پیغمبر است، راضی نشوید در موقع زمامداری حضرت اشرف، این نوع بی عدالتی و فشار از طرف حکومت به داعی وارد بیاید؛ مقرر فرمایید دست از اسباب چینی بردارد؛ بگذارید در گوشه انزوا، با کسالت مزمنه مشغول دعاگویی ذات مقدس ملوکانه و هیئت دولت باشم، انتظار بذل عطوفت و عنایت مخصوص آن مقام منیع را دارم.

ایام شوکت و عزّت مستدام باد.(۱)

۱- «مراسلات»، ج۲، ص۵۴.

ص: ۱۸۰

نامه تولیت آستانه مقدسه به آقای آمیرزا حسن خان مشار

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: آقای آمیرزا حسن خان مشار.

موضوع: پیگیری ارسال مال الاجاره ملک موقوفه.

متن: مورخه ۲۸ شهر رجب ۱۳۴۷

سواد مراسله حضرت آقای آمیرزا حسن خان مشار، دامت شوکته.

قربانت شوم، انشاء اللّه تعالی وجود مسعود عالی همواره با سعادت و جلالت قرین، در انجام امور شخصی و نوعی موفق باشید. در خصوص مال الإجاره «برهان آباد» موقوفه آستانه مقدسه اینقدر تأخیر و تعطیل ادای آن را از طرف حضرت عالی انتظار نداشتم؛ در حقیقت این صدقه جاریه باعث افتخار خانوادگی است؛ اعیان و ارکان مملکت هر یک توسلی به «شفیعه یوم جزاء علیها آلاف التحیه و الثناء» جستند، مرحوم مبرور «وکیل الملک» هم بنایی عالی در آستانه مقدسه گذاشت: ملک مرغوبی وقف نمود، حال حفظ این اساس به عهده حضرت عالی است، خواهشمندم مقرر فرمایید مال الاجاره سه دانگ که در ید «حضرت مشار» است و سه دانگ که به عهده حضرت مستطاب عالی است، تمام و کمال برات تلگرافی ارسال شود، چون سال قریب باتمام است محاسبات دفتر آستانه مقدسه بواسطه نرسیدن این مال الاجاره ناقص مانده است، امید است در جواب همین ذریعه، برات را ارسال فرمایید. مزید تشکر و امتنان خواهد بود. ایام عزت و جلالت برقرار باد.

امضا(۱)

۱- «مراسلات»، ج ۲، ص ۳۵.

ص: ۱۸۱

نامه خدام آستانه مقدسه به حجه الاسلام والمسلمین آقا مهدی

فرستنده: خدام آستانه مقدسه.

گیرنده: حجه الاسلام و المسلمین آقا مهدی.

موضوع: درخواست اقدام مؤثر عالم ذی نفوذ جهت حفظ ملک موقوفه ای که به عنوان ملک شخصی تلقی شده است.

متن: مورخه ی ۱۲ شهر جمادی الآخره ۱۳۴۷

سواد مراسله خدام والا مقام به حضرت حجه الاسلام و المسلمین آقای آقا مهدی دامت برکاته.

حضور مقدس حضرت مستطاب شریعتمدار، غوث الأنام، مروج الأحکام، خلایق افتخار، حجه الاسلام و المسلمین آقای آقامهدی دامت برکاته وجوده، با کمال احترام به عرض مبارک می رسانیم:

همیشه خدام آستانه مقدسه حضرت فاطمه معصومه صلوات اللّه علیها در اثر توجهات حجج اسلامیه و آیات الهیه محفوظ و از تهاجم معاندین بقعه مبارکه و حاصل صدمات جاریه ایمن بوده؛ اینک موقع حفظ موقوفه آستانه مقدسه رسیده است: دو نفر دنیا پرست بی عقیده به حساب و عقاب درصدد برآمده «قنات تبرته» موقوفه چند ساله دختر حجت خدا [را] به تدلیس و سالوس ببرند. کسی که ممکن است جلوگیری از آنها نماید و از هر حیث منزه و مبرّا باشد وجود مقدس حضرت مستطاب عالی است؛ حال، عموم خدام روضه مقدسه فاطمیه از آن مقام محترم استدعای عاجزانه داریم و استرحام می نماییم، نگذارید این ملک موقوفه دستخوش این دو نفر از خدا بی خبر بشود.

حضرت مستطاب عالی به علاوه بر ولایت شرعیه، از خانواده سیادت و عصمت و طهارت هستید، حفظ مقام دختر حجت خدا را بفرمایید. همانطوری که در موقع خطبه چراغ و مظانّ استجابت دعا، در حرم مطهر صداها به دعاگویی و

ص: ۱۸۲

ثناجویی حضرتعالی بلند می شود، لعن به غاصبین موقوفه هم خواهد شد. انتظار بذل مجاهدت از طرف باشرف حضرت عالی داریم؛ ودر خاتمه تشکرات خود را تقدیم می نماییم.

از طرف عموم خدام آستانه مقدسه(۱)

۱- «مراسلات»، ج۲، ص۲۴.

ص: ۱۸۳

نامه تولیت آستانه مقدسه به سرکشیک حرم مطهر

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: سرکشیک حرم مطهر.

موضوع: تشکر و سپاس از زحمات «سرکشیک حرم» بجهت تلاش ایشان در اثبات حقانیت موقوفه بودن ملکی در «اراک».

متن: مورخه ۲۰ شهر جمادی الاولی ۱۳۴۷

سواد متن جناب حاج سرکشیک در عراق.

جناب دوست عزیز حاجی سرکشیک، دو روز است از جناب شما و همراهان بی اطلاعم. انشاءاللّه، با توجهات خاصه دختر حجت خدا حقانیت موقوفه ظاهر، تجاوز مدعی معلوم. زحمات شما و همراهان و دوستان مؤثر شده، روان پاک شفیعه یوم جزا شاد، اینجاب هم مسرور و ممنونم، مخصوصا می نویسم: با کمال جدیت مقصود را حاصل کنید. از آقایان کارکنان ممنون و احوالپرسم.

متولی باشی(۱)

۱- «مراسلات» ج۲، ص۲۸.

ص: ۱۸۴

نامه متولی باشی حرم مطهر به حجه الاسلام حاج میرزا محمدعلی خان در عراق

فرستنده: متولی باشی حرم مطهر، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: حجه الاسلام حاج میرزا محمد علیخان در عراق.

موضوع: درخواست تلاش علما که برخوردار از نفوذ کلمه در بین ملّتند جهت حفظ موقوفات از به تصرف درآمدن آنها به عنوان ملک شخصی.

متن: مورخه ۲۱ شهر جمادی الأولی ۱۳۴۷

سواد مراسله حضرت حجه الاسلام آقای حاج میرزا محمدعلیخان در عراق. به عرض عالی می رساند: پیوسته بقای سلامت و دوام افادت وجود مسعود محترم را از خداوند و اجداد بزرگوار خواستارم؛ مرقومه شریفه عزّ وصول ارزانی داشت. «شهداللّه» همت وافی و نیت عالی حضرت مستطاب عالی در زحمات نوعیه و اصلاح امور عامه موجب تقدیر و تشکّر است، در حقیقت نعمتی است، باید قدردانی نمود، «لئن شکرتم لأزیدنّکم»(۱). در مورد اصلاح اشاره فرموده اید و صلاح دانسته اید چون حضرت مستطاب عالی دارای مقامات علم و اخلاق و دیانت و متانت هستید بطور صفا عرض می کنم: طرف این معامله داعی نیستم، که بتوانم گذشت کنم، حضرت مستطاب عالی و سایر حجج اسلامیه عراق با نفوذ کلمه و مطاعیت که دارید، تقریبا مثل داعی مسئول هستید؛ هر گاه این قنات از موقوفه مقدسه است، مدعی با اظهار قدس و تقوا موقوفه دختر حجت خدا را برای چه می خواهد ببرد؟! و به که واگذار کند و برود؟ و اگر از آستانه مبارکه نیست، ربع و ثلث ندهد و این ثروت را ناقص نکند.

داعی به اندازه تکلیف شرعی و وجدانی اقدام در احقاق حق و استیفاء حظّ آستانه مقدسه و خدام والا مقام می نمایم، وقتی نفوذ طرف جلوگیری کرد، در نزد خدا و خلق ملوم نیستم، «و لیس هذا أوّل قاروره کسرت فی الإسلام»(۲) متمنی است اغلب از صدور مرقومات شریفه و فرمایشات، مسرور و ممنونم فرمایید.(۳)

امضا

۱- سوره ابراهیم، آیه: ۷.

۲- «امثال و حکم»، دهخدا، ج۳، ص۱۳۷۵.

۳- «مراسلات»، ج۲، ص۱۶.

ص: ۱۸۵

نامه تولیت آستانه مقدسه به دفتر آستانه مقدسه

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: دفتر آستانه مقدسه.

موضوع: تأکید بر گرفتن باقیمانده مال الاجاره از مستأجران آستانه مقدسه، جهت محاسبه دخل و خرج یک ساله و ارسال آن به اداره معارف و اوقاف.

متن: مورخه ۲۸ شهر محرم ۱۳۴۸

سواد مراسله دفتر آستانه مقدسه.

دفتر آستانه مقدسه دام بقائه: بر حسب اخطار اداره معارف و اوقاف صورت جمع و خرج سنه گذشته باید در مدّت یک ماه فرستاده شود، لذا مؤکّدا می نویسم از مستأجرین موقوفه بقیه مال الاجاره را دریافت دارید که در صورت محاسبه بقایای مستأجرین نوشته نشود؛ چون موقع رفع محصول است. دیگر عذر قبول نمی شود.(۱)

امضا

۱- «مراسلات»، ج۳، ص ۳۱.

ص: ۱۸۶

نامه تولیت آستانه مقدسه به کربلایی سید ابراهیم

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: کربلایی سیدابراهیم مستأجر گازران .

موضوع: تأکید بر حفظ محصول در سالی که زمین های زراعی دچار ملخ خوردگی شده اند.

متن: مورخه ۲۵ محرم الحرام ۱۳۴۸

سواد مراسله کربلایی سید ابراهیم مستأجر گازران

مرتضوی انتساب کربلایی سید ابراهیم، مکتوب آن مرتضوی انتساب واصل، درخصوص خسارت ملخ نوشته بودید، مستحضر گردید؛ البته محصول را ضبط کنید، بیابان نگذارید. حضرات خدام که فرستاده بودم ملاحظه کردند. محصول آنجا بعد از ضبط محصول قم بیاید، قرار آسایش شما را می دهم. از آقا سید احمد احوالپرسی کنید، زیاده چه نویسم؟

امضا(۱)

۱- «مراسلات»، ج۳، ص۲۹.

ص: ۱۸۷

نامه تولیت آستانه مقدسه به دفتر آستانه مقدسه

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: دفتر آستانه مقدسه.

موضوع: تأکید بر رعایت مقررات در رابطه با حقوق مستخدمین حرم مطهر و این که برداشت مقرری های آستانه و صورت محاسبه سالانه باید به امضای تولیت برسد.

متن: مورخه ۶ شهر صفر ۱۳۴۸

سواد مراسله دفتر آستانه مقدسه.

دفتر آستانه مقدسه دام بقائه:

نظر به نظامنامه وزارتی، خریداری حقوق مستخدمین آستانه مقدسه ممنوع است، باید مستأجران اقساط مال الاجاره موقوفه را به دفتر بپردازند [و [ارباب حقوق از دفتر اخذ نمایند. و نیز برداشت مقرریهای آستانه باید به امضای اینجانب باشد، بدون امضا در دفتر ثبت نکنید [و [محسوب ننمایید، مسئول خواهید بود. در خصوص صورت حساب سنه گذشته سعی کنید صورت جمع و خرج سنه گذشته را هر چه زودتر تمام کرده پس از مراجعه و امضای اینجانب به اداره معارف فرستاده شود. زیاد تاکید نمی کنم.

امضا(۱)

۱- «مراسلات»، ج۳، ص۳۲.

ص: ۱۸۸

ص: ۱۸۹

ص: ۱۹۰

ص: ۱۹۱

فصل ۵: برخی وقفنامه های مربوط به موقوفه های آستانه مقدسه و نامه های اداری مربوط به آن

وقفنامه [اول] آقای محمدشفیع گرکانی

موضوع: وقفنامه [اول] جناب آقای محمد شفیع گرکانی مربوط به مقداری از زمین زراعی «گازران» واقع در «جعفر آباد» ساوه که محصول آن باید جهت شام خادمان حضرت فاطمه معصومه سلام اللّه علیها صرف شود.

متن وقفنامه:.... وقف صحیح شرعی و حبس مؤبّد ملّی نمود بنده ذلیل گنهکار روزگار سیاه «محمدشفیع ابن محمد حسن» همگی و تمامی سه دانگ مشاع از جمله ششدانگ قریه «کازرون نو» واقعه در محال جعفر آباد ساوه را که محدود است به حدود اربعه ی ذیل(۱)، از قنات و زمین مزروعی به انضمام چهاردانگ در شش دانگ یک قطعه باغ، و چهاردانگ از کل ششدانگ یک «حجر طاحونه» و چهار دانگ قلعه و بیوتات رعیتی که متعلّق به چهار دانگ و یک چارک ملک متصرفی گازران است و چهار دانگ از کل ششدانگ خانه «ابراهیم مسگر» و چهار دانگ از کل ششدانگ یک باب یخچال و چهار دانگ از کلّ ششدانگ یک قطعه باغ یونجه قریه مزبوره را بر آستانه مقدسه حضرت معصومه فاطمه بنت موسی بن جعفر صلوات اللّه علیها و علی آبائها الطاهرین و أجدادها المعصومین المکرمین، که همه ساله وجه منافع آنها موافق تفصیل ذیل به مصرف مخارج شام خدام آستانه مبارکه و روضه خوانی لیالی جمعه ایام سال برسد و تولیت آن را به جناب مستطاب سلاله دودمان مصطفوی و فخر خاندان مرتضوی آقای حاج میرزا حسین متولی باشی، سرکار فیض... آثار سلّمه اللّه تعالی و اولاد امجاد جناب معزی که نسلاً بعد نسل دارای تولیت باشند، واگذار نموده؛ هر گاه خدای نخواسته اولاد ایشان منقرض شد یا این که تولیت به خانواده خود ایشان یا خانواده دیگر منتقل گردید و تولیت آن با متولی آن عصر است، هر که باشد. و همچنین سرکشیکان عظام و صاحب منصبان آستانه مقدسه که مدیر کشیکها می باشند در عصر هر که باشد حق نظارت دارند و به

۱- حدود اربعه یاده شده به عنوان ضمیمه در پایان وقفنامه اول نگاشته شده است.

ص: ۱۹۲

اطلاع و صوابدید ایشان موقوفه مذکوره به اجاره داده شود یا این که مخارج از قبیل مخارج قنات و تعمیرات سکنه و غیره آنجا لازم باشد و همچنین در خرید اجناس و مصارف آن باید ناظر باشند و شرط باشد که اگر انشاءاللّه اجاره موقوفه علاوه بر مخارج فوق که تعیین شده بشود به قدر «دویست تومان» همه اوقات در نزد تولیت ضبط و حاضر باشد که هر گاه مخارج خرابی قنات یا این که خدای نخواسته محصول را آفتی برسد، یا این که قیمت اجناس ترقی حاصل نماید که قیمت علاوه از آنچه منظور شده بشود به مصارف مذکوره با اطلاع ناظر برسد که در شام و سایر مخارج کسر و نقص روی ندهد و اگر انشاء اللّه تعالی خرابی در قنات بهم نرسید و محصول هم عیب نکرد، اضافه جمع شود تا به مبلغ چهار صد تومان برسد همین که به مبلغ چهار صد تومان رسید، دویست تومان آن هم چنان که ذکرش [شد [نگاهدارند و دویست تومان دیگر، یک صد و پنجاه تومان میانه خدام مطابق قسمت نامچه که در دست دارند، قسمت نموده، بدهند و پنجاه تومان دیگر را به پنج نفر که یکی ده تومان باشد از جوانهای عزب سادات بی چیز خدام آستانه مقدسه بدهند که عروسی نمایند. و همچنین شرط شد که هر گاه قیمت اجناس ارزان تر از آنچه قیمت شده، بشود، تفاوت [را] روی «تنخواه» بگذارند سال به سال تا به حد چهار صد تومان برسد.

و اگر خدای ناخواسته گرانی فوق العاده باشد یا این که محصول را آفتی رسد، منافع آن سال هر چه می شود، حساب نمایند مخارج شام را به اندازه دخل آن سال قرار بدهند باین معنا که یک شب آبگوشت بدهند، و یک شب چلو، و اگر خسارت بیشتر است هفته ای دو شب که: یک شب دوشنبه باشد و یک شب جمعه، چلو بدهند و سایر لیالی را آبگوشت. که دخل ملک کفایت مخارج را بکند و قرار مخارج سال هم این قسم داده باشد که محصول هذه السنه به مصارف سنه آتیه برسد و اقل سال قرار می باید داده شود که همیشه اوقات پول نقد حاضر داشته باشد تا اجناس

ص: ۱۹۳

و تدارکات را یکجا در موقع ارزانی آن جنس بخرند که تفاوت کلّی به جهت موقوفه حاصل شود.

شرط دیگر این که خدام کشیک که در هر شب کشیک، حاضر می شوند باید تا صبح در کشیکخانه مبارکه حاضر و بیتوته نمایند. هر گاه بعد از صرف شام بخانه خود بروند حق صرف شام را ندارند.

شرط دیگر آن که روضه خوان که دو نفر در عرض سال معین شده، چون از خود خدام بعضی روضه خوان هستند، هر سه ماه دو نفر مشغول روضه خوانی باشند که درحقیقت هشت نفر روضه خوان بخوانند، هر سه ماه دو نفر و حقی که معین شده به این هشت نفر برسد و قرار داده باشد که در ایام و لیالی ماه مبارک رمضان طلاب و غربا را وقت افطار شام بدهند و روضه بخوانند و شام خدّام را در سحور بدهند.

و شرط باشد هر اوقات که خدّام کشیک علاوه بر آنچه منظور شده، حاضر باشند، شام آنها موافق برآورد، علاوه داده شود. و هر گاه خدام کشیک کمتر حاضر باشند موافق سرشمار از برآورد، کمتر شام طبخ نمایند که در علاوه و کسر، صرفه وقف ملاحظه شده باشد و خدام حاضر بی شام نمانند.

و به تاریخ لیل جمعه هجدم شهر ذیحجه الحرام یونیت إیل هزار و سیصد و یازده هجری، از موقوفه مذکوره تخلیه ید ملکیت نموده و به تصرف آقای حاج میرزا سید حسین، متولی باشی حالیه آستانه مقدسه داده شد و صیغه وقف بالعربیه و الفارسیه جاری گردید. «فَمَن بَدَّلَهُ بَعْدَمَا سَمِعَهُ فَإِنَّمَا إِثْمُهُ عَلَى الَّذِينَ يُبَدِّلُونَهُ إِنَّ اللّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ»(۱) و کان ذلک فی شهر ذی حجه الحرام ۱۳۱۱.

محمد شفیع(۲)

۱- سوره بقره، آیه: ۱۸۱.

۲- مراسلات، ج۷، ص۵-۲.

ص: ۱۹۴

ضمیمه وقفنامه:

حدود چهارگانه اراضی موقوفه گازران:

حدّ شرقی به مزرعه پستکان.

حد غربی به کازران ملکی واقف.

حد جنوبی به سنگچین سه راه طغرود.

حد شمالی به مزرعه نورآباد(۱).

۱- «همان»، ص ۲.

ص: ۱۹۵

دومین وقفنامه آقای محمدشفیع بن محمدحسن

موضوع: دومین وقفنامه آقای «محمد شفیع ابن محمد حسن» در رابطه با وقف مقداری از زمین های مزروعی گازران جعفر آباد

متن: بعد الحمد و الصلوه، مجدّدا در روز جمعه یازدهم شهر محرم سیچقان ئیل سنه یک هزار و سیصد و هیجده هجری ۱۳۱۸ وقف صحیح شرعی و حبس مؤبّد ملّی نمود، این بنده ذلیل گنه کار روسیاه محمد شفیع ابن محمد حسن گرکانی نیم دانگ مشاع از کل ششدانگ قریه گازران جعفر آباد را که محدود است به حدود مفصّل له در متن وقفنامه اول به انضمام دو دانگ از کل ششدانگ یک حجر طاحونه و دو دانگ از کل ششدانگ یک قطعه باغ بزرگ و دو دانگ از کل ششدانگ یخچال و دو دانگ از کل ششدانگ عمارت ابراهیم مسگر و دو دانگ از یک قطعه باغ یونجه، به آستانه مقدسه حضرت معصومه فاطمه بنت موسی بن جعفر صلوات اللّه و سلامه علیها و علی آبائه الطاهرین و أجداده المعصومین، که: همه ساله وجه منافع مذکوره به قرار تفصیل ذیل به مصارف نهار خدام آستانه مقدسه برسد.

و تولیت آن را با تفصیل و شرایط در متن، به جناب مستطاب سلاله دودمان مصطفوی و فخر خاندان مرتضوی «آمیرزا محمد باقر متولی باشی» سرکار فیض آثار سلّمه اللّه تعالی و بعد از ایشان هر کس که متصدی بر تولیت باشد واگذار نمود و تمام شرایط مذکوره در موقوفه و غیره و غیره و غیره در این موقوفه هم منظور است و صیغه وقف بالعربیه و الفارسیه جاری گردید. «فَمَن بَدَّلَهُ بَعْدَمَا سَمِعَهُ فَإِنَّمَا إِثْمُهُ عَلَى الَّذِينَ يُبَدِّلُونَهُ»(۱) فی شهر محرم الحرام سنه ۱۳۱۸ هزار و سیصد و هیجده .

محمد شفیع

۱- سوره بقره، آیه: ۱۸۱.

ص: ۱۹۶

به سعی و اهتمام جناب مستطاب، سلیل العلماء العظام آشیخ علی بحر العلوم خازن التولیه، آستان عرش نشان حضرت عبدالعظیم علیه السلام، هفتصد و پنجاه مجلّه از این وقفنامه به حلیه طبع آراسته، مجانا داده می شود. ۲۱۳۱۹، کتبه العبد

المذنب یحیی التفرشی ۱۳۱۹.

یا علیّ، الأصل مع المموّل سیّان. حرّره الشریف الرضوی الخازن الرازی فی التاریخ ۱۳۱۹؛ صحیح است.(۱)

صورت وقف نامه اول:

یک قطعه باغ یونجه قریه مزبور را بر آستانه مقدسه حضرت معصومه فاطمه بنت موسی بن جعفر صلوات اللّه علیها و علی آبائه الطاهرین و اجداده المعصومین المکرمین که همه ساله وجه منافع آنها موافق تفصیل ذیل به مصرف رسد.

قریه گازران نو از جمله شش دانگ، ۵ دانگ.

چهار دانگ از شش دانگ یک قطعه باغ.

چهار دانگ از کلّ شش رنگ یک حجر طاحونه.

چهار دانگ قلعه و بیوتات رعیتی.

چهار دانگ از کل شش دانگ یک باب یخچال.

چهار دانگ از کل شش دانگ ابراهیم مسگر.

چهار دانگ از کل شش دانگ یک قطعه باغ یونجه.

مخارج شام خدام آستانه مبارکه و روضه خوانی لیالی جمعه ایام سال برسد و تولیت آن را جناب مستطاب سلاله و دودمان مصطفوی و فخر خاندان مرتضوی آقای حاج میرزا سید حسین متولی باشی سرکار فیض آثار

۱- «مراسلات»، ج۷، ص۵.

ص: ۱۹۷

شام خدام آستانه ۴۳ نفر

سرکشیک و صاحب منصب ۴ نفر.

خدّام

۳۰ نفر

کفش دار

۲ نفر

ناظر

۳ نفر

فراش

۴ نفر

برنج و روغن و گوشت برای ۳۶۵ روز.

هیزم، پنیر، نان، ماست، نمک، اسباب خورش و سبزی شام لیالی روضه خوانی ۲۴۰ نفر شبهای یکشنبه. ۵۲ شب.

طلاب ۱۰ نفر.

غربا و غیره ۱۲ نفر.

روضه خوان ۲ نفر.

شبهای غیرجمعه ۴ شعله تک شمع: مقرر ۳۱۳ شعله.

شبهای جمعه ۶ شعله ۴ شمع: مقرر ۵۲ شعله.

ص: ۱۹۸

نامه وزارت معارف و اوقاف به اداره معارف و اوقاف

فرستنده: وزارت معارف و اوقاف.

گیرنده: اداره معارف و اوقاف.

موضوع: دستور به گرفتن نسخه ای از وقفنامه های آستانه مقدسه.

متن: مورخه ۲۰ اسفندماه ۱۳۰۷

سواد مرقومه وزارت جلیله معارف و اوقاف دامت شوکته.

معارف و اوقاف، با استحضار از مفاد راپرت نمره ۱۵۵۹ در خصوص اسناد و نوشتجات موقوفات آستانه مقدسه حضرت معصومه سلام اللّه علیها، جوابا اظهار می دارد که باید مجددا سواد وقفنامجات موقوفات آستانه مقدسه را از آقای متولی باشی دریافت و دو دو سیه ضبط نمایید.(۱)

رئیس کل اوقاف حائری

مهر کل معارف

۱- «مراسلات»، ج۳، ص۱۳.

ص: ۱۹۹

نامه رئیس اداره اوقاف قم به تولیت آستانه مقدسه

فرستنده: رئیس اداره اوقاف قم.

گیرنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

موضوع: درخواست تهیه دو نسخه از وقفنامه های آستانه مقدسه در پی دستور وزارت معارف و اوقاف جهت ارسال به اداره اوقاف.

متن: مورخه ۱۱/۱/۱۳۰۸

سواد مراسله ریاست محترم اداره معارف قم.

جناب مستطاب شریعتمدار، ملاذ الأنام آقای متولی باشی آستانه مقدسه حضرت معصومه سلام اللّه علیها، طبق مرقومه مورخه غرّه رمضان، مراتب را تحت نمره ۱۵۵۹ با سواد مرقومه جناب عالی به مقام منیع وزارت جلیله متبوعه عرض، اینک جوابی که در تحت نمره ۳۱۶۷/۷۱۲۳ رسیده سوادش را برای اطلاع جناب عالی می فرستد، لازم است مفاد این را به موقع اجرا گذارده، متدرجا هر یک از وقفنامه های آستانه مقدسه را دو سواد نموده به این اداره ارسال فرمایید.

عبدالحسین امامی

معارف و اوقاف قم(۱)

۱- «مراسلات»، ج۳، ص۱۳.

ص: ۲۰۰

نامه اداره اوقاف قم به تولیت آستانه مقدسه

فرستنده: اداره اوقاف قم.

گیرنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

موضوع: ابلاغ تغییر مواد قانون اوقاف، مصوبه مجلس به تولیت.

متن: مورخه ۱۱ فروردین ماه ۱۳۰۸

سواد مراسله اداره معارف و اوقاف قم.

جناب مستطاب شریعتمدار، ملاذ الأنام، آقای متولی باشی آستانه مقدسه حضرت معصومه سلام اللّه علیها، بر حسب مذاکرات شفاهی تغییر مواد قانون اوقاف، مصوبه مجلس شواری ملّی را استنساخ، ضمیمه ارسال [داشته] که پس از مطالعه همیشه مواد آن را در نظر داشته به موقع اجرا بگذارید.

عبدالحسین امامی

مهر اداره معارف قم(۱)

۱- «مراسلات»، ج۳، ص۱۳.

ص: ۲۰۱

نامه تولیت آستانه مقدسه به رئیس اداره اوقاف قم

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: رئیس اداره اوقاف قم.

موضوع: اشاره به وقفنامه هایی که ارسال دو نسخه از آنها توسط وزارت اوقاف تقاضا شده بود.

متن: مورخه ۲۰ فروردین ۱۳۰۸

سواد جواب مراسله ریاست معارف و اوقاف قم.

خدمت ریاست محترم معارف و اوقاف قم دام إقباله:

مراسله نمره ۱۸ که سواد مرقومه وزارت جلیله متبوعه را ضـمیمه داشت واصل؛ جوابا اشعار می دارد: سابقا عرض نموده آقای آمیرزا سید احمد رئیس کل اوقاف وقفنامه های موجوده را از داعی گرفته، رسـید داده، چنین اظهار داشـته به وزارت خانه دادم، آن رسـید نزد آقای آسید هاشم وکیل در طهران است؛ و چند فقره وقفنامه هم که نزد داعی بود به اداره فرستاد [ه شد].

اینک صورت رقبات موقوفه آستانه مقدسه را مطابق کتابچه معمول ارسال داشت که ثبت و ضبط فرمایند. ایام توفیق برقرار باد.

امضا(۱)

۱- «مراسلات»، ج۳، ص۱۳.

ص: ۲۰۲

نامه تولیت آستانه مقدسه به رئیس اداره اوقاف قم

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: رئیس اداره اوقاف قم.

موضوع: تشکر از ارسال مصوبه مجلس درباره تغییر مواد قانون اوقاف.

متن: ۲۰/۱/۱۳۰۸ / أیضا سواد مراسله ریاست معارف و اوقاف قم دام إقباله.

مراسله نمره ۱۸ که تغییر قانون اوقاف مصوبه را ضمیمه داشت واصل، از مراتب قانونخواهی جناب عالی ممنون و متشکرم. ایام سعادت برقرار باد.

امضا(۱)

* * *

نامه وزارت معارف و اوقاف به تولیت آستانه مقدسه

فرستنده: وزارت معارف و اوقاف.

گیرنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

موضوع: دستور پرداخت کمک خرجی به مبلغ ۲۵ تومان به نماینده معارف قم، توسط آستانه مقدسه، بخاطر رسیدگی به امور اوقاف.

متن: مورخه ۳۱ شهریور ماه ۱۳۰۹، قم

سواد مرقومه وزارت جلیله معارف و اوقاف دامت شوکته، نمره ۱۳۷۷۳۱۷۸۷.

جناب مستطاب آقای متولی باشی، چون آقای «قوام العلماء» نماینده معارف قم علاوه بر زحمات معارفی، به امور اوقاف نیز رسیدگی می نماید، لذا متمنی است از عواید موقوفات ماهی مبلغ «بیست و پنج تومان» به عنوان کمک خرجی به ایشان تأدیه فرمایید، وقبض رسید دریافت دارد.

امضاء و مهر وزارت جلیله معارف(۲)

۱- «مراسلات»، ج ۳، ص ۱۳.

۲- «مراسلات»، ج۴، ص۱۰۴.

ص: ۲۰۳

نامه تولیت آستانه مقدسه به نماینده اداره معارف و اوقاف قم

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: نماینده اداره معارف و اوقاف قم، جناب آقای آل آقا قوام العلماء.

موضوع: ابلاغ دستور وزارت معارف و اوقاف به نماینده اداره معارف و اوقاف جناب آقای آل آقا.

متن: مورخه ۲۰ شهر جمادی الأولی ۱۳۴۹

سواد مراسله آقای آل آقا نماینده معارف و اوقاف قم .

خدمت جناب مستطاب اجل آقای امامی آل آقا نماینده معارف و اوقاف دام إقباله: از طرف وزارت جلیله متبوعه راجع به کمک خرجی جناب عالی ماهی «بیست و پنج تومان» مرقومه رسیده، سواد آن را محض ابلاغ به جناب عالی ضمیمه این مراسله می نماید، هر نوع مقتضی بدانید جواب مرقوم فرمایید.

امضا(۱)

۱- «مراسلات»، ج۴، ص۱۰۴.

ص: ۲۰۴

نامه تولیت آستانه مقدسه به وزارت معارف و اوقاف

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: وزارت معارف و اوقاف.

موضوع: وزارت معارف و اوقاف در رابطه با نماینده اداره معارف و اوقاف به ایشان و ارسال جوابیه نماینده یاد شده به وزارتخانه مربوطه.

متن: مورخه ۱۳۴۹ شهر جمادی الأولی

سواد مراسله وزارت جلیله معارف.

مقام منیع وزارت جلیله معارف و اوقاف دامت شوکته، مرقومه مبارکه نمره ۱۳۷۷۳/۱۷۸۷ راجع به شهریه نماینده معارف و اوقاف قم از قرار ماهی بیست و پنج تومان، از مال الاجاره موقوفه آستانه مقدسه واصل، حسب المرقوم به معزی له ابلاغ شد، جواب ایشان را عینا لفّا ایفاد می دارد، آنچه مقرر شود مجری گردد.

امضا(۱)

۱- «مراسلات»، ج۴، ص۱۰۶.

ص: ۲۰۵

نامه نماینده اداره معارف و اوقاف قم به تولیت آستانه مقدسه

فرستنده: نماینده اداره معارف و اوقاف قم امامی آل آقا .

گیرنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

موضوع: ابراز اخلاص در خدمتگزاری به آستانه مقدسه و عدم توقع مادی و دنیوی از رسیدگی به امور موقوفات حضرت فاطمه معصومه سلام اللّه علیها.

متن: مورخه ۲۴ مهرماه ۱۳۰۹

سواد مراسله نماینده معارف و اوقاف قم در جواب حضرت آقا [ی تولیت] مدّ ظله العالی.

خدمت جناب مستطاب شریعتمدار، ملاذ الأنام، آقای متولی باشی دام إقباله:

مراسله ابلاغیه ۲۱ مهر ۱۳۰۹ به ضمیمه سواد ابلاغیه نمره ۱۳۷۷۳/۱۷۸۷ وزارت جلیله معارف و اوقاف دامت شوکته راجع به ماهی «۲۵ تومان» کمک خرج اینجانب از محل عائدات موقوفات آستانه مقدسه عزّ وصول بخشید، منتها درجه، از مقام وزارت جلیله متبوعه خود و از وجود محترم تولیت عظمی متشکرم و خود را از جمله خدام حضرت معصومه سلام اللّه علیها دانسته و می دانم و خواهم دانست. امید است بنده را از خدمتگزاران قبول و محسوب فرمایند؛ ولی همان قسمی که حضورا عرض نموده، کتبا هم تصدیع می دهم: نظر به جهاتی از مقام منیع وزارت محبوب خود تمنای معافیت از اخذ این وجه را نموده و از وجود محترم هم تقاضای عفو و معذرت از قبول آن می خواهم.

در خاتمه امیدوارم چنانم [که] در مقابل این نوکری ناقابل، از درگاه حضرت احدیّت مسألت نمایند خیر دارین به این بنده کرامت فرماید.

امضاء عبدالحسین امامی آل آقا

مهر معارف و اوقاف قم

خدمت جناب مستطاب شریعتمدار، ملاذ الأنام آقای متولی باشی آستانه مقدسه دام اقباله.(۱)

۱- «مراسلات»، ج۴، ص۱۰۷-۱۰۶.

ص: ۲۰۶

ص: ۲۰۷

ص: ۲۰۸

ص: ۲۰۹

فصل ۶: اقدامات خدماتی، رفاهی برای خادمان آستانه مقدسه

نامه تولیت آستانه مقدسه به آقای احتشام زاده (نماینده مجلس)

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: آقای احتشام زاده نماینده مجلس .

موضوع: تقاضای تلاش و کوشش در جهت مستثنا شدن خدام حرم حضرت فاطمه معصومه علیها السلام از قانون متحد الشکل شدن لباس ملّت.

متن: مورخه ۲۹ شهر جمادی الأولی ۱۳۴۷

سواد مراسله آقای احتشام زاده نماینده محترم [مجلس].

فدایت شوم، انشاءاللّه تعالی طاعات و زیارت جناب مستطاب عالی قبول و در خدمت به مملکت اسلامی پیوسته موفق و مؤیّد باشید. از قراری که به شیوع و استفاضه رسیده، این ایّام لایحه «متحدالشکل شدن» [لباس] ملت ایران از طرف دولت به مجلس مقدس تقدیم می شود، متمنی است، معافیت خدام آستان ملائک پاسبان حضرت فاطمه معصومه سلام اللّه علیها را تهیه نمایید، با موافقت نمایندگان خدمتی به آستانه مقدسه شده باشد داعی هم از این بذل مساعدت عالی فوق العاده متشکر می شوم.

امضا(۱)

۱- «مراسلات»، ج۲، ص۱۹.

ص: ۲۱۰

نامه تولیت آستانه مقدسه به آقای دادگر (رئیس دارالشورای ملی)

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: آقای دادگر رئیس محترم دارالشورای ملّی.

موضوع: تقاضای مستثنا شدن خدام بارگاه فاطمی از قانون پوشیدن لباس متحدالشکل.

متن: مورخه ۲۹ شهر جمادی الأولی ۱۳۴۷

سواد مراسله حضرت اشرف آقای دادگر، رئیس محترم دارالشورای ملّی.

به عرض اشرف عالی می رساند: با تقدیم ادعیه خالصانه، مقام اشرف عالی را به پیشنهاد ذیل، متوجه می سازد: در موضوع اتحاد شکل ملّت ایران از حیث کلاه و لباس استثنائاتی [وجود [دارد چون حضرت اشرف با نیّت پاک توسّلات خاصی به حضرت معصومه صلوات اللّه علیها دارند، و مورد توجّهات آن مخدره معظمه شده اید، مقتضی است، مستخدمین بقعه مبارکه فاطمیه علیها آلاف التحیّه، در لباس خود باقی و از متحد الشکل شدن معاف باشند و این خدمت قابل تقدیر و تحسین را به آستانه مقدسه از طرف باشرف وجود مسعود مغتنم، انتظار دارم؛ داعی و جمعی دعاگو و ثناجو خواهیم بود. ایام شوکت و عظمت برقرار باد.

امضا(۱)

۱- «مراسلات»، ج۲، ص ۲۰.

ص: ۲۱۱

نامه تولیت آستانه مقدسه به آقای دربانی (نماینده مجلس)

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: آقای دربانی، نماینده مجلس.

موضوع: پیشنهاد هماهنگی با سایر نمایندگان مجلس جهت مستثنا نمودن خدام آستانه مقدسه از قانون متحد الشکل بودن لباس مردم ایران.

متن: مورخه ۲۹ شهر جمادی الأولی ۱۳۴۷

سواد آقای دربانی نماینده محترم قم.

فدایت شوم، از قراری که در السنه و افواه عموم ذکر می شود لایحه اتحاد شکل ایرانیان از حیث لباس از طرف دولت به مجلس مقدس تقدیم می شود؛ یقین است جناب عالی در نظر دارید که: خدام آستانه مقدسه از این لباس معاف باشند، موقع همت و زحمت است. قبلاً باید نمایندگان محترم را فردا فرد ملاقات و مساعد نمایید که در موقع رسیدن لایحه دولت با پیشنهاد جناب عالی در معافیت خدام والامقام همراهی کنند، با فضل خداوند و همّت دوستان این خدمت بزرگ را به آستانه مقدسه نمایید؛ انتظار دارم به نام جناب عالی این مقصود حاصل، باعث مزید امیدواری گردد. ایام توفیق و سعادت برقرار باد.

امضا(۱)

۱- «مراسلات»، ج ۲، ص ۲۰.

ص: ۲۱۲

ص: ۲۱۳

ص: ۲۱۴

ص: ۲۱۵

فصل ۷: امتیازات قانونی موجود در رابطه با موقوفه های آستانه و خدّام آن بارگاه

نامه مظفر الملک حکمران قم به تولیت آستانه مقدسه

فرستنده: مظفر الملک حکمران قم.

گیرنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

موضوع: شرکت خدام با لباس مشکی در مراسم عید اضحی.

متن: ۶/۲/۱۰ [۱۳] نمره ۱۷۱

سواد مراسله آقای مظفر الملک حکمران قم.

مقام محترم تولیت آستانه مقدسه دامت برکاته:

به مناسبت عید سعید اضحی روز چهارشنبه دهم ذیحجه الحرام ۴۹ / مطابق با هشتم اردیبهشت ۱۳۱۰، سه ساعت به ظهر مانده، مراسم خاص در مقابل تمثال بی مثال بندگان اعلیحضرت قدر قدرت، قویشوکت، شاهنشاه پهلوی ارواحنا فداه منعقد خواهد گردید؛ متمنی است با لباس مشکی در ساعت مزبور به دار الحکومه تشریف بیاورید.

مقام محترم تولیت آستانه مقدسه دامت برکاته(۱).

۱- «مراسلات»، ج۶، ص ۳۱.

ص: ۲۱۶

نامه تولیت آستانه مقدسه به رئیس اداره مالیه قم

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: رئیس اداره مالیه قم.

موضوع: درخواست ارسال حکم معافیت موقوفات آستانه مقدسه از مالیات.

متن: مورخه ۹ شهر صیام ۱۳۴۸

سواد مراسله ریاست محترم مالیه قم، اداری است.

خدمت ریاست محترم مالیه قم و مضافات دام اجلاله:

در تعقیب ذریعه سابقه و درخواست ارسال سواد حکم وزارت جلیله مالیه راجع به معافیت مالیات موقوفات آستانه مقدسه اشعار می دارد با آن حسن فطرت و اداری بودن وجود محترم مقتضی بود سواد حکم مزبور را ارسال و مراسله داعی بلاجواب نماند، اینک تجدید تقاضا می نماید: مقرر فرمایید سواد حکم را با تصدیق اداری ارسال دارند تا حالاً و مآلاً برای آستانه مقدسه مدرک و مستند باشد و از مطالبه مالیات معاف گردد.(۱)

۱- «مراسلات»، ج۳، ص۱۳۹.

ص: ۲۱۷

نامه رئیس اداره مالیه به تولیت آستانه مقدسه

فرستنده: رئیس اداره مالیه.

گیرنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

موضوع: تأیید حکم معافیت موقوفات آستانه مقدسه از مالیات و اعلان این معافیت به استناد حکم کریمخان زند و وزارت مالیه در این رابطه.

متن: مورخه ۱۱ فروردین ماه ۱۳۰۹ نمره ۲۳

سواد مراسله ریاست مالیه در جواب مراسله حضرت آقا.

سرتحصیلدار شهر و قنوات: به موجب حکم نمره ۳۹۴۱۸ وزارت جلیله مالیه مستغلات آستانه مقدسه حضرت معصومه سلام اللّه علیها که بموجب فرمان مرحوم کریم خان زند از مالیات معاف بوده و تا کنون هم به همین واسطه مالیات نداده، لذا به موجب ماده ۴ قانون مالیات املاک اربابی و قنوات، از تأدیه مالیات معاف خواهد بود. سواد شرح فوق در جواب مراسله نمره ۲۰/۱۳۴۸ برای اطلاع حضرت تولیت آستانه مقدسه ارسال می شود.(۱)

امضاء رئیس مالیه قم.

۱- «مراسلات»، ج۳، ص۱۳۹.

ص: ۲۱۸

نامه تولیت آستانه مقدسه به آمیرزا علیرضا سرتحصیلدار شهری

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: آمیرزا علیرضا، سرتحصیلدار شهری.

موضوع: توجه دادن گیرنده به معافیت مستغلات و املاک موقوفه آستانه مقدسه از مالیات، طبق فرمان کریمخان زند.

متن: آقای میرزا علیرضا سرتحصیلدار شهری، به موجب حکم ۰۵/۱۱/۲۴ نمره ۳۹۴۱۸ مالیات آستانه مقدسه که صورت آن ذیلاً درج می شود، صورتی که همین مستقلات و املاک به موجب فرمان کریم خان زند از پرداخت مالیات معاف بوده و تاکنون هم به همین جهت مالیات نداده اند. به موجب ماده ۴ قانون مالیات املاک اربابی و دوآب از تأدیه مالیات معاف خواهد بود. لازم است به دفتر آستانه مقدسه مراجعه و سواد فرمان را برداشته به ضمیمه اطلاعاتی که در این خصوص دارند راپورت نمایید.(۱)

۱- «مراسلات»، ج۳، ص ۱۵۰.

ص: ۲۱۹

فرمان کریم خان زند به ضابط قم

فرمان کریمخان زند به ضابط قم

موضوع: معاف بودن آستانه مقدسه از هر گونه حوالجات حکمی و حسابی حکومت مالیات .

متن: سواد فرمان خلد آشیان کریم خان زند که در سنه ۱۱۷۳ صادر شده:

فرمان عالی شد: آنکه عالیشأن عقیدت و اخلاص بنیان، دلاور سلطان «ضابط قم» بداند که: وکلاء عالی جمعی که مقرر فرمودیم بجهت «دار المؤمنین قم» قرار بدهند [که از این] بعد از وضع بر سر موقوفات سرکار آستانه مقدسه بوده، البته به مضمون فرمان عالی به هیچ وجه متعرض موقوفات سرکار مزبور نگردیده، وجهی که حواله شد به نحوی که در حضور مقرر فرموده ایم رجوعی نداشته در عهده شناسند.

به تاریخ شهر جمادی الآخره سنه ۱۱۷۳.

محل مهر مرحوم کریم خان زند

یا من هو [لمن] رجاه کریم(۱)

۱- «مراسلات» ج۳، ص۳۰۵.

ص: ۲۲۰

فرمان کریم خان زند

فرمان کریمخان زند

موضوع: متعرّض نشدن به مجرمین پناهنده به حرم مطهر و معافیت متولی و خدام آستانه مقدسه از مالیات در تمام اعصار.

متن: أیضا سواد فرمان مرحوم کریم خان زند:

حضرت فاطمه معصومه علیها تحیات الملک المعین.

فرمان عالی شد. آنکه سادات عالی مقام و علمای اعلام و خوانین عظام و عموم سپاه ظفر فرجام و حکام و اهالی ممالک محروسه موفق به توفیقات الهی و مسبوق به توجهات خاطر عالی گشته، بدانند که در این زمان سعادت نشان سامعه افروز مقیمان درگاه سپهر بنیان گردید که: جمعی که در عرصه خطاکاری زمام توسن نفس سرکش را از دست داده از عنان داری رایض منع و زجر همگنان و تخویف و تهدید دیگران بر سر کمند بهارینه عافیت پرند بضعه قائدان غرّ محجّلین بست بستن امید نجات می کردند، بعضی از گم گشتگان فیفای طریقت و هائمان بیدای حقیقت احترام آن جناب جلالت لباب و سلیل سلسله طیبه رسالت مآب را منظور نداشته به عنف آنها را از بارگاه عظمت نمون و بیت از فتن مأمون آن گوهر تابناک صدف امامت و سلاله خانواده ولایت و طهارت بیرون می آورند، از آنجا که احترام و تکریم این ذرّیه مقدسه واجب التعظیم بر همّت همگی لازم و متحتّم است، که بدین وسیله و دست آویز ابواب سعادت دو جهانی بر چهره آمال خویش گشاده و اسباب حصول مقاصد دارین را مهیا و آماده دارند. لهذا میباید بعد از صدور فرمان لازم الإذعان عالی، من بعد کسی که در آن مأمن مصون از فتن عافیت گزیند، و در آن بارگاه خلایق امید، گاه صدر نشین می گردد، مادام حصول رضا و ظهور خواهش او به طریق استرضا، از آن آشیان ملایک پاسبان او را اخراج ننمایند، و طریق تعظیم و تکریم آن جناب را به جبین سایی و سعی و اهتمام بپایند؛ و هر گاه احدی از طریق

ص: ۲۲۱

مضـمون فرمان عالی منحرف، و عنان اشـهب فرمانبری را در وادی مخالفت منعطف سازد؛ به عهده عالی جناب مقدس القاب افادت اکتساب سیادت انتساب نتیجه الأعاظم و الأفاخم «میرزا محمد خلیل متولی» و امداد و اهتمام، عمّال خیرت

اعمـال «دار المؤمنین قم» مقرر است که مرتکبین این امر قبیـح را ممنوع و صورت تنبیه و تعزیر او را جلوه گر مراتب وقوع سازنـد، و عالی جناب سابق الذکر و عموم خدمه سـرکار فیض مدار را سوای آنچه متوجهات ملکی و اربابی دارند، از جمیع حوالجات حکمی و حسابی معاف و مسلّم و مرفوع القلم فرمودیم، که احدی به هیچ وجه من الوجوه از هیچ رهگذر حواله و اطلاقی به آنها ننموده، از تمـام تکالیف معاف دارنـد، عالی شأن معلی مکان دلاور سـلطان و اسـحاق سـلطان ضابطان و عمال دارالمؤمنین مـذکور در هر باب بنحو مقرر معمول و مضـمون فرمان عالی را نسـلاً بعد نسل و بطنا بعد بطن ممضـی و مجری دارند، و از شوائب تغییر و تبدیل مصون دارند و در عهده شناسند. تحریر فی شهر شعبان المعظم. سنه ۱۱۷۳.

سواد مطابق اصل ملحوظ است. مهر حکومت قم ۱۳۳۲(۱)

محل خاتم شریف خلد آشیان کریمخان زند یا من هو [لمن] رجاه کریم.

۱- «مراسلات» ج۳، ص۳۰۶ ۳۰۵.

ص: ۲۲۲

نامه تولیت آستانه مقدسه به حاکم قم و خلجستان

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: حاکم قم و خلجستان.

موضوع: تقاضای مستثنا شدن خدام حرم از قانون متحد الشکل بودن لباس در مواقع خاص.

متن: مورخه ۲۶ شهر شوال ۱۳۴۷

سواد مراسله حکومت جلیله قم و خلجستان دام إقباله.

مقام محترم حکومت جلیله قم و خلجستان دام إجلاله:

در این موقعی که قانون مصوّبه اتحاد شکل از حیث لباس در تمام مملکت مجری و معمول گردیده، خدام آستانه مقدسه اطاعت قانون را نموده ملبس به لباس شده، حال با وضعیت بد اقتصادی وقت، نظریه داعی چنین است: اجازه داده شود خدام در وقت چراغ و خدمت و موقع زیارتنامه خواندن در حرم مطهر، عمامه سربگذارند، باعث توجه زائرین و مزید دعاگویی ذات اقدس همایونی خواهد بود، پس از فراغت از زیارتنامه خواندن، عمامه را تبدیل به کلاه نمایند. هر گاه این نظریه را جناب مستطاب عالی، تصویب می فرمایید، به مقامات عالیه راپورت داده با حسن مساعدت اولیاء امور اجازه صادر شود. ایام جلالت برقرار باد.

امضا(۱)

۱- «مراسلات»، ج۳، ص۱۲.

ص: ۲۲۳

نامه رئیس مالیه آقای امیرتاش به سرتحصیلدار قهستان (مسلم خان)

فرستنده: رئیس مالیه آقای امیرتاش.

گیرنده: سرتحصیلداری قهستان مسلم خان .

موضوع: اعتراض به اخذ مالیات از برخی مزارع موقوفه آستانه مقدسه و توجه دادن به معافیت املاک آستانه از مالیات.

متن: مورخه اسفندماه ۱۳۰۹

سواد یادداشت اداره مالیه قم بر تحصیلداری قهستان مسلم خان .

سرتحصیلداری قهستان: طبق شرحی که جناب متولی باشی به این اداره نوشته اند از طرف آن شعبه مطالبه مالیات چهار دانگه موقوفه است، از نتیجه مذاکره، مقرر گردید، اسناد و مدارک دال بر معافیت آنجا با سایر مزارع موقوفه که در حدود مقررات معافیت آن محرز است ارائه دهند تا به مرکز مراجعه و حکم قطعی صادر گردد. بنابراین عجالتا تا وصول دستور ثانی از مطالبه مالیات موقوفه فوق الذکر خودداری نمایید، تا دستور لازم به شما داده شود. ۱۷/۱۲/۱۳۰۹

رئیس مالیه: امیر تاش.

یادداشت: سرتحصیلداری قهستان مسلم خان .(۱)

۱- «مراسلات»، ج۴، ص۲۱۶.

ص: ۲۲۴

نامه رئیس بلدیه قم به تولیت آستانه مقدسه

فرستنده: رئیس بلدیه قم.

گیرنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

موضوع: معاف بودن چراغ برق آستانه مقدسه از عوارض بلدیه.

متن: مورخه ۲۷ ماه ۱۲ سنه ۱۳۰۹ نمره ۳۲۹۹

سواد مراسله ریاست بلدیّه.

خدمت ذی شرافت حضرت تولیت محترم آستانه مقدسه دام اقباله:

در تعقیب نمره ۲۶۹۰ و جواب مرقومه ۲۹ دی ماه در اثر راپرت بلدیه، مطابق حکم ۲۴۳۹۵ صادره از مقام منیع وزارت جلیله داخله دامت شوکته چراغ برق مختصر آستانه ی مقدسه را از پرداخت عوارض بلدی معاف فرمودند؛ محض اطلاع خاطر محترم آستان دوست.

رئیس بلدیه قم، عطاردی.

خدمت ذی شرافت حضرت تولیت محترم آستانه مقدسه دام إقباله.(۱)

۱- «مراسلات»، ج۴، ص۲۲۶.

ص: ۲۲۵

نامه تولیت آستانه مقدسه به رئیس مالیه قم

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: رئیس مالیه قم.

موضوع: یادآوری معافیت موقوفات آستانه مقدسه از عوارض و مالیات و درخواست استرداد وجهی که به عنوان مالیات گرفته شده است.

متن: مورخه ۱۳ اسفندماه ۱۳۰۹

سواد مراسله ریاست محترم مالیه قم.

خدمت ریاست محترم مالیه قم و مضافات دام إجلاله!

از قراری که سرتحصیلدار قهستان صورت داده، درممیزی آقای ضرّابی مقداری غلّه و مبلغی نقد برای چهاردانگه موقوفه آستانه مقدسه به رسم مالیات قائل شده اند و جزو جمع قریه «سرویه» نموده اند. در صورتی که املاک موقوفه حضرت فاطمه معصومه صلوات اللّه علیها از مالیات و عوارض معاف است و سابقه آن در اداره مالیه موجود و معمول به است. متمنی است معافیت چهاردانگه موقوفه از مالیات بر تحصیلدار قهستان ابلاغ فرمایید که متعرض مستأجرین موقوفه نشود؛ طرف این مطالبه تولیت است، به مستأجر مرتبط نیست.

امضا

خدمت ریاست محترم مالیه قم و مضافات دام إجلاله(۱)

۱- «مراسلات»، ج۴، ص۲۱۲.

ص: ۲۲۶

نامه تولیت آستانه مقدسه به امیرخان نایب الحکومه قهستان

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: امیرخان نایب الحکومه قهستان.

موضوع: اعلان معافیت املاک وقفی آستانه از مالیات.

متن: مورخه ۱۷ شهر رجب ۱۳۴۶

سواد مراسله شاهزاده امیرخان نایب الحکومه قهستان.

نواب والاـ از قراری که خبر دادنـد یـک تومـان از مسـتأجر طـاحونه موقوفه چهاردانگه به عنوان جریمه گرفته ایـد؛ رقبات موقوفات اصـلاً از مالیات معاف است، جریمه که دیگر جای خود دارد، البته یک تومان مسترد داریـد، من بعد، هم قلم و قدم را کوتاه دارید، از املاک موقوفه، دیگر چه نویسد.

امضا

نواب امجد والا، شاهزاده امیرخان، نایب الحکومه قهستان، دام مجده، ملاحظه نمایید.(۱)

۱- «مراسلات»، ج ۱، ص ۲۵.

ص: ۲۲۷

ص: ۲۲۸

ص: ۲۲۹

فصل ۸: احکام صادره برای افراد جهت خدمت در تشکیلات نوین اداری آستانه مقدسه

نامه وزارت معارف و اوقاف به آمیرزا سید حسین سالار التولیه

فرستنده: وزارت معارف و اوقاف.

گیرنده: آمیرزا سید حسین سالار التولیه.

موضوع: نصب «سید حسین سالار التولیه» به عنوان رئیس دفتر آستانه مقدسه.

متن: سواد مدرک آقای آمیرزا سید حسین سالار التولیه [صادر شده در مورخه ی [۱۳/۷/۳۰۹ [۱] ۱۵۰۵۶/۱۹۳۹ [از ناحیه] وزارت معارف و اوقاف و صنایع مستطرفه:

چون برای ترتیب دفاتر و تنظیم نوشتجات راجعه به آستانه متبرکه حضرت معصومه سلام اللّه علیها موافق اصول جدیده و همچنین نگاهداری دفاتر جمع و خرج موقوفات آستانه شخص لائق و شایسته لازم بود که از عهده برآید و مسئولیت آن را در عهده شمارد لذا نظر به پیشنهاد و موافقت آقای متولی باشی آستانه متبرکه حضرت معصومه سلام اللّه علیها، آقای «آمیرزا حسین سالار» را که از صاحب منصبان با سابقه آستانه مقدسه است به سمت ریاست دفتر آستانه معین و از طرف وزارت اوقاف به این سمت منصوب می شود که موافق دستور وزارت معارف و اوقاف اقدام در تنظیم دفاتر آستانه مقدسه بنماید.

محل مهر وزارت معارف و اوقاف(۱)

۱- «مراسلات»، ج۶، ص۳۱.

ص: ۲۳۰

نامه وزارت معارف و اوقاف به جناب آقای آسید ابوالفضل مصباح التولیه

فرستنده: وزارت معارف و اوقاف.

گیرنده: جناب آقای آسید ابوالفضل مصباح التولیه.

موضوع: نصب آسید ابوالفضل مصباح التولیه به سمت کفالت تولیت.

متن: سواد مدرک آقای آمیرزا ابوالفضل مصباح التولیه ۲۹ صیام ۴۹ [۱۳] = ۲۹. بهمن ۳۰۹ [۱]:

نظر به لیاقت و شایستگی جناب عزیز مکرّم محترم «آمیرزا ابوالفضل مصباح التولیه حفظه اللّه»، معزی له را به سمت کفالت تولیت آستانه مقدسه حضرت فاطمه معصومه صلوات اللّه علیها منصوب و منتخب نمود که در رتق و فتق و انتظام امور آستانه مقدسه مراقبت نماید و از هر حیث رسیدگی در امورات جاریه بقعه مبارکه بنمایند، مقرر آن که صاحب منصبان و خدام والامقام ایشان، دستورات معزی له را اجرا نمایند.

محل مهر وزارت معارف و اوقاف(۱)

۱- «مراسلات»، ج۶، ص۳۲-۳۱.

ص: ۲۳۱

نامه وزارت معارف و اوقاف به آمیرزا مصطفی خان

فرستنده: وزارت معارف و اوقاف.

گیرنده: آمیرزا مصطفی خان.

موضوع: نصب شخص یاد شده به سمت مدیریت دفتر آستانه مقدسه.

متن: سواد مدرک آقای میرزا مصطفی ۱۳/۷/۱۳۰۹ / نمره ۱۵۰۵۹/۱۸۴۵:

چون برای ترتیب دفاتر و تنظیم نوشتجات راجعه به آستانه مبارکه حضرت معصومه سلام اللّه علیها، موافق اصول جدیده و همچنین نگاهداری دفاتر جمع و خرج موقوفات آستانه، شخص لایق و شایسته لازم بود که از عهده انجام آن برآید و محاسبات آستانه را صحیحا نگاهداری و دفتر آستانه را از هر حیث موافق دستور وزارت معارف و اوقاف مرتب نماید لذا در تعقیب پیشنهاد و موافقت آقای متولی باشی آستانه متبرکه حضرت معصومه سلام اللّه علیها آقای «میرزا مصطفی خان» که سابقه خدمت در آن آستانه قدس دارد به سمت مدیریت دفتر آستانه مقدسه معین و به این سمت از طرف وزارت اوقاف منصوب می شود که موافق دستور وزارت معارف و اوقاف اقدام در تنظیم دفتر آستانه مقدسه بنمایند.

محل مهر وزارت معارف و اوقاف قم(۱)

۱- «مراسلات»، ج۶، ص۳۲.

ص: ۲۳۲

نامه تولیت آستانه مقدسه به میرزا حسن خان

فرستنده: وزارت معارف و اوقاف.

گیرنده: میرزا حسن خان.

موضوع: نصب و تعیین شخص یاد شده به سمت تحصیلداری آستانه مقدسه از طرف وزارت معارف و اوقاف.

متن: سواد مدرک آمیرزا حسن خان ۱۳/۷/۱۳۰۹، نمره ۱۵۰۵۸/۱۹۳۸:

چون وزارت معارف و اوقاف در نظر گرفته نسبت به کلیه امور آستانه مقدسه حضرت معصومه سلام اللّه علیها، انتظاماتی مقرر دارد که عواید موقوفات صحیحا جمع آوری و به مصارف مقرره خود برسد و از این نقطه نظر، برای جمع آوری وجوه عواید آستانه شخص امینی لازم بود؛ لذا در تعقیب پیشنهاد و موافقت آقای متولی باشی آستانه متبرکه سلام اللّه علیها آقای «میرزا حسن خان» به سمت تحصیلداری آستانه مبارکه معین و به این سمت منصوب می شود.

محل مهر وزارت معارف و اوقاف(۱)

۱- «مراسلات»، ج۶، ص۳۲.

ص: ۲۳۳

نامه وزارت معارف و اوقاف به حاج میرزا علی رضا انتظام التولیه

فرستنده: وزارت معارف و اوقاف.

گیرنده: حاج میرزا علی رضا انتظام التولیه.

موضوع: تعیین شخص مذکور به منصب سرکشیکی آستانه مقدسه توسط وزارت معارف و اوقاف.

متن: سواد مدرکیه آقای حاج [میرزا رضا] انتظام التولیه ۲۹ صیام ۴۹ [۱۳] =۲۹ بهمن ۳۰۹ [۱] :

برحسب تعلیقه رفیعه مرحوم مبرور آقای والد طاب ثراه، منصب سرکشیکی آستانه مقدسه حضرت فاطمه معصومه صلوات اللّه علیها، مفوّض و مرجوع به جناب مستطاب شریعتمدار آقای «حاج میرزا علی رضا انتظام التولیه» است؛ سالها است به این شغل جلیل مفتخر بوده به وظایف آن قیام و اقدام دارد. مقرر آن که خدام والامقام، معزی له را سرکشیک بالاستقلال دانسته، مخصوصا در کشیک مرحوم آقا میرزا اسداللّه این مقام را جهت ایشان بشناسند. به تاریخ فوق [۲۹ بهمن ۱۳۰۹].(۱)

۱- «مراسلات»، ج۶، ص۳۶-۳۵.

ص: ۲۳۴

نامه وزارت معارف و اوقاف به حاج میرزا رضا قلی

فرستنده: وزارت معارف و اوقاف.

گیرنده: حاج میرزا رضا قلی.

موضوع: تعیین شخص یاد شده به سمت مباشرت ملزومات آستانه مقدسه.

متن: سواد مدرک حاج رضا قلی ۱۳/۷/۱۳۰۹، نمره ۱۵۰۵۷/۱۹۴۰:

چون وزارت معارف و اوقاف در نظر گرفته نسبت به کلیّه امور آستانه مقدسه حضرت معصومه سلام اللّه علیها، انتظاماتی مقرر دارد که عواید موقوفات صحیحا جمع آوری و به مصارف مقرره خود برسد و از این نقطه نظر، برای تهیه اشیاء و ملزومات آستانه مقدسه شخص بصیری لازم بود، لذا در تعقیب پیشنهاد و موافقت آقای متولی باشی آستانه متبرکه سلام اللّه علیها، آقای آسید قاسم که سابقه خدمت در امور آستانه مقدسه دارد از طرف وزارت معارف و اوقاف به سمت مباشرت ملزومات آستانه منصوب می شود.

محل مهر وزارت معارف و اوقاف(۱)

۱- «مراسلات»، ج۶، ص۳۶-۳۵.

ص: ۲۳۵

نامه وزارت معارف و اوقاف به میرزا علی اکبر صاحب نسق

فرستنده: وزارت معارف و اوقاف.

گیرنده: آقای میرزا علی اکبر صاحب نسق.

موضوع: تعیین شخص یادشده برای عضویت دفتر آستانه مقدسه.

متن: سواد مدرک آقای میرزا علی اکبر صاحب نسق ۱۳۰۹//۱۳/۷، نمره ۱۵۰۵۴/۱۹۴۲:

چون وزارت معارف و اوقاف در نظر گرفته که موافق اصول جدیده دفاتر ثبت و ضبط نوشتجات آستانه مقدسه و همچنین دفتر محاسبات عواید و مصارف موقوفات آن را مرتب و تنظیم نماید، و برای انجام این منظور یک نفر مدیر دفتر انتخاب نموده که موافق دستور اقدام به این منظور نماید، لذا در تعقیب پیشنهاد آقای متولی باشی آستانه متبرّکه حضرت معصومه سلام اللّه علیها برای عضویت دفتر آستانه مقدسه آقای «میرزا علی اکبر خان صاحب نسق» که سابقه خدمت در امور آستانه مقدسه دارد از طرف وزارت معارف و اوقاف به سمت عضو دفتری آستانه معین و به این سمت منصوب می شود.

محل مهر وزارت معارف و اوقاف(۱)

۱- «مراسلات»، ج۶، ص۳۶.

ص: ۲۳۶

ص: ۲۳۷

ص: ۲۳۸

ص: ۲۳۹

فصل ۹: اقدامات فرهنگی، اجتماعی، سیاسی تولیت آستانه مقدسه

نامه تولیت آستانه مقدسه به میرزا رضاخان وجدانی

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: آمیرزا رضا خان وجدانی.

موضوع: توصیه بر مساعدت آقای وجدانی جهت ورود آمیرزا محمد تقی نواده حاج صدرالعلماء به کلاس ثبت اسناد یا قضایی.

متن: مورخه ی شهر ربیع الآخر ۱۳۴۸

سواد مراسله جناب آقای آمیرزا رضا خان وجدانی.

به عرض عالی می رساند: در این موقعی که جناب آمیرزا محمدتقی نواده حضرت آقای حاجی صدر العلماء برای تکمیل تحصیل، عزیمت طهران را داشت، لازم دانسته توصیه مشارالیه را خدمت جناب مستطاب عالی بنمایم تا بطور مقتضی با حسن مساعدت عالی دخول در کلاس ثبت اسناد یا قضایی فراهم شود؛ چون آمیرزا محمد تقی دارای معلومات فقه و اصول هستند، علوم جدیده را خیلی زود درک می کنند و برای مشاغل دولتی با فکر روشن است، دیگر بسته به ملاطفات عالی است، با رأی صواب نمای وجود محترم انشاءاللّه تعالی دارای شغلی بشود. ایام جلالت و سعادت برقرار باد.

خدمت جناب مستطاب اجل امجد عالی آقای آمیرزا رضا خان دام إقباله ملحوظ افتد.(۱)

۱- «مراسلات»، ج۳، ص۶۲.

ص: ۲۴۰

نامه تولیت آستانه مقدسه به اداره مالیه قم

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: اداره مالیه قم.

موضوع: درخواست مؤکّد از اداره مالیه جهت تعیین کارشناسی خسارت وارده بر کِشته های ملخ زده وسپس اقدام مطابق مقررات، در جبران این خسارت.

متن: مورخه ۶ شهر فوق ۱۳۴۸

سواد مراسله ریاست محترم مالیه قم.

خدمت ریاست محترم مالیه قم و مضافات دام إقباله:

در موضوع خسارت وارده به مزرعه لنجرود شرکتی، و محمد آباد و زالون آباد مختص، مقتضی است ممیز بفرستید تعیین خسارت آنچه مزرعه را از خشکی اشجار و خوردن ملخ صیفی و پنبه و غیره را، نموده، بر حسب مقررات اداری رفتار نمایید تا ترتیب زراعت آتیه داده شود.

امضا(۱)

۱- «مراسلات»، ج۳، ص۴۸.

ص: ۲۴۱

نامه تولیت آستانه مقدسه به رئیس نظمیه قم

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: رئیس نظمیه قم.

موضوع: درخواست دستگیری زن دیوانه ای که سربرهنه اطراف حرم می گردد و باعث اذیت و آزار زائرین می شود و فرستادن او به دارالمجانین.

متن: مورخه ۲۶ فروردین ماه ۱۳۰۸

سواد مراسله ریاست محترم نظمیه قم.

چندی است ضعیفه دیوانه ای در اطراف حرم مطهر با سر برهنه اسباب زحمت زائرین و واردین شده، اولیاء آستانه مقدسه توانسته اند او را محدود و ممنوع از ورود دارند، مقتضی است اداره جلیله نظمیه، این دیوانه را به مرکز اعزام دارند بلکه در دارالمجانین معالجه شود. ایام بکام باد.

خدمت ریاست محترم نظمیه قم دام إقباله.(۱)

۱- «مراسلات»، ج۳، ص۱۵.

ص: ۲۴۲

نامه تولیت آستانه مقدسه به وزارت داخله

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: وزارت داخله.

موضوع: تقاضای ادامه حضور دکتر مدرسی در شهر جهت معالجه نهایی آقازاده و طبابت دیگر بیماران.

متن: مورخه ۷/۹/۱۳۰۹

سواد تلگراف حضرت آقا به وزارت جلیله داخله.

مقام منیع وزارت جلیله داخله دامت شوکته!

یقین است، عرض شده دعاگوزاده مریض سخت، آقای امیر اعلم مشغول معالجه، دکتر مدرّس شب و روز مشغول مواظبت؛ از آن مقام منیع تمنّا می نماید دکتر مدرّس از شهر حرکت نکند تا رفع کسالت دعاگوزاده بشود و دیگران را هم توجه نمایند.

منتظر امر فوری در توقف و توجه ایشان دارم. مزید دعاگویی داعی و جمعی از ذریه رسول اللّه صلی اللّه علیه و آله خواهد شد.

متولی باشی(۱)

۱- «مراسلات»، ج۴، ص۱۶۳.

ص: ۲۴۳

نامه دکتر امیر اعلم به آقای سمیعی وزیر داخله

فرستنده: دکتر امیر اعلم.

گیرنده: آقای سمیعی وزیر داخله.

موضوع: تأکید بر حضور طبیب در شهر قم و دور نشدن از آنجا، تا بیماران مبتلا به آنفلانزا مداوای سریع شوند.

متن: مورخه ۷/۹/۱۳۰۹

سواد تلگراف آقای دکتر امیر اعلم به وزارت جلیله داخله دامت شوکته.

حضور مستطاب اجلّ آقای سمیعی وزیر محترم داخله دامت شوکته!

به طوری که خصوصا معروض داشت، نظر به وجود مریضخانه در قم مقتضی است طبیب صحی در خود شهر ثابت باشند، خصوص این اوقات که آنفلونزا، با عوارض خطرناک آن حکم فرما هست. لذا فوری مقرر فرمایید دکتر مدرس از شهر دور نشوند.

امضا دکتر اعلم(۱)

۱- «مراسلات»، ج۴، ص۱۶۳.

ص: ۲۴۴

نامه تولیت آستانه مقدسه به آمیرزا مرتضی خان رئیس استیناف در تهران

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: آمیرزا مرتضی خان رئیس استیناف در تهران.

موضوع: سفارش به مساعدت و همراهی درجهت حلّ مشکل اداری یکی از علما و فضلا به نام آمیرزا مهدی فقیه بختیاری.

متن: مورخه ۲۲ محرم الحرام ۱۳۴۹

سواد مراسله جناب آقای آمیرزا مرتضی خان رئیس استیناف در تهران.

به عرض می رساند: همیشه مایلم در امورات راجعه به دوستان اگر بتوانم مساعدتی بنمایم. اینک در خصوص جناب مستطاب ثقه الإسلام آقای «آمیرزا محمد مهدی فقیه... بختیاری» دامت تأییداته، خاطر محترم را مستحضر می دارد: معزی له از صلحا و اتقیاء مورد توجه اهالی آن صفحه است در اداره پیش آمدی برای ایشان شده، لذا عزیمت طهران را نموده اند، تمنا می نماید وسایل اصلاح امور ایشان را حتی المقدور فراهم نموده، به مقام اولیه مراجعت کنند. از این حسن مساعدت جناب عالی ممنون می شوم. ایام جلالت و سیادت مستدام باد.

امضا

خدمت جناب مستطاب اجلّ امجد عالی آقای آمیرزا مرتضی خان رئیس محترم استیناف دام إجلاله ملحوظ افتد.(۱)

۱- «مراسلات»، ج۴، ص۳۸.

ص: ۲۴۵

نامه نایب عباس رستمی مستخدم اداره پست ملایر به تولیت آستانه مقدسه

فرستنده: نایب عباس رستمی مستخدم اداره پست ملایر.

گیرنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

موضوع: توصیه جهت اشتغال اخوی نایب عباس در آستانه مقدسه.

متن: مورخه ۳۰ خرداد ۱۳۰۷

سواد عریضه نایب عباس رستمی مستخدم اداره پست دولتی از «ملایر».

مقام مقدس حضرت تولیت عظمی مدّظلّه العالی

با کمال توقیر و احترام به عرض مبارک می رساند: با آن مراحمی که نسبت به فدوی امتنان داشته و دارند، و ضمن مرقومجات مورخه ۱۵ شهر جمادی ۲/۱۳۴۵ و ۲۲ شهر رجب ۴۴ و دیّم رجب ۴۴ راجع به نایب حسین اخوی بروز مرخصی و بزرگی فرموده بودید. اخیرا در اثر استیصال با داشتن چند نفر عائله نزد بنده به ملایر آمده، از آنجایکه یگانه ملجأ و پناهم آن آستان مقدس بوده و می باشد، استدعا می نماید امر مقرر فرمایید شغل سابق اخوی را به او رجوع فرموده یا این که در آن آستان مقدس به خدمتی که معاشش [را] مرتب نماید، مشغول و مفتخر فرمایید که از مضیقه و بیچارگی نجات یابد. منتظر بذل توجه و مرحمتی حضرت اجلّ هستم و نیز در ضمن دستخط مطاع مورخه ۲ مهرماه ۱۳۰۵ مرقوم فرموده اید که خود بنده هم به قم مشرف شده، در آن آستانه مقدسه خدمتگزار شوم به هیچوجه این مرحمت و بزرگواری را فراموش نخواهم کرد و فعلاً ـ هم که مستخدم پست هستم خود را خادم و جان نثار آن آستانه مقدسه دانسته، بعدها هم خدمتگزاری خواهد کرد.

و نیز به عرض مبارک می رساند در این مدت ۲۰ سال که در اداره دولتی خدمت می نمایم باز هم به معروفیت خدمتگزاری آن آستانه مشهور و افتخار می کنم، در این صورت استدعا می کنم فدوی قدیمی را عفو فرمایید. امر، امر مبارکست.

نایب عباس، پست سیار خط عراق(۱)

۱- «مراسلات»، ج ۱، ص ۱۱۴.

نامه آقای آسید حسن رضایی به تولیت آستانه مقدسه

فرستنده: آقای آسید حسن رضایی.

گیرنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

موضوع: تقاضای ارجاع خدمت موروثی در آستانه مقدسه به فرستنده تلگراف.

متن: مورخه ۶ شهر صفرالخیر ۱۳۵۳ = ۳۱ اردیبهشت ۱۳[۱۳]

سواد مراسله آقای آسید حسن رضائی از طهران.

مقام محترم تولیت جلیله آستانه مقدسه دامت شوکته.

پس از تقدیم مراسم ادعیه خالصانه و تشکّرات صمیمانه از توجهات معطوفه حضرت مستطاب عالی به عرض مبارک می رساند که چون خدمت آستانه متبرکه حضرت فاطمه ثانیه علیها و علی آبائها آلاف الثناء و التحیه، یگانه وسیله مباهات و افتخار موروثی خانوادگی است استدعا دارد در جواب این عریضه [که] دهم، به دفتر محترم آستانه مقدسه، دستخط مبارک، مبنی بر ارجاع خدمت موروثی فدوی شرفصدور یابد؛ که اسباب مزید تشکرات قلبیه و افتخار و سربلندی ابدی این بنده از پرتو عنایات مبذوله بندگان عالی فراهم گردد. همیشه اوقات مترصد زیارت تعلیقه جات مبارکه و ارجاع خدمات و انجام فرمایشات و اوامر مطاعه که موجب مزید مباهات است، می باشد.

امضا فدوی حسن رضایی است(۱)

۱- «مراسلات»، ج۹، ص۶۸.

ص: ۲۴۷

نامه تولیت آستانه مقدسه به آسید حسن رضایی

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: آسید حسن رضایی.

موضوع: پذیرش آقا سید حسن رضایی به عنوان خادم حضرت به لحاظ افتخار خدمت موروثی و خانوادگی ایشان در آستانه مقدسه.

متن: مورخه ۵ خرداد ۱۳۱۳

سواد مراسله جوابیه آقای آسید حسن رضایی از طرف حضرت آقا [ی]تولیت مدّظلّه.

جنابا، عزیزا! مراسله شریفه مورخه ششم شهر جاری واصل، از این که ترتیب خدمات آستانه مقدسه را به عهده دار هستم، تشکر دارم که حقوق موروثی مستخدمین بقعه مبارکه فاطمیه علیها آلاف التحیّه و الثناء را محفوظ می دارم، خطاب به دفتر آستانه مقدسه نوشته لفّا، ایفاد داشت، انشاءاللّه تعالی با مباهات و افتخار به شغل مزبور قیام و اقدام خواهید نمود.

امضا(۱)

۱- «مراسلات» ج۹، ص۱۳۴.

ص: ۲۴۸

نامه تولیت آستانه مقدسه به دفتر آستانه مقدسه

فرستنده: تولیت آستانه مقدّسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: دفتر آستانه مقدسه.

موضوع: حکم استخدامی آقای آسید حسن رضایی در حرم مطهر ضمیمه مراسله فوق .

متن: مورخه ۵ خرداد ۳۱۳[۱] / سواد خطاب به دفتر آستانه مقدسه ضمیمه مراسله فوق.

دفتر آستانه مقدسه دام بقاءه، چون مرحوم «آسید عزیزاللّه عزّ الأشراف» که سمت حافظی بقعه ی مبارکه حضرت فاطمه معصومه صلوات اللّه علیها را داشته، این ایام به رحمت ایزدی پیوسته حسب المعمول شغل مزبور به جناب آقای میرزا سید حسن رضایی ولد ایشان واگذار نموده که با لیاقت و شایستگی به شغل مزبور قیام و اقدام نماید و مباهات کند، حقوق مقرره در کتابچه را که در باب آن مرحوم ثبت شده، به جناب آمیرزا سید حسن عاید دارید.

امضا

جناب حقایق نصاب عزیزمکرم آمیرزا سیدحسن رضایی زید توفیقه ملاحظه نماید.(۱)

۱- «مراسلات» ج۹، ص۱۳۴.

نامه تولیت آستانه مقدسه به آمیرزا هاشم آشتیانی

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: آمیرزا هاشم آشتیانی.

موضوع: اظهار تأسف از همسفر نشدن با گیرنده و دعاگو بودن به حال ایشان و اعلان آمادگی جهت رسیدگی به کار فرد سفارش شده.

متن: مورخه ۱۹ شوال ۱۳۴۸

سواد جواب جناب مراسله آقای آشتیانی که از طرف حضرت آقا نوشته شده.

به عرض عالی می رساند، مرقومه شریفه که مشعر بر سلامت وجود مسعود محترم بود و اشعار از ملاطفات قیّمه نسبت به داعی صمیمی می نمود، عزّ وصول ارزانی فرمود؛ امیدوارم این رشته مهر و وداد که بالوراثه و الاختصاص باقی مانده به مرور زمان تزلزلی در ارکان آن حاصل نشود و از این که از فیض خدمت و درک صحبت عالی در آن مسافرت محروم ماندم متأسفم، جبران آن را به دعاگویی می نمایم.

در خصوص جناب مستطاب آقای حاجی رکن الإسلام توصیه فرموده اید انشاء اللّه تعالی مقامات ایشان محفوظ خواهد ماند، داعی هم سابقه سجال معزلی له [را [دارم و از حسن اخلاقشان خوشوقتم. متمنی است اغلب، از صدور مرقومات شریفه مسرور و متشکرم فرمایید. ایام افاضت برقرار باد.(۱)

۱- «مراسلات»، ج۳، ص ۱۶۱.

ص: ۲۵۰

نامه آقای عبدالحسین امامی آل آقا به تولیت آستانه مقدسه

فرستنده: آقای عبدالحسین امامی آل آقا رئیس محترم اداره معارف و اوقاف قم.

گیرنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

موضوع: درخواست ممانعت از ایذاء طلاب و ساکنان اطراف باغ شاهزاده بواسطه دودی که از سوزاندن درختان خشکیده جهت تهیه ذغال به منازل افراد یاد شده می رسد.

متن: مورخه ۲۰/۶/۱۳۰۸

سواد مراسله جناب آقای امامی رئیس محترم معارف که به حضور مبارک آقا نوشته اند.

قربانت شوم، گرچه برای عدم تصدیع، در موقع کسالت، خودم شرفیاب نشدم ولی همیشه جویای سلامت بوده ام و در تحت قبّه مطهره علی المدفون فیها الصلاه و السلام دعاگو بوده ام، امیدوارم بکلی رفع نقاهت شده باشد و هیچوقت مبتلا نباشید. ضمنا تصدیع می دهد از آنجایکه می دانم اخلاق حمیده وجود مقدس اجازه نمی دهد بر ایذاء مردم، خاصه اهل علم؛ دیشب چند نفر از طلاب، بنده منزل آمدند و شکایت کردند از درختهای خشک شده باغ شاهزاده که می سوزانند و ذغال می کنند، دود خیلی غریب تندی متصاعد است، تمام همسایه ها را خفه می نماید و مبتلای به سینه درد شده اند. من به آنها گفتم حضرت آقا خبر ندارند و الّا قدغن خواهند فرمود، من خدمتشان عرض می کنم. حال متمنی است قدغن فرمایید در باغ که وصل به شهر و خانه می باشد، این اقدام را ترک و در جای دور دستی معمول دارند که موجب امتنان اهل علم و همسایگان خواهد شد. ایام عزت برقرار باد.(۱)

امضاء عبدالحسین امامی آل آقا

۱- «مراسلات»، ج۳، ص۶۴.

ص: ۲۵۱

نامه تولیت آستانه مقدسه به وزیر امور مالیه

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: وزیر امور مالی وزارت مالیه.

موضوع: تقاضای حکم بر ادامه معافیت خدام امام زادگان از پرداخت مالیات محصولات کشاورزی، توسط وزارت مالیه.

متن: مورخه ۱۵ شهر ذو القعده الحرام ۱۳۴۷ = ۵/۲/۱۳۰۸

سواد مراسله وزارت جلیله مالیه دامت شوکته.

مقام منیع وزارت جلیله مالیه دامت شوکته:

با استظهار به مساعدات آن وجود محترم معروض می دارد: در قم و نواحی آن قبوری از امام زادگان لازم التعظیم واقع است و یکدسته به خدمت آن بقاع متبرکه از تنظیف و افروختن چراغ مشغول هستند، محض رعایت خدام آن قبور مقدسه، صاحبان املاک همجوار مختصر آب و زمینی به عنوان «نذر و وقف» هدیه امام زادگان نموده اند؛ چون خیلی مختصر و ناقابل بوده در هیچ زمان ممیزین، مالیاتی برای این اراضی وضع ننموده اند؛ اما در این ممیزی اخیر، مالیاتی بر اراضی مزبوره تعیین و تشخیص نموده اند، و همه روزه خدام امام زادگان را برای وصول مالیات جدید جلب اداره نظیمه می نمایند، بواسطه فقر و بیچارگی آنها رها می شوند. متمنّی است امر و مقرّر فرمایید: متعرّض این بیچارگان نشوند. کما فی السابق این اراضی را از مالیات جدید معاف دارند؛ در صورتی که این مالیات هنوز جزو جمع نشده معافیت آن به عواید دولت نقصانی وارد نمی آورد، بسته به بذل مساعدت و ملاطفت آن مقام منیع است. ایام شوکت و عظمت برقرار باد.

امضا(۱)

۱- «مراسلات»، ج۲، ص ۷۰.

ص: ۲۵۲

نامه وزارت داخله به وزارت معارف و اوقاف و صنایع مستطرفه

فرستنده: وزارت داخله.

گیرنده: وزارت معارف و اوقاف و صنایع مستطرفه.

موضوع: اعلان بی مورد بودن شکایت تولیت آستانه مقدسه و برخی افراد از ساختمان سازی در جوار قبرستان عمومی شهر.

متن: مورخه ۳ / ماه ۴ / ۱۳۰۸

سواد مراسله وزارت جلیله داخله که در جواب وزارت جلیله معارف نوشته اند.

اداره کل اوقاف. وزارت جلیله معارف و اوقاف و صنایع مستطرفه:

درجواب مرقومه نمره ۴۴۸۹/۵۳۹ موضوع شکایت از بناء دکاکین جدید در حریم قبرستان قم زحمت می دهد که مطابق اطلاعات حاصله محلهایی که فعلاً در مجاورت قبرستان داخلی قم واقع است و در آنجا شروع به ساختمان بناء شده ابدا مربوط به قبرستان نیست و در همین قطعات سابقا نیز بنایی بوده که بلدیه بملاحظه توسعه خیابان آنها را خراب کرده و مقداری هم عقب تر بوده است. و جای تعجب است که ساختمانهای سابق ابدا مورد نظر و اعتراض نبوده و حالا که بلدیه نظر به رعایت زیبایی شهر و رفع نواقص ساختمانی و مراعات حفظ الصحه اهالی در مستور داشتن منظر أسف آور قبرستان اقداماتی کرده است، این شکایت تولید می شود در صورتی هم که کرارا به حکومت و بلدیه نوشته شده است که از هرگونه مداخلات که منافی با احترام مقابر باشد خودداری نمایند و حکومت و بلدیه در تکذیب این قبیل شکایات راپرتهایی داده اند که تصرفات در قبرستان عبارت از: محصور داشتن یک قسمت آن به وسیله دیوار و قسمتهای دیگر به نصب طارمی [بوده]؛ این اقدام هم انحصار به شهر قم نداشته، به طوری که ملاحظه می فرمایید بلدیه طهران نیز نظر به رعایت حفظ الصحه عمومی اقداماتی نموده، هیچگاه مورد اعتراض واقع نشده ولی جای حیرت و تأسف است که اشخاص

ص: ۲۵۳

راضی نمی شوند به این که محل توقف و توطّن آنها از کثافت و عفونت و منظره نفرت آمیزی که دارد بیرون آمده، صورت اصلاح و آبادی پیدا کند و به جای این که خود مشوّق و مروج این اصلاحات و تغییرات باشند آغاز به شکایت می کنند.

سواد مرقومه نمره ۳۹۷۷ وزارت جلیله داخله برای اطلاع جناب مستطاب شریعتمدار آقای متولی باشی آستانه مقدسه حضرت معصومه سلام اللّه علیها ارسال می شود.

امضا و مهر رئیس کل اوقاف(۱)

۱- «مراسلات»، ج۳، ص۲۳.

ص: ۲۵۴

نامه تولیت آستانه مقدسه به وزارت معارف و اوقاف

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: وزارت معارف و اوقاف.

موضوع: رفع ابهام از شکوائیه های مربوط به بنای دکاکین در محدوده قبرستان عمومی و روشن نمودن مغلطه کاریی که در انعکاس شکوائیه به عمل آمده.

متن: مورخه ۶ تیرماه ۱۳۰۸

سواد مراسله وزارت جلیله معارف و اوقاف که از طرف حضرت آقا داده شده.

مقام منیع وزارت جلیله معارف و اوقاف دامت شوکته:

سواد مرقومه نمره ۳۹۷۷ وزارت جلیله داخله را که برای استحضار داعی ارسال فرمودید ملاحظه نمود.

أشهد باللّه، چون عرایض داعی ساده و مشوب به اغراض نیست در جواب وزارت داخله برای مزید استحضار آن مقام منیع تذکر می دهد... و تسطّح و خیابان سازی و نصب طارمی در قبرستان ابدا مانعی نداشته و ندارد و حتی این که داعی مبلغی هم مساعدت نمود، ولی قبور مسلمین را شکافتن و دکاکین بنانهادن مربوط به... نیست. راپورت بلدیه به وزارت جلیله داخله مغلطه و اشتباه کاریست و این اقدام بلدیه در قبرستان قم از نبش قبور برای ساختن دکان در هیچ شهری نشده و سابقه ندارد. به حدی این اقدام بلدیه تأسف آور است که شبها جنائز بیرون درآورده، پایه ریزی می نماید. حال که به این ترتیب اشتباه کاری از پیش رفته و رسیدگی درکار نبوده، داعی هم جز ادای وظیفه که نمودم، تقاضایی ندارم. هر طور مقتضی صلاح بدانید رفتار خواهید فرمود. ایام شوکت و جلالت برقرار باد

امضا(۱)

۱- «مراسلات»، ج۳، ص۲۴.

ص: ۲۵۵

نامه تولیت آستانه مقدسه به آقای شیخ نیا قمی

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: آقای شیخ نیا قمی در تهران .

موضوع: گرفتن موضع بی طرفی در انتخابات مجلس.

متن: مورخه شهر رجب ۱۳۴۶

سواد مراسله جناب شیخ نیا قمی در تهران

جنابا عزیزا! مراسله شریفه که محتوی حواله اینجانب بود واصل، ظهر برات به مهر عمده التجار حاجی محمد رضا است، مقتضی است رسید از جناب آمیرزا مرتضی بگیرید بفرستید؛ از مراتب و حقیقت جناب شما ممنون هستم. در خصوص انتخابات تذکر داده بودید، مطلب همان است که جناب حاجی صدر مستقیما زحمت دادند؛ امسال حجج اسلامیه قم خیال مداخله و تعیین کاندید دارند، در این صورت تکلیف مشکل و فعلاً ـ بلاـ رأی هستم، «لعلّ اللّه یحدث بعد ذلک أمرا»(۱)، جناب حاجی صدر سلام می رسانند. همواره از سلامتی حالات مسرور دارید، ایام بکام باد.

جناب جلالتمآب، دوست عزیز آقای میرزا هادی خان شیخ نیا دام مجده ملاحظه نمایید.(۲)

۱- سوره طلاق، آیه: ۱.

۲- «مراسلات»، ج ۱، ص ۱۷.

ص: ۲۵۶

نامه تولیت آستانه مقدسه به آقای حق نویس نماینده مجلس

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: آقای حق نویس نماینده مجلس.

موضوع: تلاش برای احیای حکم معافیت امامزادگان از پرداخت مالیات.

متن: مورخه ۳ شهر ذو القعده الحرام ۱۳۴۶

سواد مراسله آقای حق نویس نماینده محترم، به عرض می رساند: امید است وجود مسعود عالی همواره با سلامت و سعادت قرین باد. ضمنا خاطر محترم را زحمت می دهند امامزادگان اطراف شهر قم هر کدام چند خرواری اراضی مردمان خیّر برای روشنایی و مختصر نان خادم امامزاده وقف نمودند، دولت همه زمان آن اراضی ناقابل را از مالیات معاف داشته، اوقاتی که جناب «آقا میرزا نصراللّه خان» ممیّزی املاک مزروعی قم را نمودند، اراضی را معین و جزو ثبت دستورالعمل قم نوشته اند.

حالیه بعد از چهارسال سر تحصیلداری مطالبه مالیات از خادم های امامزادگان می نمایند، و مأمور برای وصول مالیات آنها فرستاد؛ در صورتی که همه وقت محض شعائر اسلام، دولت مدد معاش به بعضی امامزاده ها که اراضی وقف ندارد، می دادند و همه طور ملاحظه می نمودند. خواهشمندم در وزارتخانه تشریف برده، رفع زحمت از این یک مشت خدام فقیر بفرمایید؛ چنانچه در سابق معاف بوده، حکمی صادر فرمایید که معاف شود، منتظر اقدامات مجدانه مستطاب عالی هستم. ایام عزت و جلالت برقرار.(۱)

۱- «مراسلات»، ج ۱، ص ۸۵.

ص: ۲۵۷

نامه تولیت آستانه مقدسه به آقای آمیرزا مصطفی اعتماد

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: آقای آمیرزا مصطفی اعتماد.

موضوع: اعلان بی طرفی تولیت در انتخابات.

متن: مورخه ۲۵ شهر ذو القعده الحرام ۱۳۴۶

سواد مراسله آقای آقا میرزا مصطفی اعتضاد دامت فیوضاته:

عرض می شود مرقومه شریفه محرمانه که به عنوان جناب مستطاب شریعتمدار آقای حاجی انتظام التولیه دامت فیوضاته شرف صدور یافته بود، قرائت نمودم از مقام حقیقت و صمیمیت جناب مستطاب عالی فوق العاده ممنون و متشکر هستم؛ در مورد وکیل استفسار فرمودید که به میل خاطر است، یا حفظ ظاهر؟ جوابا اشعار می دارد قبل از شروع در انتخابات بواسطه کثرت کاندیدا و توقعات فوق العاده، عقیده ام در بی طرفی شد؛ لذا در جواب متوقّعین همین اظهار را نموده، در این عقیده ثابت و راسخم، در این صورت هر کس عرض اندام کند به حال اینجانب تفاوتی نخواهد کرد «المشتری عندی سواء و زحل». خدمت جناب مستطاب اجلّ آقای سیف و جناب آقای آمیرزا حسین خان دام إظلالهما سلام می رساند؛ همواره از بشارت سلامت حالات مسرورم فرمایید؛ ایام سعادت و افاضت برقرار.(۱)

۱- «مراسلات»، ج ۱، ص ۹۶.

ص: ۲۵۸

نامه تولیت آستانه مقدسه به دفتر آستانه مقدسه

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: دفتر آستانه مقدسه.

موضوع: اعلان تصمیم تولیت بر ساخت «دارالتولیه» با حقوق شخصی خود.

متن: مورخه ۲۲ شهر محرم الحرام ۱۳۴۷

سواد مراسله دفتر آستانه مقدسه.

دفتر آستانه مقدسه، مدتی است در نظر گرفته ام «دارالتولیه ای» در صحن مقدس بنا نمایم و مصارف آن را از مال شخصی بدهم، اینک که موقع مقتضی شده مبلغ «پانصد تومان»... به مصارف بنّایی «دارالتولیه» برسانید و این مبلغ را در محاسبه اینجانب محسوب دارید.

امضا(۱)

* * *

نامه دفتر تولیت آستانه مقدسه به مدیر دفتر آستانه مقدسه

فرستنده: دفتر تولیت آستانه مقدسه

گیرنده: مدیر دفتر آستانه مقدسه

موضوع: مقدم بودن تعمیرات آستانه مقدسه بر سایر اقدامات عمرانی.

متن: بدون تاریخ، در مورخه فوق صادر شده

سواد مراسله مدیر دفتر آستانه مقدسه.

جنابا، عزیزا! چون اهم مقاصد، حفظ آثار بقعه مبارکه و بیوتات متعلقه به آن است لذا مؤکدا می نویسم: تعمیرات آستانه مقدسه را مقدم بر سایر مصارف بدانید، حتی الإمکان تعمیرات لنگ نشود و در هذه السنه، شروع به ساختن «دارالتولیه» نمایید، مطابق دستوری که داده ام و تمام مصارف باید با مدارک مثبته در دفتر ثبت گردد. دیگر چه نویسم.؟(۲)

۱- «مراسلات»، ج ۱، ص ۱۲۰.

۲- «مراسلات»، ج ۱، ص ۱۲۰.

ص: ۲۵۹

ص: ۲۶۰

ص: ۲۶۱

فصل ۱۰: مطالب و مکاتبات مربوط به شخص تولیت و فرزندان ایشان

شجره نامه آمیرزا سید حسین و آمیرزا ابوالفضل

نوشته: میرزا سید یوسف خان. در زیر سواد مراسله وزارت معارف

موضوع: شجره نامه آمیرزا سید حسین و آمیرزا ابوالفضل پسران تولیت.

متن: شجره نامه میرزا سید حسین و میرزا سید ابوالفضل، ابن آقای میرزا سید محمد باقر متولی باشی، ابن جناب آقای حاجی میرزا سید حسین متولی باشی، ابن آمیرزا سید محمد رضا متولی باشی، ابن جناب آقای آمیرزا سید اسد اللّه متولی باشی، ابن آمیرزا سید محمد متولی باشی، ابن جناب آمیرزا محمد خلیل متولی باشی، ابن آمیرزا سید مهدی متولی باشی، ابن آمیرزا سید حسن متولی باشی، ابن آمیرزا سید محمد امین متولی باشی، ابن میرزا سید مهدی متولی باشی، ابن میرزا سید معصوم متولی باشی، ابن میرزا سید مهدی متولی باشی، ابن میرزا سید حبیب اللّه متولی باشی، ابن آمیرزا سید حسین خاتم المجتهدین آثاری، ابن علی بن حسن آثاری، ابن حسین بن علی الآثاری، ابن عبداللّه ابن مفضل الآثاری، ابن احمد ابن جعفر الآثاری، ابن محفوظ ابن حسن الآثاری، ابن عدنان ابن جعفر الآثاری، ابن محمد ابن حسین الآثاری، ابن علی ابن محمد الدیباج الآثاری، ابن علی بن محمد الدیباج، ابن جعفر الصادق، ابن محمد الباقر، ابن علی سید الساجدین، ابن الحسین سید الشهداء، ابن امیر المؤمنین و سید الوصیین صلوات اللّه علیهم أجمیعن.(۱)

[این] شجره نامه [توسط] میرزا سید یوسف خان در صفحه ای که سر صفحه ۲۲ ربیع الآخر ۱۳۵۱ است، زیر سواد مراسله وزارت معارف نوشته شده است.

۱- مراسلات، ج۷، ص۱۲۹-۱۲۸.

ص: ۲۶۲

نامه حضرت آیه اللّه العظمی سید شهاب الدین مرعشی نجفی به تولیت آستانه مقدسه

فرستنده: حضرت آیه اللّه العظمی سید شهاب الدین مرعشی نجفی علیه الرحمه.

گیرنده: تولیت آستانه مقدسه.

موضوع: بیان ویژگی های تولیت به زبان عربی و سفارش پرداخت حقوق معوّق آشیخ حسین خادم.

متن: سواد مراسله آقای میرسید شهاب الدین نجفی است به تاریخ ۲۶ ذو الحجه ۱۳۵۸ :

بسم اللّه الرحمن الرحیم

بعد الحمد و الصلاه، تحیه زاکیه أقدّمها إلی خلاصه المجد و الشرف، مفخر السلف و الخلف. دوحه المجد الّتی أینئت أثمارها، و روضه الغرّ تضوّعت أزهارها، سماء الکرات الّتی أشرقت نجومها، و جادت بغیوث الکرم غیومها، الذی کرم اصله و حسن فعله، اقتنی المحامد و طابقت منه المصادر و الموارد، الشریف الحریّ بأن تعقد علیه الخناص، و یخلد مدحه فی بطون الدفاتر، المقدّم الّذی ضمّ تألّه المجد إلی طارفه، و لبس من ثیاب الحمد أحسن مطارفه، فلله من شرف نسب و کرم و حسب، هما فی سماء الفخر فرقدان، و غرّه الملوان، سلاله العتره العلویه، و ثمره الشجره الفاطمیه، المشرف بتولیه القبّه المعصومیّه، و المفتخر بخدمه تلک السّاحه البهیّه العلیّه، لازال کاسمه اللامع محمد أبین للأنام، و باقر الحجج المکارم مدی اللیالی و الأیّام، فاق مجده و دام سنده، أنار بمصباحه، و صال سالاره.

به عرض سامی می رساند: پس از تقدیم مراتب تحیت و ثناء و استعلام از سلامتی وجود محترم و حضرت علیّه عالیه سیدّه المخدّرات و أسوه الفاطمیات، غرض از تصدیع آنکه: چندی قبل به وسیله پست دولتی مصدّع اوقات شریفه و مزاحم ساعات منیفه شده بودم و ضمنا استدعا شده بود که مقرّر فرمایید حقوق خدمت آقای «آقا شیخ حسین» خادم آستان قدس برسد، چون چند سال است

ص: ۲۶۳

تأخیر افتاده؛ و فعلاً در خیال طبع کتاب می باشند که ترجمه کلمات قصار حضرت مولی الموالی سلام اللّه علیه می باشد بطریق نظم. خیلی محتاج هستند، و البته در این مقصد خیر، وجود مبارک عالی شریک خواهند بود.

امید است عرض به هدف اجابت رسیده، در جواب همین عریضه لفّا حواله مرقوم و مرسول فرمایند.

در خاتمه سلام مخلصانه حضور باهر النور، مشکوه التولیه، نبراس النباله، سراج الکرامه، سرکار بندگان آقای مصباح التولیه العظمی أدام اللّه أیّامه، و أسعد أعوانه و حضرت مستطاب آقای سالار التولیه دامت معالیه و حسنت مساعیه دارم، زیاد جسارت نمی نماید. أقلّ أهل بیت النبوّه و السفاره، الراجی شهاب الدین الحسینی النجفی عفی عنه.

عنوان الجواب: قم سیّد شهاب الدین نجفی، انشاءاللّه تعالی می رسد.

روی پاکت: طهران، خارج دروازه دولت، خانه های اردشیر، محضر انور گماشتگان حضرت مستطاب، سیّد الأشراف، کهف الأجلّه، فخر الأرکان، إنسان العین وعین الإنسان، بندگان آقای تولیت عظمی آستان قدس حضرت معصومه مشرّف باد. ۲۶ ذو الحجه ۱۳۵۸.(۱)

۱- «مراسلات»، ج ۱۰، ص ۸۶-۸۵.

ص: ۲۶۴

نامه تولیت آستانه مقدسه به رئیس اداره مالیه قم

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: رئیس اداره مالیه قم.

موضوع: اعلان میزان حقوق دریافتی تولیت.

متن: سواد مراسله به ریاست جلیله مالیه قم / ۱۷ ذی قعده ی ۱۳۴۹ = ۱۶/۱/۱۳۱۰.

خدمت ریاست محترم مالیه قم و مضافات دام إقباله:

مراسله مورخه ۱۵ فروردین، نمره ۲۶۵ واصل، از حق التولیه اینجانب در سنه ۱۳۰۹ استفسار شده، جوابا اشعار می دارد در سال ۱۳۰۹ حق التولیه داعی از آستانه مقدسه مبلغ «هشتصد تومان» بوده است، از مصارف مقابر صفویه «بیست و هفت تومان»، جملتان سالیانه «هشتصد و بیست و هفت تومان» می شود.

خدمت ریاست محترمه مالیه قم و مضافات دام إقباله.(۱)

۱- «مراسلات»، ج۶، ص۲۸-۲۷.

ص: ۲۶۵

نامه تولیت آستانه مقدسه به رئیس بلدیه قم

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: رئیس بلدیه قم.

موضوع: اعتراض به تعیین خسارت رای ملک خسارت دیده تولیت بدون حضور نماینده ایشان.

متن: مورخه ۱۶ شهر شوال ۱۳۴۷ = ۸ فرودین ماه ۱۳۰۸

سواد مراسله ریاست محترم بلدیه قم.

خدمت ریاست محترم بلدیه قم دام إقباله:

مراسله نمره ۴ که محتوی یک نسخه از قرارداد فیما بین در خصوص خرابی املاک بیرون دروازه اینجانب بود واصل، با این که خسارت فوق العاده و تحمل ناپذیر است، محض اطاعت قوانین مملکتی ناچار از قبول هستم ولی در باب تعیین خسارت که از طرف بلدیه تعیین مال الاجاره شده، چون بدون حضور نماینده اینجانب و مدرک مثبته بوده قانونا محل اعتبار نیست؛ داعی مطابق اجاره نامه و دفتر ثبت املاک که همه ساله دفتردار شخصی صورت برمی دارد، حاضرم تعیین مال الاجاره بشود، مطابق قرارداد پرداخت نصف خسارت وارده بلدیه اقدام نماید، تا از روی حقیقت خسارت اینجانب شده، دیگر از این حیث ضرر فاحش وارد نیاید.(۱)

۱- «مراسلات»، ج۳، ص۴.

ص: ۲۶۶

نامه عبدالحسین امامی آل آقا به تولیت آستانه مقدسه

فرستنده: عبدالحسین امامی آل آقا رئیس اداره معارف و اوقاف قم.

گیرنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

موضوع: درخواست ارسال دو نسخه از صورت محاسبات سال ۱۳۰۷ به اداره اوقاف توسط تولیت آستانه مقدسه؛ به استناد ماده قانونی که در تفسیر مواد بیان کننده وظایف اداره اوقاف وجود دارد.

متن: مورخه ی ۸ تیرماه ۱۳۰۸

سواد مراسله اداره معارف و اوقاف قم که به حضور مبارک آقا مدّ ظلّه العالی نوشته اند.

خدمت جناب مستطاب شریعتمدار، ملاذ الأنام آقای متولی باشی آستانه مطهره حضرت معصومه علیها سلام اللّه.

مطابق ماده ۳۹ در تفسیر مواد وظایف اداره اوقاف که یک نسخه سواد آن برای جناب عالی فرستاده شده و دستور وزارت جلیله معارف و اوقاف دامت شوکته، لازم است صورت محاسبات موقوفات متصرفی خودتان را با مدارک مثبته راجع به سال ۱۳۰۷ در دو نسخه تهیه و در ظرف یک ماه به این اداره ارسال فرمایید.(۱)

امضا: نماینده معارف و اوقاف قم

عبدالحسین امامی آل آقا

۱- «مراسلات»، ج۳، ص۲۶.

ص: ۲۶۷

نامه تولیت آستانه مقدسه به آقای حق نویس در تهران

فرستنده: تولیت آستانه مقدسه، آقای سید محمد باقر حسینی.

گیرنده: آقای حق نویس در تهران.

موضوع: گلایه از نامه نگاری نکردن گیرنده و یک طرفه بودن این امر و بیان علّت نرفتن تولیت به ییلاق.

متن: مورخه ی ۱۷ شهر صفر ۱۳۴۸

سواد مراسله آقای حق نویس در تهران.

به عرض عالی می رساند: مدتها است از فیض مرقومات شریفه محروم مانده گویا سبقت در ارسال مراسلات دوستانه اغلب از طرف داعی بوده هیچ زمان جناب مستطاب عالی مبادرت در تفقد و تلطف نفرموده؛ به هرحال بحمداللّه مراتب صمیمیت فیما بین محفوظ و محترم است، تأخیر مراسلات تزلزلی در ارکان آن حاصل نمی کند؛ از حال دوستدار بخواهید درد اعصاب روبه ازدیاد گذارده، [در] نهایت صعوبت حرکت می کنم.

امسال به واسطه ملخ خوارگی، که در قم و نواهی و ییلاقات بود اقامت قم را اختیار نموده [تا]، منظره اسف آور ییلاقات را تماشا نکنم.

امید است بر جناب عالی ایام، با سلامتی و خوشی بگذرد، از آب و هوای ییلاق شخصی کاملاً بهره مند شوید، جناب حاجی صدر، عرض خلوص تقدیم می دارد. ایام جلالت برقرار باد.

امضا

خدمت جناب مستطاب اجلّ عالی آقای حق نویس دام إجلاله ملحوظ افتد.(۱)

۱- «مراسلات»، ج۳، ص۳۸.

ص: ۲۶۸

ص: ۲۶۹

ص: ۲۷۰

ص: ۲۷۱

فصل ۱۱: مکاتبات پیرامون موضوعات متفرقه

مدفن حضرت زینب علیهاالسلام در شام یا مصر؟

مدفن حضرت زینب در شام یا مصر؟

متن: حاج ملا علی واعظ تبریزی خیابانی:

بسم اللّه و له المجد و الکبریاء؛ روی العالم الفاضل النّسّابه یحیی ابن الحسن الحسینی من أحفاد الإمام علیّ ابن الحسین زین العابدین علیهما السلام المعروف بالعبیدلی و هو أوّل من جمع الأنساب بین الدّفتین المتوفّی سنه ۲۷۷ بمکّه فی کتاب «الزینبیات» و هو کتاب نفیس لطیف رأیت نسخه منه فی مکتبه السید الأجلّ حجه الإسلام السیّد هبه الدین الشهرستانی دامت برکاته ببغداد و نسخه أخری فی مکتبه السّید العلاّمه النسّابه الآقا نجفی أدام اللّه أیّام إفاضته فی البلده المبارکه قم المحمیّه صانها اللّه تعالی عن الآفات و البلیّات : «أن السیّده الطاهره الزکیّه زینت الکبری بنت أمیرالمؤمنین علیّ بن أبی طالب علیه السلام، توفیت بمصر فی ۱۴ رجب، سنه ۶۲ من الهجره و لها سته و خمسون عاما.

و نقل عن ابن عساکر أنّه قال: إنّ السیّده زینب الکبری، قدمت بمصر و ماتت بها و أن دفینه الشام هذه هی الوسطی و لا صحه لما یزعمه اهل دمشق». انتهی

و یؤیّد ما ذکر أنّی سمعت من السید السند و المولی المعتمد، الحاج فخر الحکماء التبریزی طاب مضجعه أنّه قال: لمّا تشرّفت بزیاره الزینبیّه بالشام حکی لی رئیس التولیه للعتبه المقدّسه: أنّ قبیل هذا الزمان وقت تعمیر البقعه المبارکه قرأت حجر المرقد المطهر و هو هکذا: هذا قبر زینب الصغری بنت علیّ ابن أبی طالب أمیر المؤمنین صلوات اللّه و سلامه علیه.

حرّره الأحقر الجانی، الحاج ملا علیّ الواعظ التبریزی الخیابانی ۱۳ ربیع المولود المسعود سنه ۱۳۵۸ فی قم المحمیّه علی ساکنها آلاف الثناء و التحیات.(۱)

۱- «مراسلات»، ج۱۲، ص۳۳.

درباره مرکز

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند ؟

سوره زمر/ ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ .ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفا علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب « مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱.بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)

۲.تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی

۳.جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...

۴.سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو

۵.گسترش فرهنگ عمومی مطالعه

۶.زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱.عمل بر مبنای مجوز های قانونی

۲.ارتباط با مراکز هم سو

۳.پرهیز از موازی کاری

۴.صرفا ارائه محتوای علمی

۵.ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱.چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲.برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳.تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴.تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵.ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶.تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷.راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸.طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹.برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰.برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

۱.JAVA

۲.ANDROID

۳.EPUB

۴.CHM

۵.PDF

۶.HTML

۷.CHM

۸.GHB

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

۱.ANDROID

۲.IOS

۳.WINDOWS PHONE

۴.WINDOWS

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

درپایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان -خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی -پلاک ۱۲۹/۳۴- طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

دفتر تهران: ۸۸۳۱۸۷۲۲ ـ ۰۲۱

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹